

ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः,
हरिः ॐ

4 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुः

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं <https://www.vedavms.in> 1

Contents

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं	1
4.2 चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः - देवयजनग्रहाभिधानं	17
4.3 चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः - चितिवर्णनं	33
4.4 चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - पञ्चमचितिशेषनिरूपणं	45
4.5 चतुर्थकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः - होमविधिनिरूपणं	58
4.6 चतुर्थकाण्डे षष्ठः प्रश्नः - परिषेचन-संस्काराभिधानं	66
4.7 चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः - वसोर्धारादिशिष्ट संस्काराभिधानं	79
ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ॐ	
4 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डं	

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं

TS 4.1.1.1

युञ्जानः प्रथमं मनस्तत्त्वाय सविता धियः । अग्निं ज्योतिर्निचाय्यं पृथिव्या अद्भ्या ऽभरत् ॥
युत्तवाय मनसा देवान् सुवर्यतो धिया दिवं । बृहज्ज्योतिः करिष्यतः सविता प्रसुवाति तान् ॥
युक्तेन मनसा वयं देवस्य सवितुः सवे । सुवर्गेयाय शक्त्यै ॥ युञ्जते मन उत युञ्जते धियो विप्रा

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं <https://www.vedavms.in> 2

विप्रस्य बृहतो विपश्चितः । वि होत्रा दधे वयुना विदेक इन् - [] 1

TS 4.1.1.2

मही देवस्य सवितुः परिष्टुतिः ॥ युजे वां ब्रह्म पूर्वं नमोभिर्वि श्लोका यन्ति पृथ्येव सूरः ।
शृण्वन्ति विश्वे अमृतस्य पुत्रा आ ये धामानि दिव्यानि तस्थुः ॥ यस्य प्रयाणमन्वन्य इद्युर्देवा
देवस्य महिमानमर्चतः । यः पार्थिवानि विममे स एतंशो रजांसि देवः सविता महित्वना ॥ देव
सवितुः प्रसुव यज्ञं प्रसव - [] 2

TS 4.1.1.3

यज्ञंति भगाय दिव्यो गन्धर्वः । केतपूः केतन्नः पुनातु वाचस्पतिर्वाचमद्य स्वदाति नः ॥ इमं
नो देव सवितर्यज्ञं प्रसुव देवायुवः सखिविदः सत्राजितं धनजितः सुवर्जितं ॥ ऋचा स्तोमः
समर्द्धय गायत्रेण रथन्तरं । बृहद्-गायत्रवर्तनि ॥ देवस्य त्वा सवितुः प्रसुवे ऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो
हस्ताभ्यां गायत्रेण छन्दसा ऽऽददेऽङ्गिरस्वदभिरसि नारि - [] 3

TS 4.1.1.4

-रसि पृथिव्याः सधस्थादग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वदा भरु त्रैष्टुभेन त्वा छन्दसा ऽऽददेऽङ्गिरस्वद्-बभिरसि
नारिरसि त्वया वयः सधस्थ आग्निः शंकेम खनितुं पुरीष्यं जागतेन त्वा छन्दसा ऽऽददेऽङ्गिरस्वद्वस्तं
आधाय सविता बिभ्रदभिरि हिरण्ययी । तया ज्योतिरजस्र-मिदग्निं स्वात्वी न आ भरानुष्टुभेन त्वा
छन्दसा () ऽऽददेऽङ्गिरस्वत् ॥ 4

(इद् - यज्ञं प्रसुव - नारि - रानुष्टुभेन त्वा छन्दसा - त्रीणि च) (A1)

TS 4.1.2.1

इमामगृभ्णन् रशनामृतस्य पूर्व आयुषि विदधेषु कव्या । तया देवाः सुतमा बभूवुर ऋतस्य

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं <https://www.vedavms.in> 3

सामेन्ध्र॑ सुरमा॒रप॑न्ती ॥ प्रतूर्त॑ वा॒जिन्ना॑ द्र॒व वरि॑ष्ठा॒मनु॑ स॒वतं॑ । दि॒वि ते॒ जन्म॑ पर॒मम॑न्तरि॒क्षे
नाभिः॑ पृथि॒व्यामधि॑ योनिः ॥ यु॒ञ्जाथा॑ऽ रासंभं॑ यु॒वम॑स्मिन् यामे॑ वृष॒ण्वसू॑ । अ॒ग्निं भ॑रन्तमस्म॒युं
॥ योगे॑योगे त॒वस्त॑रं वा॒जेवा॑जे हवामहे । सखा॑य॒ इन्द्र॑म॒तये॑ ॥ प्रतूर्व॑- [] 5

TS 4.1.2.2

-चेह्य॑व॒क्राम॑न्नश॒स्ती रु॒द्रस्य॑ गा॒णप॑त्यान् म॒योभू॑रेहि । उ॒र्वन्त॑रि॒क्षम॑न्वि॒हि स्व॑स्ति ग॒व्यूति॑रभ॒यानि॑
कृ॒ण्वन् ॥ पू॒ष्णा स॒युजा॑ सह । पृथि॒व्याः स॒धस्था॑दु॒ग्निं पुं॑रि॒ष्य-म॒ङ्गिर॑स्व-द॒च्छेह्य॑ग्निं पुं॑रि॒ष्य-
म॒ङ्गिर॑स्वद-च्छे॒मोऽग्निं पुं॑रि॒ष्य-म॒ङ्गिर॑स्वद-भ॒रिष्या॑मोऽग्निं पुं॑रि॒ष्य-म॒ङ्गिर॑स्वद-भ॒रामः॑ ॥ अ॒न्व॒ग्निरु॑षसा-
म॒ग्रम॑ख्य-द॒न्वहा॑नि प्रथ॒मो जा॑तवे॒दाः । अनु॑ सूर्य॒स्य - [] 6

TS 4.1.2.3

पु॒रु॒त्रा च॑ र॒श्मीन॑नु द्यावा॑पृथि॒वी आ त॑तान ॥ आ॒गत्य॑ वा॒ज्यद्व॑नः सर्वा॑ मृ॒धो वि॑धूनुते । अ॒ग्निः
स॒धस्थे॑ मह॒ति चक्षु॑षा नि चि॒कीष॑ते ॥ आ॒क्रम्य॑ वाजिन् पृथि॒वीम॒ग्निमि॑च्छ रु॒चा त्वं । भूम्या॑
वृ॒त्वाय॑ नो ब्रूहि यतः खना॑म॒ तं व॒यं ॥ द्यौस्ते॑ पृ॒ष्ठं पृथि॑वी स॒धस्थ॑मा॒त्मा ऽन्त॑रि॒क्षः स॒मुद्र॑स्ते
योनिः । वि॒ख्याय॑ चक्षु॑षा त्वम॒भि ति॑ष्ठ- [] 7

TS 4.1.2.4

पृ॒तन्त्य॑तः ॥ उत्क्रा॑म मह॒ते सौ॒भगा॑या-स्मादा॒स्थाना॑द् द्रवि॒णोदा॑ वा॒जिन् । व॒यः स्या॑म सु॒मतौ
पृथि॒व्या अ॒ग्निं ख॑नि॒ष्यन्त॑ उप॒स्थे अ॑स्याः ॥ उद॑क्रमीद् द्रवि॒णोदा॑ वा॒ज्यर्वा॑ऽकः स लो॒कः सु॒कृतं॑
पृथि॒व्याः । ततः॑ खनेम सु॒प्रती॑कम॒ग्निः सु॒वो रु॒हाणा॑ अधि॒ नाकं॑ उत्त॒मे ॥ अ॒पो दे॒वीरु॑पं सृ॒ज
मधु॑मतीरय॒क्ष्माय॑ प्र॒जाभ्यः॑ । तासा॑ऽ स्था॒नादु॒ज्जि॑हता-मोष॒धयः॑ सु॒पिप्प॒लाः ॥ जिघ॑र्म्य- [] 8

TS 4.1.2.5

-ग्निं मन॑सा घृ॒तेन॑ प्रति॒क्ष्यन्तं॑ भुव॑नानि वि॒श्वा । पृथुं॑ ति॒श्वा व॑यसा बृ॒हन्तं॑ व्य॒चिष्ट॑मन्नं॑ रभ॑सं

विदानं ॥ आ त्वां जिघर्मि वचंसा घृतेनाऽरक्षसा मनसा तज्जुषस्व । मर्यश्रीः स्पृहयद्-वर्णो
अग्निर्नाऽभिमृशे तनुवा जरुहृषाणः ॥ परि वाजपतिः कविरग्निर्- हव्यान्यक्रमीत् । दधुद् रत्नानि
दाशुषे ॥ परि त्वाऽग्रे पुरं वयं विप्रः सहस्य धीमहि । धृषद् वर्णं दिवेदिवे भेत्तारं () भङ्गुरावतः
॥ त्वमग्रे द्युभिस्त्व-मांशुशुक्षणिस्त्व-मद्भ्यस्त्व-मश्मनुस्परि । त्वं वनेभ्य स्त्वमोषधीभ्य स्त्वं नृणां
नृपते जायसे शुचिः ॥ 9

(प्रतूर्वन्थ - सूर्यस्य - तिष्ठ - जिघर्मि - भेत्तारं - विश्वतिश्च) (A2)

TS 4.1.3.1

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनो बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यां पृथिव्याः सुधस्थेऽग्निं पुरीष्य-मङ्गिरस्वत्
खंनामि ॥ ज्योतिष्मन्तं त्वाऽग्रे सुप्रतीकमजंसेण भानुना दीद्यानं । शिवं प्रजाभ्योऽहिः सन्तं
पृथिव्याः सुधस्थेऽग्निं पुरीष्य-मङ्गिरस्वत् खंनामि ॥ अपां पृष्ठमंसि सुप्रथा उर्वग्निं भरिष्यदपरावपिष्ठं
। वर्द्धमानं मह आ च पुष्करं दिवो मात्रया वरिणा प्रथस्व ॥ शर्म च स्थो- [] 10

TS 4.1.3.2

वर्म च स्थो अच्छिद्रे बहुले उभे । व्यचस्वती सं वसाथां भर्तमग्निं पुरीष्यं ॥ सं वसाथाः सुवर्दिदां
समीची उरसा तमना । अग्निमन्त भरिष्यन्ती ज्योतिष्मन्त मजंस्त्रिमि ॥ पुरीष्योऽसि विश्वभराः ।
अथर्वा त्वा प्रथमो निरमन्थदग्रे ॥ त्वमग्रे पुष्करादद्भ्यथर्वा निरमन्थत । मूर्द्धो विश्वस्य वाघतः
॥ तमु त्वा दुद्भ्यङ्गुषिः पुत्र ईधे- [] 11

TS 4.1.3.3

अथर्वणः । वृत्रहणं पुरन्दुरं ॥ तमु त्वा पाथ्यो वृषा समीधे दस्युहन्तमं । धनुञ्जयः रणेरणे
॥ सीदं होतः स्व उ लोके चिकित्वान्थ सादया यज्ञः संकृतस्य योनौ । देवावीर्देवान् हविषां

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं <https://www.vedavms.in> 5

यजा॒स्य॒ग्रे बृ॒हद्-यज॑माने॒ वयो॑ धाः ॥ नि होता॑ होतृषद॑ने वि॒दान॑स्त्वेषो दी॒दिवा॑ः अ॒सदथ॑ सु॒दक्षः॑
। अ॒द॒ब्धव्र॑त प्र॒मति॑र्वसि॒ष्ठः स॒हस्रं॑ भ॒रः शुचि॑जिह्वो अ॒ग्निः ॥ सः॑ सी॒दस्व॑ म॒हाः अ॒सि शोच॑स्व-
[] 12

TS 4.1.3.4

दे॒व॒वी॒तमः॑ । वि धू॒मम॑ग्रे अरु॒षं मि॑ये॒द्धय॑ सृ॒ज प्र॑शस्त द॒र॒श॒तं ॥ जनि॑ष्वा हि जे॒न्यो अ॒ग्रे अ॒ह्वाः॑
हि॒तो हि॒तेष्वे॑रु॒षो वने॑षु । दमे॑दमे स॒प्त र॒त्ना द॒धानो॑ऽग्नि॒र॒होता॑ नि ष॑सादा॒ यजी॑यान् ॥ 13

(स्थ - ईधे - शोच॑स्व - स॒प्तवि॑ंशतिश्च) - (A3)

TS 4.1.4.1

सं ते वा॒युर्मा॑त॒रिश्वा॑ दधातू॒त्ताना॑यै हृद॑यं यद्वि॒लिष्टं॑ । दे॒वानां॑ यश्च॒रति॑ प्रा॒णथे॑न॒ तस्मै॑ च दे॒वि व॑ष॒डस्तु॑
तुभ्यं॑ ॥ सुजा॑तो॒ ज्योति॑षा स॒ह शर्म॑ वरू॒थमा॑ऽस॒दः सु॒वः । वा॒सो अ॒ग्रे वि॒श्वरू॑पः सँव्य॑यस्व
वि॒भाव॑सो ॥ उ॒दु तिष्ठ॑ स्व॒द्धरा॑वा॒ नो दे॒व्या कृ॒पा । दृ॒शे च॑ भा॒सा बृ॒हता॑ सु॒शुक्र॑नि॒राऽग्रे॑ याहि
सु॒श॒स्तिभिः॑ ॥ 14

TS 4.1.4.2

ऊ॒र्द्ध ऊ॒ षु णं॑ ऊ॒तये॑ तिष्ठा॑ दे॒वो न॑ स॒विता॑ । ऊ॒र्द्धो वा॒जस्य॑ स॒निता॑ यद॒ञ्जिभि॑-वा॒घद्भि॑-वि॒ह्वया॑महे
॥ स जा॒तो गर्भो॑ अ॒सि रो॑द॒स्यो॒रग्रे॑ चा॒रुर्वि॑भृ॒त ओष॑धीषु । चि॒त्रः शि॒शुः परि॑ तमा॒स्युक्तः॑ प्र
मा॒तृभ्यो॑ अ॒धि क॑र्निक्र॒दद्वाः॑ ॥ स्थि॒रो भ॑व वी॒ङ्गं आ॒शुर्भ॑व वा॒ज्यं॑र्वन् । पृथु॑र्भ॒व सु॑षद॒स्त्वम॒ग्रेः
पु॒रीष॑वा॒हनः॑ ॥ शि॒वो भ॑व - [] 15

TS 4.1.4.3

प्र॒जाभ्यो॑ मा॒नु॒षीभ्य॑स्त्वम॒ङ्गिरः॑ । मा द्या॒वापृ॑थि॒वी अ॒भि शू॑शुचो॒ माऽन्तरि॑क्षं॒ मा व॑न॒स्पती॑न् ॥

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं <https://www.vedavms.in> 6

प्रेतुं वाजी कर्निक्रदु-न्नानदु-रासंभुः पत्वा॑ । भरन्नग्निं पुंरीष्यं॑ मा पाद्यायुषः पुरा ॥ रासंभो वां
कर्निक्रदुथ सुयुक्तो वृषणा॑ रथे । स वामग्निं पुंरीष्यमाशुर्दूतो वहादितः ॥ वृषाऽग्निं वृषणं॑ भरन्नपां
गर्भं॑ समुद्रियं॑ । अग्न आ याहि- [] 16

TS 4.1.4.4

वीतयं॑ ऋतः सत्यं ॥ ओषधयः॑ प्रति गृहीताऽग्निमेतः॑ शिवमायन्तमभ्यत्रं॑ युष्मान् । व्यस्यन् विश्वा
अमंती॑रराती-र्निषीदं॑नो अपं दुर्मतिः॑ हनत् ॥ ओषधयः॑ प्रति मोदद्धमेनं॑ पुष्पावतीः सुपिप्पलाः ।
अयं॑ वो गर्भं॑ ऋत्वियः॑ प्रत्नः सधस्थमा॑ ऽसदत् ॥ 17

(सुशस्तिभिः - शिवो भव - याहि - षट्त्रिंशच्च) (A4)

TS 4.1.5.1

वि पाजसा॑ पृथुना शोशु॑चानो बाधंस्व द्विषो रक्षसो॑ अमीवाः । सुशर्म॑णो बृहतः शर्मणि॑ स्यामग्नेरहः
सुहव॑स्य प्रणीतौ ॥ आपो हि ष्ठा म॑योभुवस्ता न ऊ॒र्जे द॑धातन । म॒हे र॑णाय चक्ष॑से ॥ यो वः
शिव॑तमो रस॑स्तस्य भाज॑यतेह नः । उ॒श॒तीरि॑व मा॒तरः ॥ तस्मा॑ अरं॑ गमाम वो यस्य॑ क्षयाय॑
जिन्व॑थ । आपो ज॒नय॑था च नः ॥ मि॒त्रः - [] 18

TS 4.1.5.2

सः॑ सृज्यं पृथि॒वीं भूमिं॑ च ज्योति॑षा सह । सुजा॑तं जा॒तवे॑दसमग्निं॑ वैश्वान॒रं वि॑भुं ॥ अ॒य॒क्ष्माय॑ त्वा
सः॑ सृजामि प्र॒जाभ्यः॑ । विश्वे॑ त्वा दे॒वा वैश्वान॑राः सः॑ सृज॑न्त्वा-नुष्टु॒भेन॑ छन्द॑साऽङ्गिर॑स्वत् ॥
रु॒द्राः स॒भृत्यं॑ पृथि॒वीं बृ॒हज्ज्योतिः॑ समी॒धिरे । तेषां॑ भानुरज॑स्र इच्छु॒क्रो दे॒वेषु॑ रोचते ॥ सः॑ सृष्टां
वसु॑भी रु॒द्रैर्द्वि॑रिः॑ कर्म॒ण्यां मृदं॑ । हस्ता॑भ्यां मृ॒द्धीं कृ॒त्वा सि॑नीवा॒ली क॑रोतु - [] 19

TS 4.1.5.3

तां ॥ सिनीवाली सुकपर्दा सुकुरीरा स्वौपशा । सा तुभ्यमदिते मह ओखां दधातु हस्तयोः ॥
उखां करोतु शक्त्या बाहुभ्यामदितिर्द्विया । माता पुत्रं यथोपस्थे साऽग्निं बिभर्तु गर्भ आ ॥
मुखस्य शिरोऽसि युञ्ज्यं पुदे स्थः । वसंवस्त्वा कृण्वन्तु गायत्रेण छन्दसा ऽङ्गिरस्वत् पृथिव्यसि
रुद्रास्त्वा कृण्वन्तु त्रैष्टुभेन छन्दसा ऽङ्गिरस्वदुन्तरिक्षमस्या - [] 20

TS 4.1.5.4

-दित्यास्त्वा कृण्वन्तु जागतेन छन्दसाऽङ्गिरस्वद् द्यौरसि विश्वे त्वा देवा वैश्वानराः कृण्वन्त्वानुष्टुभेन
छन्दसा-ऽङ्गिरस्वद्-दिशोऽसि ध्रुवाऽसि धारया मयि प्रजाः रायस्पोषं गौपत्यं सुवीर्यं सजातान्
यजमानायाऽदित्यै रास्त्राऽस्य दितिस्ते बिलं गृह्णातु पाङ्केन छन्दसा ऽङ्गिरस्वत् ॥ कृत्वाय सा
महीमुखां मृन्मयीं योनिमग्रयै । तां पुत्रेभ्यः सं प्रा () यच्छददितिः श्रपयानिति ॥ 21

(मित्रः - करो - त्वन्तरिक्षमसि - प्र - चत्वारि च) (A5)

TS 4.1.6.1

वसंवस्त्वा धूपयन्तु गायत्रेण छन्दसाऽङ्गिरस्वद्-रुद्रास्त्वा धूपयन्तु त्रैष्टुभेन छन्दसाऽङ्गिरस्व-दादित्यास्त्वा
धूपयन्तु जागतेन छन्दसाऽङ्गिरस्वद्- विश्वे त्वा देवा वैश्वानरा धूपयन्त्वानुष्टुभेन छन्दसाऽङ्गिरस्व-
दिन्द्रस्त्वा धूपयत्वङ्गिरस्वद्-विष्णुस्त्वा धूपयत्वङ्गिरस्वद्-वरुणस्त्वा धूपयत्वङ्गिरस्व-ददितिस्त्वा देवी
विश्वदेव्यावती पृथिव्याः सधस्थेऽङ्गिरस्वत् खनत्ववट देवानां त्वा पत्नी - [] 22

TS 4.1.6.2

देवी विश्वदेव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थेऽङ्गिरस्वद्-दधतूखे धिषणास्त्वा देवीविश्वदेव्यावतीः पृथिव्याः
सधस्थे-ऽङ्गिरस्व-दुभीन्धतामुखे ग्रास्त्वा देवीविश्वदेव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थेऽङ्गिरस्व-च्छपयन्तूखे
वरूत्रयो जनयस्त्वा देवीविश्वदेव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थेऽङ्गिरस्वत् पंचन्तूखे । मित्रैतामुखां पंचैषा

मा भेदि । एतां ते परि ददाम्यभित्त्यै ॥ अभीमां - [] 23

TS 4.1.6.3

महिना दिवं मित्रो बभूव सप्रथाः । उत श्रवसा पृथिवीं ॥ मित्रस्य चरषणीधृतः श्रवो देवस्य सानसिं । द्युम्नं चित्रश्रवस्तमं ॥ देवस्त्वां सवितोद्वपतु सुपाणिः स्वङ्गुरिः । सुबाहुरुत शक्त्या ॥ अपद्यमाना पृथिव्याशा दिश आ पृण । उत्तिष्ठ बृहती भवोद्धा तिष्ठ ध्रुवा त्वं ॥ वसवस्त्वा ऽऽच्छृन्दन्तु गायत्रेण छन्दसाऽङ्गिरस्वद् रुद्रास्त्वा ऽऽच्छृन्दन्तु () त्रैष्टुभेन छन्दसाऽङ्गिरस्व-दादित्यास्त्वा ऽऽच्छृन्दन्तु जागतेन छन्दसाऽङ्गिरस्वद्-विश्वे त्वा देवा वैश्वानरा आ च्छृन्दन्त्वानुष्टुभेन छन्दसाऽङ्गिरस्वत् ॥ 24

(पत्नी - रिमाः - रुद्रास्त्वा ऽऽच्छृन्दन्त्वे - कान्न विश्शतिश्च) (A6)

TS 4.1.7.1

समांस्त्वाऽग्न ऋतवो वर्द्धयन्तु सँवत्सरा ऋषयो यानि सत्या । सं दिव्येन दीदिहि रोचनेन विश्वा आ भाहि प्रदिशः पृथिव्याः ॥ सं चेद्व्यस्वांऽग्ने प्र च बोधयैनमुच्चं तिष्ठ महते सौभगाय । मा च रिषदुपसृता ते अग्ने ब्रह्माणस्ते यशसः सन्तु माऽन्ये ॥ त्वामग्ने वृणते ब्राह्मणा इमे शिवो अग्ने - [] 25

TS 4.1.7.2

सँवरणे भवा नः । सपत्नहा नो अभिमातिजिच्च स्वे गये जागृह्य प्रयुच्छन् ॥ इहैवाग्ने अधि धारया रयिं मा त्वा निक्नेन् पूर्वचितो निकारिणः । क्षत्रमग्ने सुयममस्तु तुभ्यमुपसृता वर्द्धतां ते अनिष्टृतः ॥ क्षत्रेणांऽग्ने स्वायुः सः रभस्व मित्रेणांऽग्ने मित्रधेये यतस्व । सजातानां मद्ध्यमस्था एधि राज्ञामग्ने विह्व्यो दीदिहीह ॥ अति - [] 26

TS 4.1.7.3

निहो अति स्निधो ऽत्यचित्ति-मत्यरातिमग्रे । विश्वा ह्यग्रे दुरिता सहस्वाथास्मभ्यः सहवीराः रुयिन्दाः
॥ अनाधृष्यो जातवदा अनिष्टृतो विराडग्रे क्षत्रभृद्-दीदिहीह । विश्वा आशाः प्रमुञ्चन् मानुषीर्भियः
शिवाभिरुद्य परि पाहि नो वृधे ॥ बृहस्पते सवितर्बोधयैनः सशितं चिथ्सं तुराः सः शिशाधि ।
वृद्धयैनं महते सौभगाय- [] 27

TS 4.1.7.4

विश्वं एनमनु मदन्तु देवाः ॥ अमुत्रभूयादध यद्यमस्य बृहस्पते अभिशस्तेर मुञ्चः । प्रत्यौहता-
मश्विना मृत्युमस्माद् देवानां-मग्रे भिषजा शचीभिः ॥ उद्वयं तमसस्परि पश्यन्तो ज्योतिरुत्तरं ।
देवं देवत्रा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमं ॥ 28

(इमे शिवो अग्रे - ऽति - सौभगाय - चतुस्त्रिंशच्च) (A7)

TS 4.1.8.1

ऊर्द्धा अस्य समिधो भवन्त्यूर्द्धा शुक्रा शोचीःष्यग्रेः । द्युमत्तमा सुप्रतीकस्य सूनोः ॥ तनूनपादसुरो
विश्ववेदा देवो देवेषु देवः । पथ आऽनक्ति मद्धा घृतेन ॥ मद्धा यज्ञं नक्षसे प्रीणानो नराशःसो
अग्रे । सुकृद्देवः संविता विश्ववारः ॥ अच्छायमेति शवसा घृतेनेडानो वह्निर्मसा । अग्निः सुचो
अद्धरेषु प्रयथ्सु ॥ स यक्षदस्य महिमानमग्रेः स - [] 29

TS 4.1.8.2

ई मन्द्रासु प्रयसः । वसुश्चेतिष्ठो वसुधातमश्च ॥ द्वारो देवीरन्वस्य विश्वे व्रता ददन्ते अग्रेः ।
उरुव्यचंसो धाम्ना पत्यमानाः ॥ ते अस्य योषणे दिव्ये न योनावुषासानक्ता । इमं यज्ञमवता मद्धरं
नः ॥ दैव्या होतारावूर्द्ध-मद्धरं नोऽग्रेर्जिह्वामभि गृणीतं । कृणुतं नः स्विष्टिं ॥ तिस्रो देवीर्बर्हिरिरेदः
सदुन्त्विडा सरस्वती- [] 30

TS 4.1.8.3

भार॑ती । म॒ही गृ॑णा॒ना ॥ तन्न॑स्तुरी॒पम॑द्भु॒तं पु॒रु॒क्षु त्व॑ष्ठा सु॒वीरं॑ । रा॒यस्पोषं॑ वि॒ष्यतु॑ नाभि॑म॒स्मे
॥ वन॑स्प॒तेऽव॑ सृ॒जा ररा॑ण॒स्त्मना॑ दे॒वेषु॑ । अ॒ग्निर्ह॒व्यः श॑मि॒ता सू॑दयाति ॥ अ॒ग्ने स्वाहा॑ कृ॒णुहि
जा॒तवे॑दु इन्द्रा॑य ह॒व्यं । वि॒श्वे दे॒वा ह॒विरि॑दं जु॒षन्तां ॥ हि॒र॒ण्यग॑र्भः सम॑वर्त॒ताग्रे॑ भू॒तस्य॑ जा॒तः
पति॑रेक॑ आसीत् । स दा॑धार पृथि॒वीं द्या - [] 31

TS 4.1.8.4

-मु॒तेमां॑ कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम ॥ यः प्रा॑ण॒तो नि॑मिष॒तो म॑हि॒त्वैक॑ इ॒द्राजा॑ जग॑तो ब॒भूव॑ । य
ई॒शो अ॒स्य द्वि॑पद॒श्चतु॑ष्पदः।कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम ॥ य आ॑त्म॒दा ब॑ल॒दा यस्य॑ वि॒श्वं उ॒पास॑ते
प्र॒शिषं॑ य॒स्य दे॒वाः । यस्य॑ छा॒याऽमृतं॑ य॒स्य मृ॒त्युः कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम ॥ य॒स्येमे॑
हि॒मव॑न्तो म॒हि॒त्वा यस्य॑ स॒मुद्रः॑ र॒सया॑ स॒हा - [] 32

TS 4.1.8.5

-ऽऽहुः॑ । य॒स्येमाः॑ प्र॒दिशो॑ य॒स्य बा॒हू कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम ॥ यं क्र॑न्द॒सी अ॑व॒सा तस्त॑भा॒ने
अ॒भ्यैक्षे॑तां॒ मन॑सा॒ रेज॑माने । यत्रा॑धि॒ सूर॑ उ॒दितौ॑ व्येति॒ कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम ॥ येन॑ द्यौरु॒ग्रा
पृथि॑वी च॒ दृढे॑ येन॒ सु॒वः स्त॑भि॒तं येन॑ नाकः॑ । यो अ॒न्तरि॑क्षे रज॑सो वि॒मानः।कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑
वि॒धेम ॥ आपो॑ ह॒ यन्म॑ह॒ती वि॒श्व - [] 33

TS 4.1.8.6

-मा॒यन् दक्षं॑ दधा॑ना ज॒नय॑न्तीर॒ग्निं । ततो॑ दे॒वानां॑ नि॒रव॑र्त॒तासुरे॑कः।कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम
॥ यश्चि॑दापो॒ महि॑ना प॒र्यप॑श्यद्-दक्षं॑ दधा॑ना ज॒नय॑न्तीर॒ग्निं । यो दे॒वेष्वधि॑ दे॒व एक॑ आसीत् कस्मै॑
दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम ॥ 34

(अ॒ग्नेः स - सर॑स्वती - द्याः - स॒हा - वि॒श्वं - चतु॑स्त्रिंशच्च) (A8)

TS 4.1.9.1

आकू॑तिम॒ग्निं प्र॒युज॑स्व॒ स्वाहा॑ मनो॑ मे॒धाम॒ग्निं प्र॒युज॑स्व॒ स्वाहा॑ चित्तं॑ वि॒ज्ञात॑म॒ग्निं प्र॒युज॑स्व॒ स्वाहा॑ वा॒चो
विधृ॑तिम॒ग्निं प्र॒युज॑स्व॒ स्वाहा॑ प्र॒जाप॑तये॒ मनवे॑ स्वाहा॒ऽग्नये॑ वैश्वान॒राय॑ स्वाहा॒ विश्वे॑ दे॒वस्य॑ ने॒तुर्म॑र्तो
वृणी॑त स॒ख्यं विश्वे॑ रा॒य इ॑षु॒द्वय॑सि द्यु॒म्नं वृ॑णीत पु॒ष्यसे॑ स्वाहा॒ मा सु॑ भि॒त्था मा सु॑ रि॒षो द॑ः॒हस्व
वी॒डय॑स्व सु । अब॑ धृ॒ष्णु वी॒रय॑स्वा - [] 35

TS 4.1.9.2

-ऽग्निश्चे॒दं के॑रिष्यथः ॥ द॑ः॒हस्व दे॒वि पृ॒थिवि॑ स्व॒स्तय॑ आसु॒री मा॒या स्व॒धया॑ कृ॒ताऽसि॑ । जुष्टं॑
दे॒वाना॑मि॒दम॑स्तु ह॒व्यम॑रि॒ष्टा त्वमु॑दि॒हि य॒ज्ञे अ॒स्मिन् ॥ मि॒त्रैता॑मु॒खां त॑पैषा मा भे॒दि । ए॒तां ते परि॑
द॒दाम्य॑भि॒त्त्यै ॥ द्र॒व॑न्नः स॒र्पिरा॑सु॒तिः प्र॒त्नो होता॑ व॒रेण्यः॑ । स॒हस॑स्पु॒त्रो अ॒द्भुतः॑ ॥ पर॑स्या॒ अधि॑
स॒वतो॑ऽव॒राः अ॒भ्या - [] 36

TS 4.1.9.3

ते॒र । य॒त्राह॑मस्मि॒ ताः अ॑व ॥ प॒रम॑स्याः॑ प॒राव॑तो रोहि॒दंश्च॑ इ॒हाऽ*ग॑हि । पु॒रीष्यः॑ पु॒रुप्रि॑योऽग्ने॒ त्वं
ते॒रा मृ॑धः ॥ सीद॒ त्वं मा॒तुर॑स्या उ॒पस्थे॑ वि॒श्वान्य॑ग्ने व॒युना॑नि वि॒द्वान् । मैना॑म॒र्चिषा॑ मा तप॑साऽभि
शू॒शुचो॑ऽन्तर॑स्याः शु॒क्र ज्योति॑र्वि भा॒हि ॥ अ॒न्तर॑ग्ने रु॒चा त्वमु॑खायै स॒दने॑ स्वे । तस्या॒स्त्वः
ह॒रसा॑ तप॒न् () जा॑तवे॒दः शि॒वो भ॑व ॥ शि॒वो भू॒त्वा म॒ह्यम॑ग्नेऽथो सीद॑ शि॒वस्त्वं । शि॒वाः कृ॒त्वा
दि॒शः सर्वाः॑ स्वां॒ योनि॑मि॒हाऽऽस॑दः ॥ 37

(वी॒रय॑स्वा - ऽऽ - तप॑न् - वि॒श्व॒तिश्च॑) (A9)

TS 4.1.10.1

यद॑ग्ने॒ यानि॑ कानि॒ चाऽऽते॑ दा॒रूणि॑ दु॒ध्मसि॑ । तद॑स्तु तु॒भ्यमि॑द्-घृ॒तं तज्जु॑षस्व यवि॒ष्ठ्य ॥

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं <https://www.vedavms.in> 12

यदत्त्युपजिह्विका यद्वम्रो अतिसर्पति । सर्वं तदस्तु ते घृतं तज्जुषस्व यविष्ठय ॥ रात्रिः रात्रिमप्रयावं
भरन्तोऽश्वायेव तिष्ठते घासमस्मै । रायस्पोषेण समिषा मदन्तोऽग्रे मा ते प्रतिवेशा रिषाम ॥ नाभा
- [] 38

TS 4.1.10.2

पृथिव्याः समिधा-नमग्निः रायस्पोषाय बृहते हवामहे । इरम्मदं बृहदुक्थं यजत्रं जेतारमग्निं पृतनासु
सासहिं ॥ याः सेना अभीत्वरीरा-व्याधिनी-रुगणा उत । ये स्तेना ये च तस्करास्तास्ते अग्नेऽपि
दधाम्यास्यै ॥ दष्ट्राभ्यां मलिम्लून् जभ्यै-स्तस्करा उत । हनूभ्याः स्तेनान्-भगवस्ता-स्त्वं खाद
सुखादितान् ॥ ये जनेषु मलिम्लवः स्तेनास-स्तस्करा वने । ये - [] 39

TS 4.1.10.3

कक्षेष्वघा यवस्तास्ते दधामि जभयोः ॥ यो अस्मभ्यमरातीयाद्-यश्च नो द्वेषते जनः । निन्दाद्यो
अस्मान् दिप्साञ्च सर्वं तं मस्मसा कुरु ॥ सशितं मे ब्रह्म सशितं वीर्यं बलं । सशितं
क्षत्रं जिष्णु यस्याऽहमस्मि पुरोहितः ॥ उदेषां बाहू अतिरमुद्वर्च उदू बलं । क्षिणोमि ब्रह्मणा-
ऽमित्रानुन्नयामि - [] 40

TS 4.1.10.4

स्वाः अहं ॥ दृशानो रुक्म उर्व्या व्यद्यौर्दुर्मरुषमायुः श्रिये रुचानः । अग्निरमृतो अभवद्वयो-
भिर्यदेनं द्यौरजनयथ सुरेताः ॥ विश्वा रूपाणि प्रति मुञ्चते कविः प्राऽसावीन्द्रं द्विपदे चतुष्पदे ।
वि नाकमख्यथ सविता वरेण्योऽनु प्रयाणमुषसो विराजति ॥ नक्तोषासा समनसा विरूपे धापयेते
शिशुमेकः समीची । द्यावा क्षामा रुक्मो - [] 41

TS 4.1.10.5

अन्तर्वि भाति देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाः ॥ सुपर्णोऽसि गरुत्मान् त्रिवृत्ते शिरो गायत्रं चक्षुः

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं <https://www.vedavms.in> 13

स्तोमं आत्मा सामं ते तनूर्वामदेव्यं बृहद्-रथन्तरे पक्षौ यज्ञायज्ञियं पुच्छं छन्दास्यङ्गानि धिष्णिः
शफा यजूंषि नाम ॥ सुपर्णोऽसि गुरुत्मान् दिवं गच्छ सुवः पत ॥ 42

(नाभा - वने ये - नयामि - क्षामा रुक्मौ - ऽष्टात्रिंशच्च) (A10)

TS 4.1.11.1

अग्ने यं यश्मद्धरं विश्वतः परिभूरसि । स इहेवेषु गच्छति ॥ सोम यास्ते मयोभुवं ऊतयः सन्ति
दाशुषे । तामिर्नोऽविता भव ॥ अग्निर्मूर्धा >1 , भुवः > त्वन्नः सोम >3 , या ते धामानि
>4 ॥ तथ् संवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ अचिन्ती यच्चकृमा
दैव्ये जने दीनैर्दक्षैः प्रभूती पूरुषत्वता । 43

TS 4.1.11.2

देवेषु च सवितुर्मानुषेषु च त्वन्नो अत्र सुवतादनांगसः ॥ चोदयित्री सूनृतांनां चेतन्ती सुमतीनां ।
यज्ञं दधे सरस्वती ॥ पावीरवी कन्या चित्रायुः सरस्वती वीरपत्नी धियं धात् । ग्राभिरच्छिद्रः
शरणं सजोषा दुराधरुषं गृणते शर्म यश्सत् ॥ पूषा गा अन्वेतु नः पूषा रक्षत्वर्वतः । पूषा
वाजं सनोतु नः ॥ शुक्रं ते अन्यद्यजतं ते अन्य - [] 44

TS 4.1.11.3

-द्विष्टुरूपे अहनी द्यौरिवासि । विश्वा हि माया अवसि स्वधावो भद्रा ते पूषन्निह रातिरस्तु ॥
तेऽवर्द्धन्त स्वतंवसो महित्वना ऽऽनाकं तस्थुरु रुचक्रिरे सदः । विष्णु र्यद्वाऽऽवद्-वृषणं मदच्युतं
वयो न सीदन्नधि बरुहिषि प्रिये ॥ प्रचित्रमर्कं गृणते तुराय मारुताय स्वतंवसे भरद्धं । ये सहांसि
सहसा सहन्ते - [] 45

TS 4.1.11.4

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं <https://www.vedavms.in> 14

रेज॑ते अग्ने॑ पृथि॒वी मु॒खेभ्यः॑ ॥ विश्वे॑ दे॒वा >5, विश्वे॑ दे॒वाः >6 ॥ द्यावा॑ नः पृथि॒वी इ॒मः
सिद्ध॑म॒द्य दि॒विस्पृशं॑ । य॒ज्ञं दे॒वेषु॑ यच्छतां ॥ प्र पू॒र्वजे॑ पि॒तरा॑ नव्य॑सीभिर्गी॒र्भिः कृ॑णु॒द्धः स॒दने॑
ऋ॒तस्य॑ । आ नो॑ द्यावापृथि॒वी दै॒व्येन॑ जने॑न यातुं म॒हिं वां व॒रूथं॑ ॥ अ॒ग्निः स्तोमे॑न बोधय
समि॒धानो॑ अम॑र्त्य । ह॒व्या दे॒वेषु॑ नो दधत् ॥ स ह॑व्य॒वाडम॑र्त्य उ॒शिग्दू॒तश्चनो॑हितः () ।
अ॒ग्निर्द्वि॒या समृ॑ण्वति ॥ शन्नो॑ भवन्तु >7 , वाजे॑वाजे > 8 ॥ 46

(पुरु॑ष॒त्वता॑ - य॒ज्ञत॑न्ते अ॒न्यथ॑ - स॒हन्ते॑ - चनो॑हितो - ऽष्टौ च॑) (A11)

praSna korvai with starting padams of 1 to 11 anuvAkams :-

(यु॒ञ्जान॑ - इ॒माम॑गृ॒भ्णन् - दे॒वस्य॑ - स॒न्ते - वि पा॑ज॒सा - वस॑वस्त्वा - समो॑स्त्वो - द्वा - अ॒स्याकू॑तिं
- य॒दग्ने॑ या॒न् - य॒ग्ने यं य॒ज्ञ - मेका॑दश)

korvai with starting padams of 1, 11, 21 series of pa jCAtis :-

(यु॒ञ्जानो॑ - वर्म॑ च स्थ - आ॒दि॒त्यस्त्वा - भार॑ती - स्वा॑ अ॒हः - ष॒ट्त्वारि॑शत्)

first and last padam of first praSnam of kANDam 4 :-

(यु॒ञ्जानो॑ - वाजे॑वाजे) -----

॥ हरिः॑ ॐ ॥ ॥ कृष्ण॑ यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे प्रथमः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.1.1 appendix

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं <https://www.vedavms.in> 15

4.1.11.1 - अ॒ग्नि॒र्मूर्धा॑ >1, भुवः॑ > 2 ।
अ॒ग्नि॒र्मूर्धा॑ दि॒वः क॒कुत् प॑तिः पृ॒थि॒व्या अ॒यं ।
अ॒पाः रेता॑सि गिन्वति ॥

भुवो॑ य॒ज्ञस्य॑ रज॑सश्च ने॒ता यत्रा॑ नि॒युद्धिः॑ सच॑से शि॒वाभिः॑ ।
दि॒वि मूर्धा॑नं दधि॑षे सुव॒र॒षा जि॒ह्वा म॑ग्रे च॒कृषे॑ हव्य॒वाहं॑ ॥
(appearing in TS 4-4-4-1)

4.1.11.1 त्वन्नः॑ सोम॒ >3 , या ते॑ धामा॑नि >4 ।
त्वं नः॑ सोम वि॒श्वतो॑ रक्षा॑ राज॒न्नघा॑यतः । न रि॒ष्येत् त्वाव॑तः सखाः॑ ॥

या ते॑ धामा॑नि दि॒वि या पृ॑थि॒व्यां या पर्व॑तेष्वोष॑धीष्वप्सु ।
तेभि॑र्नो वि॒श्वेः सु॑मना॒ अहे॑डन् राज॒न्थ-सोम॑ प्रति॑ ह॒व्या गृ॑भाय ॥
(appearing in TS 2-3-14-1)

4.1.11.4- वि॒श्वे दे॒वा >5 , वि॒श्वे दे॒वाः >6 ।
वि॒श्वे दे॒वा ऋ॑तावृ॒धं ऋ॑तुभि॒र॒ हव॑न्श्रुतः । जु॒षन्तां॑ यु॒ज्यं प॑यः ॥

वि॒श्वे दे॒वाः शृ॑णुतेम॒ हव॑ मे॒ ये अ॒न्तरि॑क्षे य उप॒ द्यवि॑ष्ठ ।
ये अ॑ग्निजि॒ह्वा उ॒त वा॒ यज॑त्रा आ॒सद्या॑स्मिन् ब॒र॒हिषि॑ मादयध्वं ॥
(appearing in TS 2.4.14.5)

4.1.11.4 -श॒न्नो भ॑वन्तु >7 , वाजे॑वाज > 8 ।
मि॒त॒द्रवः॑ सहस्र॒सा मे॒धसा॑ता
स॒नि॒ष्यवः॑ ।

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं <https://www.vedavms.in> 16

म॒हो ये रत्न॑ः॒ समि॒थेषु॑ ज॒भिरे॑ श॒न्नो भव॑न्तु वा॒जिनो॑ ह॒वेषु॑ ॥

वाजे॑वाजे ऽव॒त वा॒जिनो॑ नो॒ धने॑षु वि॒प्रा अ॒मृता ऋ॒तज्ञाः॑ ॥

(appearing in TS 1.7.8.2)

=====

4.2 चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः - देवयजनग्रहाभिधानं

TS 4.2.1.1

विष्णोः क्रमोऽस्यभिमातिहा गायत्रं छन्द आ रोह पृथिवीमनु विक्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो
विष्णोः क्रमोऽस्यभिशस्तिहा त्रैष्टुभं छन्द आ रोहान्तरिक्षमनु विक्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो
विष्णोः क्रमोऽस्यरातीयतो हन्ता जागतं छन्द आ रोह दिवमनु विक्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो
विष्णोः - [] 1

TS 4.2.1.2

क्रमोऽसि शत्रूयतो हन्ताऽनुष्टुभं छन्द आ रोह दिशोऽनु विक्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मः ॥
अक्रन्ददग्निः स्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेरिहद्वीरुधः समञ्जश्च । सुद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा
रोदसी भानुना भात्यन्तः ॥ अग्रेऽभ्यावर्तिन्नभि न आ वर्तस्वाऽऽयुषा वर्चसा सन्या मेधया प्रजया
धनेन ॥ अग्रे - [] 2

TS 4.2.1.3

अङ्गिरः शतं ते सन्त्वावृतः सहस्रं त उपावृतः । तासां पोषस्य पोषेण पुनर्नो नष्टमा कृधि पुनर्नो
रयिमा कृधि ॥ पुनरूर्जा निर्वर्तस्व पुनरग्न इषाऽऽयुषा । पुनर्नः पाहि विश्वतः ॥ सह रय्या नि
वर्तस्वाग्ने पिन्वस्व धारया । विश्वप्स्त्रिया विश्व तस्परि ॥ उदुत्तमं वरुण पाशं मस्मदवाधुमं - [] 3

TS 4.2.1.4

वि मेद्धयमश् श्रथाय । अथा वयमादित्य व्रते तवानांगसो अदितये स्याम ॥ आ त्वाऽहारष-
मन्तरभूर्द्धुवस्तिष्ठा ऽविचाचलिः । विशस्त्वा सर्वा वाञ्छन्त्वस्मिन् राष्ट्रमधि श्रय ॥ अग्रे बृहन्नुषसांमूर्द्धो
अस्थान्निर्जग्मिवान्-तमसो ज्योतिषाऽऽगात् । अग्निर्भानुना रुशता स्वङ्ग आ जातो विश्वा सन्नान्यप्राः
॥ सीदु त्वं मातुरस्या - [] 4

TS 4.2.1.5

उपस्थे विश्वान्यग्रे वयुनानि विद्वान् । मैनामर्चिषा मा तपसाऽभि शूशुचोऽन्तरस्याः शुक्रज्योतिर्वि
भाहि ॥ अन्तरंग्रे रुचा त्वमुखायै सदेने स्वे । तस्यास्त्वः हरसा तपञ्जातवेदः शिवो भव ॥
शिवो भूत्वा मह्यमग्रेऽथो सीद शिवस्त्वं । शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वां योनिमिहाऽऽ संदः ॥
हःसः शुचिष () द्वसुरन्तरिक्ष-सद्धोता वेदिषदतिथि दुरोणसत् । नृषद्वरसद् ऋतसद् व्योमसद्
अब्जा गोजा ऋतजा अद्रिजा ऋतं बृहत् ॥ 5

(दिवमनु वि क्रमस्व निर्भक्तः स यन् द्विष्मो विष्णो - र्द्धनेनाग्रे - ऽधम - मस्याः - शुचिषथ -
षोडश च) (A1)

TS 4.2.2.1

दिवस्परि प्रथमं जज्ञे अग्निरस्मद् द्वितीयं परि जातवेदाः । तृतीयमप्सु नृमणा अजस्रमिन्धान एनं
जरते स्वाधीः ॥ विद्वा ते अग्रे त्रेधा त्रयाणि विद्वा ते सन्न विभृतं पुरुत्रा । विद्वा ते नाम परमं
गुहा यद्विद्वा तमुत्सं यत आजगन्थं ॥ समुद्रे त्वा नृमणा अपस्वन्तर्नृचक्षा ईधे दिवो अग्न ऊधन्नं
। तृतीयै त्वा - [] 6

TS 4.2.2.2

रजसि तस्थिवाः समृतस्य योनौ महिषा अहिन्वन् ॥ अक्रन्ददुग्निः स्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेरिहद्-
वीरुधः समञ्जन् । सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदसी भानुना भात्यन्तः ॥ उशिक पावको
अरतिः सुमेधा मर्तेष्वग्निरमृतो निधायि । इयति धूममरुषं भरिभ्रदुच्छुक्तेण शोचिषा द्यामिनक्षत् ॥
विश्वस्य केतुर्भुवनस्य गर्भ आ - [] 7

TS 4.2.2.3

रोद॑सी अपृ॒णाज्जाय॑मानः । वी॒डुं चि॒दद्रि॑मभिनत् परा॒यन् जना॑ यद॒ग्निमय॑जन्त पञ्च ॥ श्री॒णामु॑दारो
ध॒रुणो॑ रयी॒णां मनी॑षाणां प्रा॒र्षणः॑ सोम॑गोपाः । वसोः॑ सू॒नुः सह॑सो अ॒प्सु राजा॑ वि भा॒त्यग्रं
उ॒षसा॑मिधा॒नः ॥ यस्ते॑ अ॒द्य कृ॒णव॑द्-भद्र॒शोचेऽपू॑पं दे॒व घृ॒तव॑न्तम॒ग्रे । प्र॒तं न॑य प्र॒तरां॑ व॒स्यो
अच्छा॑भि द्यु॒म्नं दे॒वभ॑क्तं यविष्ठ ॥ आ - [] 8

TS 4.2.2.4

तं भ॑ज सौ॒श्रव॑सेष्व॒ग्न उ॒क्थ-उ॑क्थ आ भ॑ज श॒स्यमा॑ने । प्रि॒यः सूर्ये॑ प्रि॒यो अ॒ग्ना भ॑वा॒त्युज्जा॑तेन
भि॒नदु॑ज्जनि॒त्वैः ॥ त्वा॑म॒ग्रे यज॑माना॒ अनु॑ द्यून् विश्वा॒ वसू॑नि दधि॒रे वा॒र्याणि॑ । त्वया॑ सह
द्र॒विणमि॑च्छमा॒ना व्रजं॑ गोम॑न्तमु॒शिजो॑ वि व॒व्रुः ॥ दृ॒शानो॑ रु॒क्म उ॒र्व्या व्य॑द्यौद्-दु॒र्मरू॑ष॒मायुः॑ श्रि॒ये
रु॒चानः॑ । अ॒ग्निर॒मृतो॑ अभ॒वद्-वयो॑भिर्यदे- () -नं द्यौर॑ज॒नय॑थ सु॒रेताः॑ ॥ 9

(तृ॒तियै॑ त्वा - गर्भ॑ आ - य॒विष्ठाऽऽ - य - च॒त्वारि॑ च) (A2)

TS 4.2.3.1

अन्न॑प॒तेऽन्न॑स्य नो दे॒ह्यन॑मी॒वस्य॑ शु॒ष्मिणः॑ । प्र प्र॑दा॒तारं॑ तारि॒ष ऊ॒र्जं नो॑ धेहि द्वि॒पदे॑ चतु॑ष्पदे
॥ उ॒दुं त्वा॑ विश्वे॒ देवा॑ अ॒ग्रे भर॑न्तु चि॒त्तिभिः॑ । स नो॑ भव शि॒वत॑मः सु॒प्रती॑को वि॒भाव॑सुः ॥
प्रेद॑ग्रे ज्योति॑ष्मान् याहि शि॒वेभि॑रु॒चिभि॑स्त्वं । बृ॒हद्भि॑र्भा॒नुभि॑र्भा॒सन् मा हि॑सी स्त॒नुवा॑ प्र॒जाः ॥
स॒मिधा॑ऽग्निं दु॒वस्य॑त घृ॒तैर्बो॑धय॒ताति॑थिं । आ - [] 10

TS 4.2.3.2

ऽस्मि॑न् ह॒व्या जु॑होतन ॥ प्र॒प्राय॑म॒ग्निर्भर॑तस्य शृ॒ण्वे वि यथ॑ सूर्यो॒ न रोच॑ते बृ॒हद्भाः॑ । अ॒भि यः
पूरुं॑ पृ॒तना॑सु त॒स्थौ दी॒दाय॑ दै॒व्यो अ॑ति॒थिः शि॒वो नः॑ ॥ आपो॑ दे॒वीः प्र॑ति॒ गृह्णी॑तु भस्मै॒तथ॑ स्यो॒ने
कृ॑णु॒द्धः सु॒रभा॑वुं लो॒के । तस्मै॑ नम॒न्तां ज॑न॒यः सु॒पत्नी॑र्मा॒तेव॑ पु॒त्रं बि॑भृ॒ता स्वे॑न ॥ अ॒प्स्व॑ग्रे
सधि॑ष्टव- [] 11

TS 4.2.3.3

सौषधीरनु रुद्धयसे । गर्भे सञ्जायसे पुनः ॥ गर्भो अस्योषधीनां गर्भो वनस्पतीनां । गर्भो विश्वस्य
भूतस्याग्रे गर्भो अपामसि ॥ प्रसद्य भस्मना योनिमपश्च पृथिवीमग्रे । सःसृज्य मातृभिस्त्वं
ज्योतिष्मान् पुनराऽसदः ॥ पुनरासद्य सदनमपश्च पृथिवीमग्रे । शेषे मातुर्यथोपस्थे ऽन्तरस्याः
शिवतमः ॥ पुनरूर्जा - [] 12

TS 4.2.3.4

-नि वर्तस्व पुनरग्र इषा ऽऽयुषा । पुनर्नः पाहि विश्वतः ॥ सह रय्या नि वर्तस्वाग्रे पिन्वस्व धारया
। विश्वप्स्त्रिया विश्वतस्परि ॥ पुनस्त्वा ऽऽदित्या रुद्रा वसवः समिन्धतां पुनर्ब्रह्माणो वसुनीथ
यज्ञिः । घृतेन त्वं तनुवो वर्द्धयस्व सत्याः सन्तु यजमानस्य कामाः ॥ बोधा नो अस्य वचंसो
यविष्ठ मःहिष्ठस्य प्रभृतस्य स्वधावः । पीयति त्वो अनु () त्वो गृणाति वन्दारुस्ते तनुवो वन्दे
अग्रे ॥ स बोधि सूरिर्मघवा वसुदावा वसुपतिः । युयोद्धयस्मद् द्वेषांसि ॥ 13

(आ - तवो - जाऽ - नु - षोडश च) (A3)

TS 4.2.4.1

अपेत वीत वि च सर्पतातो येऽत्र स्थ पुंराणा ये च नूतनाः । अदादिदं यमोऽवसानं पृथिव्या
अक्रन्निमं पितरो लोकमस्मै ॥ अग्नेर्भस्मास्यग्रेः पुरीषमसि सज्ज्ञानमसि कामधरणं मयि ते कामधरणं
भूयात् ॥ सं या वः प्रियास्तनुवः सं प्रिया हृदयानि वः । आत्मा वो अस्तु - [] 14

TS 4.2.4.2

संप्रियः संप्रियास्तनुवो मम ॥ अयः सो अग्निर्यस्मिन्थ-सोममिन्द्रः सुतं दधे जठरे वावशानः
। सहस्रियं वाजमत्यं न सप्तिः ससुवान्थ-सन्थ-स्तूयसे जातवेदः ॥ अग्रे दिवो अर्णमच्छा

जिगा॒स्यच्छा॑ दे॒वाः ऊ॑चिषे धि॒ष्णि॑या॒ ये । याः प॒रस्ता॑द्-रोच॒ने सूर्य॑स्य॒ याश्चा॒ वस्ता॑-दुप॒तिष्ठ॑न्त॒
आपः॑ ॥ अ॒ग्रे यत् ते दि॒वि वचः॑ पृथि॒व्यां यदोष॑धीष्व - [] 15

TS 4.2.4.3

-ऽप्सु वा॑ यजत्र । येना॒न्तरि॑क्ष-मु॒र्वात॑तन्थं त्वेषः स भानुर॑र्णवो नृचक्षाः॑ ॥ पुरी॒ष्यासो॑ अ॒ग्रयः॑
प्राव॒णेभिः॑ स॒जोष॑सः । जुष॒न्ताः ह॒व्यमाहु॑तमनमी॒वा इषो॑ म॒हीः ॥ इडा॑म॒ग्रे पुरु॑दः सः॑ सु॒नि
गोः श॑श्वत्त॒मः हव॑मानाय साध । स्यान्नः॑ सूनु॒स्तन॑यो वि॒जावा॑ऽग्रे सा ते सु॒मति॑भू॒त्वस्मे ॥ अ॒यं
ते योनि॑र् ऋ॒त्वियो॒ यतो॑ जा॒तो अरोच॑थाः । तं जा॒न - [] 16

TS 4.2.4.4

न्न॑ग्र आ रो॒हाथा॑ नो वर्द्धया र॒यिं ॥ चिद॑सि॒ तया॑ दे॒वत॑याऽङ्गि॒रस्वद्-ध्रु॒वा सीद॑ परि॒चिद॑सि॒ तया॑
दे॒वत॑याऽङ्गि॒रस्वद् ध्रु॒वा सीद॑ लो॒कं पृ॑ण छि॒द्रं पृ॑णार्थो सीद॑ शि॒वा त्वं । इन्द्रा॑ग्री त्वा बृ॒हस्पति॑र॒स्मिन्
योना॑वसीषदन्न ॥ ता अ॑स्य॒ सूद॑दोहसः सोमः॑ श्रीणन्ति पृ॒श्नयः॑ । जन्म॑न् दे॒वानां॑ वि॒शस्त्रि॑ष्वा
रोच॑ने दि॒वः ॥ 17

(अ॒स्त्वो - ष॑धीषु - जा॒न - नृ॒ष्टाच॑त्वारि॒शच्च) (A4)

TS 4.2.5.1

समि॑तः सङ्क॒ल्पेथा॑ संप्रि॒यौ रोचि॑ष्णू सु॒मन॑स्यमा॒नौ । इष॑मूर्ज॒मभि॑ सु॒वसा॑नौ सं वा॑ मना॑सि
सं व्र॑ता समु॑ चि॒त्तान्या॑ऽकरं ॥ अ॒ग्रे पुरी॒ष्याधि॑पा भ॒वा त्वं नः॑ । इष॑मूर्जं यज॑मानाय धेहि ॥
पुरी॒ष्यस्त्वम॑ग्रे रयि॒मान् पु॑ष्टि॒माः अ॑सि । शि॒वाः कृ॒त्वा दि॒शः सर्वाः॑ स्वां योनि॑मिहाऽस॑दः ॥
भव॑तं नः॒ सम॑नसौ॒ समो॑कसा - [] 18

TS 4.2.5.2

-वरेपसौ । मा युञ्जः हिंसिष्टं मा युज्पतिं जातवेदसौ शिवौ भवतमद्य नः ॥ मातेव पुत्रं पृथिवी
पुरीष्यमग्निः स्वे योनावभारुखा । तां विश्वैर्देवैरु क्रतुभिः संविदानः प्रजापतिर्विश्वकर्मा वि मुञ्चतु
॥ यदुस्य पारे रजसः शुक्रं ज्योतिरजायत । तं नः परः षदति द्विषोऽग्रे वैश्वानर स्वाहा ॥ नमः
सु ते निरुक्ते विश्वरूपे - [] 19

TS 4.2.5.3

ऽयस्मयं वि चृता बन्धमेतं । यमेन त्वं यम्यां सं विदानोत्तमं नाकमधि रोहयेमं ॥ यत्ते देवी
निरुक्तेराबन्ध दामं ग्रीवास्वं विचर्त्य । इदं ते तद् विष्यां यायुषो न मद्भ्यादथा जीवः पितुमद्धि
प्रमुक्तः ॥ यस्यांस्ते अस्याः क्रूर आसञ्जुहोम्येषां बन्धानामवसर्जनाय । भूमिरिति त्वा जनां
विदुर्निरुक्ते - [] 20

TS 4.2.5.4

रिति त्वा ऽहं परि वेद विश्वतः ॥ असुन्वन्तम यजमानमिच्छ स्तेनस्येत्यान्-तस्करस्यान् वेषि ।
अन्य मस्मदिच्छ सा त इत्या नमो देवि निरुक्ते तुभ्यमस्तु ॥ देवीमहं निरुक्तेति वन्दमानः
पितेव पुत्रं दंसये वचोभिः । विश्वस्य या जायमानस्य वेदु शिरः शिरः प्रति सूरि वि चष्टे ॥
निवेशनः सङ्गमनो वसूनां विश्वां रूपाऽभि चष्टे - [] 21

TS 4.2.5.5

शचीभिः । देव इव सविता सत्यधर्मेन्द्रो न तस्थौ समरे पथीनां ॥ सं वरत्रा दधातन् निराहावान्
कृणोतन । सिञ्चामहा अवटमुद्रिणं वयं विश्वाऽहाऽदस्तमक्षितं ॥ निष्कृताहा-वमवटः सुवरत्रः
सुषेचनं । उद्रिणः सिञ्चे अक्षितं ॥ सीरा युञ्जन्ति कवयो युगा वि तन्वते पृथक् । धीरा देवेषु
सुमया ॥ युनक्त सीरा वि युगा तनोत कृते योनौ वपतेह - [] 22

TS 4.2.5.6

बीजं । गिरा च श्रुष्टिः सभरा असन्नो नेदीय इथ सृण्या पक्रमा ऽयत् ॥ लाङ्गलं पवीरवः
सुशेवः सुमतिश्सरु । उदित कृषति गामवि प्रफर्व्य च पीवरीं । प्रस्थावद्-रथवाहनं ॥ शुनं
नः फाला वि तुदन्तु भूमिः शुनं कीनाशा अभि यन्तु वाहान् । शुनं पर्जन्यो मधुना पयोभिः
शुनासीरा शुनमस्मासु धत्तं ॥ कामं कामदुघे धुक्ष्व मित्राय () वरुणाय च । इन्द्रायाग्नये पूष्ण
ओषधीभ्यः प्रजाभ्यः ॥ घृतेन सीता मधुना समक्ता विश्वेदेवैरनुमता मरुद्भिः । ऊर्जस्वती पयसा
पिन्वमानाऽस्मान्ध सीते पयसाऽभ्या-ववृथस्व ॥ 23

(समोकसौ-विश्वरूपे-विदुर्निर-क्रति-रभि चष्ट-इह-मित्राय-द्वाविंशतिश्च) (A5)

TS 4.2.6.1

या जाता ओषधयो देवेभ्यस्त्रियुगं पुरा । मन्दामि बभ्रूणामहः शतं धामानि सप्त च ॥ शतं वो अब्रू
धामानि सहस्रमुत वो रुहः । अथा शतक्रत्वो यूयमिमं मे अगदं कृत ॥ पुष्पावतीः प्रसूवतीः
फलनीरफला उत । अथा इव सजित्वरी-वीरुधः पारयिष्णवः ॥ ओषधीरिति मातर-स्तद्वो देवी-
रुपं ब्रुवे । रपांसि विघ्नतीरित् रपं - [] 24

TS 4.2.6.2

-श्चातयमानाः ॥ अश्वत्थे वो निषदनं पर्णे वो वसतिः कृता । गोभाज इत् किलासथ यथ सुनवथ
पूरुषं ॥ यदुहं वाजयन्निमा ओषधीरु-हस्तं आदुधे । आत्मा यक्ष्मस्य नश्यति पुरा जीवगृभो यथा
॥ यदोषधयः संगच्छन्ते राजानः समिता विव । विप्रः स उच्यते भिषग्रक्षोहा ऽमीव चातनः ॥
निष्कृति-नामवो माताऽथा यूयस्थ संकृतीः । सुराः पतत्रिणीः - [] 25

TS 4.2.6.3

स्थन यदा मयति निष्कृत ॥ अन्या वो अन्यामव-त्वन्याऽन्यस्या उपावत । ताः सर्वा ओषधयः

संविदा॑ना इ॒दं मे॑ प्राव॑ता वचः॑ ॥ उच्छृ॑ष्मा ओष॑धीनां॒ गावो॑ गो॒ष्ठा दि॑वेरते । धनः॑ सनि॒ष्यन्ती॑
नामा॒त्मानं॑ तव॑ पूरुष ॥ अति॑ विश्वाः॑ परि॒ष्ठास्तेन॑ इ॒व व्रज॑मंक्रमुः । ओष॑धयः॒ प्राचु॑च्यवु र्यत् किं
च॑ त॒नुवाः॑ रपः॑ ॥ या - [] 26

TS 4.2.6.4

-स्त॑ आ॒त॒स्थु-रा॒त्मानं॑ या॒ आ॒वि॒विशुः॑ परुः॑ परुः॑ । तास्ते॑ यक्ष्मं॑ वि॒बा॒धन्ता॑ मु॒ग्रो म॑ङ्ग्यम॒शीरि॑व
॥ सा॒कं य॑क्ष्मं प्र प॑त श्ये॒नेन॑ कि॒किदी॑विना । सा॒कं वा॑त॒स्य॒ध्राज्या॑ सा॒कं न॑श्य नि॒हाक॑या ॥
अ॒श्वाव॑तीः॒ सोम॑वती॒ मूर्ज॑यन्ती॒ मुदो॑जसं । आ वि॑त्थि॒ सर्वा॑ ओष॑धीर॒स्मा अ॑रि॒ष्टता॑तये ॥ याः
फ॒लिनी॑र्या अ॒फ॒ला अ॑पु॒ष्पा याश्च॑ पु॒ष्पिणीः॑ । बृ॒हस्प॑तिं प्रसू॒ता स्तानो॑ मुञ्च॒न्त्वः॑ ह॑सः ॥ या - [] 27

TS 4.2.6.5

ओष॑धयः॒ सोम॑राज्ञीः प्रवि॑ष्टाः पृथि॒वीमनु॑ । तासां॑ त्वम॑स्युत्त॒मा प्र॑णो जी॒वात॑वे-सुव ॥ अ॒वप॑त॒न्तीर॑वदन्
दिव॑ ओष॑दयः॒ परि॑ । यं जी॒व म॑श्जवा॑ महै॒ न स रि॑ष्याति॒ पूरु॑षः ॥ याश्चे॒द मु॑प-शृ॒ण्वन्ति॑ याश्च॑
दूरं॑ प॒रांग॑ताः । इ॒ह स॒ङ्गत्य॑ ताः सर्वा॑ अ॒स्मै सं द॑त्त भेष॒जं ॥ मा वो॑ रिषत् ख॒निता॑ यस्मै॒ चाहं॑
खना॑मि वः () । द्वि॒प-च्च॑तु॒ष्प-दु॒स्माकः॑ सर्व॑-म॒स्त्वना॑तुरं ॥ ओष॑धयः॒ सं व॑दन्ते॒ सोमे॑न स॒ह
राज्ञी॑ । यस्मै॒ क॒रोति॑ ब्राह्म॒णस्तः॑ रा॒जन् पा॑रयामसि ॥ 28

(रपः - पत॒त्रिणी॑- र्या - अ॒हंसो॑ याः - खना॑मि वो - ऽष्टा॑दश च) (A6)

TS 4.2.7.1

मा नो॑ हि॒सीज्ज॑निता यः पृथि॒व्या यो वा॑ दि॒वः स॒त्यध॑र्मा ज॒जान॑ । यश्चा॒पश्च॑न्द्रा बृ॒हती॑र्ज॒जान॑
कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम ॥ अ॒भ्याव॑र्तस्व पृथि॒वि यु॒ज्ञेन॑ प॒यसा॑ स॒ह । व॒पां ते अ॒ग्नि॒रि॒षितो॑ऽव
स॒र्पतु॑ ॥ अ॒ग्रे यत् ते॑ शु॒क्रं य॑च्च॒न्द्रं यत् पू॒तं यद्-य॒ज्ञियं॑ । तद्-दे॒वेभ्यो॑ भ॒राम॑सि ॥ इ॒षमूर्ज॑म॒हमि॑त

आ - [] 29

TS 4.2.7.2

दद ऋतस्य धाम्नो अमृतस्य योनेः । आ नो गोषु विश्ववौषधीषु जहामि सेदिमनिराममीवां ॥
अग्रे तव श्रवो वयो महि भ्राजन्त्यर्चयो विभावसो । बृहद्भानो शवसा वाजमुक्थ्यं दधासि दाशुषे
कवे ॥ इरज्यन्तग्रे प्रथयस्व जन्तुभिरस्मे रायो अमर्त्य । स देरशतस्य वपुषो वि राजसि पृणक्षिं
सानसिः रयिं ॥ ऊर्जो नपाज्जातवेदः सुशस्तिभिर्मन्दस्व - [] 30

TS 4.2.7.3

धीतिभिरहितः । त्वे इषः सं दधुर्भूरिरेतसश्चित्रो तयो वामजाताः ॥ पावकवर्चाः शुक्रवर्चा
अनूनवर्चा उदियरषि भानुना । पुत्रः पितरां विचरन्नुपावस्युभे पृणक्षि रोदसी ॥ ऋतावानं महिषं
विश्वचरषणिमग्निं सुम्नायं दधिरे पुरो जनाः । श्रुत्कर्णं सप्रथंस्तमं त्वा गिरा दैव्यं मानुषा युगा ॥
निष्कर्तारमद्धरस्य प्रचेतसं क्षयन्तं राधसे महे । रातिं भृगूणामुशिजं कविक्रतुं पृणक्षिं सानसिः
- [] 31

TS 4.2.7.4

रयिं ॥ चितः स्थ परिचितं ऊर्द्धचितः श्रयद्धं तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्ध्रुवाः सीदत ॥ आ प्यायस्व
समेतु ते विश्वतः सोम वृष्णिंयं । भवा वाजस्य सङ्गथे ॥ सं ते पयांसि समु यन्तु वाजाः सं
वृष्णिंया-न्यभिमातिषाहः । आप्यायमानो अमृताय सोम दिवि श्रवांस्युत्तमानि धिष्व ॥ 32

(आ - मन्दस्व - सानसि - मेकान्नचत्वारिंशच्च) (A7)

TS 4.2.8.1

अभ्यस्थाद्विश्वाः पृतना अरातीस्तदग्निराह तदु सोम आह । बृहस्पतिः सविता तन्म आह पूषा

मांऽधाथ् सुकृतस्य लोके ॥ यदक्रन्दः प्रथमं जायमान उद्यन्थ् समुद्रादुत वा पुरीषात् । श्येनस्य पक्षा हरिणस्य बाहू उपस्तुतं जनिम् तत् ते अर्वन् ॥ अपां पृष्ठमसि योनिरग्नेः समुद्रमभितः पिन्वमानं । वर्द्धमानं मह - [] 33

TS 4.2.8.2

आ च पुष्करं दिवो मात्रया वरिणा प्रथस्व ॥ ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्वि सीमतः सुरुचो वेन आवः । स बुद्धिया उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसतश्च विवः ॥ हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेक आसीत् । स दाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ द्रुप्सश्चस्कन्द पृथिवीमनु - [] 34

TS 4.2.8.3

-द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः । तृतीयं योनिमनु सञ्चरन्तं द्रुप्सं जुहोम्यनु सप्त होत्राः ॥ नमो अस्तु स्रपेभ्यो ये के च पृथिवीमनु । ये अन्तरिक्षे ये दिवि तेभ्यः स्रपेभ्यो नमः ॥ येऽदो रोचने दिवो ये वा सूर्यस्य रश्मिषु । येषामप्सु सदः कृतं तेभ्यः स्रपेभ्यो नमः ॥ या इषवो यातु धानानां () ये वा वनस्पतीरनु । ये वाऽवृष्टेषु शेरते तेभ्यः स्रपेभ्यो नमः ॥ 35

(महो - ऽनु - यातुधानाना - मेकादश च) (A8)

TS 4.2.9.1

ध्रुवाऽसि ध्रुणाऽस्तृता विश्वकर्मणा सुकृता । मा त्वा समुद्र उद्वधीन्मा सुपर्णो व्यथमाना पृथिवीं दृश्ह ॥ प्रजापतिस्त्वा सादयतु पृथिव्याः पृष्ठे व्यचस्वतीं प्रथस्वतीं प्रथोऽसि पृथिव्यासि भूरसि भूमिरस्यदितिरसि विश्वधाया विश्वस्य भुवनस्य धर्त्री पृथिवीं यच्छ पृथिवीं दृश्ह पृथिवीं मा हिंसीर्विश्वस्मै प्राणायोपानाय व्यानायोदानाय प्रतिष्ठायै - [] 36

TS 4.2.9.2

चरित्रायाग्निस्त्वाऽभि पातु म॒ह्या स्व॒स्त्या छ॒र्दिषा॒ शन्त॑मे॒न॒ तया॑ दे॒वत॑याऽङ्गिर॒स्वद्-ध्रु॑वा सी॒द ॥
काण्डी॑त् काण्डात् प्र॒रोह॑न्ती॒ परु॑षः॒परु॑षः परि॑ । ए॒वा नो॑ दूर्वे॒ प्र त॑नु स॒हस्रे॑ण श॒तेन॑ च ॥ या
श॒तेन॑ प्र॒तनो॑षि स॒हस्रे॑ण वि॒रोह॑सि । तस्या॑स्ते दे॒वीष्ट॑के वि॒धेम॑ ह॒विषा॑ व॒यं ॥ अ॒षाढा॑ऽसि स॒हमा॑ना
सह॒स्वारा॑तीः स॒हस्व॑राती॒यतः॑ स॒हस्व॑ पृ॒तनाः॑ स॒हस्व॑ पृ॒तन्य॑तः । स॒हस्र॑वीर्या - [] 37

TS 4.2.9.3

-सि॒ सा मा॑ जिन्व ॥ मधु॑ वाता॑ ऋ॒ताय॑ते मधु॑ क्षरन्ति॒ सिन्ध॑वः । मा॒द्धीर्नः॑ स॒न्त्वोष॑धीः ॥ मधु॑
न॒क्तमु॑तोषसि॒ मधु॑मत् पा॒थिव॑ꣳ रजः॑ । मधु॑ द्यौर॑स्तु नः पि॒ता ॥ मधु॑मान् नो व॒नस्प॑ति-र्मधु॑माꣳ
अस्तु॑ सूर्यः॑ । मा॒द्धीर्गा॑वो भवन्तु नः ॥ म॒ही द्यौः पृ॑थि॒वी च॑ न इ॒मं य॑ज्ञं मि॒मिक्ष॑तां । पि॒पृता॑
नो भ॑रीमभिः ॥ तद्-वि॒ष्णोः पर॑मं - [] 38

TS 4.2.9.4

प॒दꣳ स॒दा प॑श्यन्ति सूर्यः॑ । दि॒वीव॑ चक्षु॒रात॑तं ॥ ध्रु॒वाऽसि॑ पृथि॒वि स॒हस्व॑ पृ॒तन्य॑तः । स्यू॒ता
दे॒वेभि॑र॒मृते॑ना ऽऽगाः॑ ॥ यास्ते॑ अ॒ग्ने सूर्ये॑ रुचं उ॒द्यतो॑ दि॒वमा॑त॒न्वन्ति॑ र॒श्मिभिः॑ । ताभिः॑ सर्वा॑भी
रु॒चे ज॑नाय नस्कृ॒धि ॥ या वो॑ दे॒वाः सूर्ये॑ रुचो॒ गोष्व॑श्चे॒षु या रुचः॑ । इन्द्रा॑ग्नी॒ ताभिः॑ सर्वा॑भी
रुचं॑ नो ध॒त्त बृ॑हस्पते ॥ वि॒राड् - [] 39

TS 4.2.9.5

ज्योति॑र॒धारय॑थ् स॒म्राड् ज्योति॑र॒धारय॑थ् स्व॒राड् ज्योति॑र॒धारय॑त् ॥ अ॒ग्ने यु॑क्ष्वा हि ये तवाश्वा॑सो दे॒व
सा॒धवः॑ । अरं॑ व॒हन्त्या॑श॒वः ॥ यु॑क्ष्वा हि दे॒वहू॑त॒माꣳ अ॒श्वाꣳ अ॒ग्ने र॒थीरि॑व । नि होता॑ पू॒र्व्यः
स॒दः ॥ द्र॒प्सश्च॑स्क॒न्द पृ॑थि॒वीम॑नु द्यामि॒मं च॑ योनि॒मनु॑ यश्च पू॒र्वः । तृती॑यं योनि॒मनु॑ स॒ञ्चर॑न्तं
द्र॒प्सं जु॑होम्यनु॑ स॒प्त - [] 40

TS 4.2.9.6

होत्राः ॥ अभूदिदं विश्वस्य भुवनस्य वाजिनमग्ने-वैश्वानरस्य च । अग्निज्योतिषा ज्योतिष्मान् रुक्मो
वर्चसा वर्चस्वान् ॥ ऋचे त्वा रुचे त्वा समिध स्रवन्ति सुरितो न धेनाः । अन्तरहृदा मनसा
पूयमानाः ॥ घृतस्य धारा अभि चाकशीमि । हिरण्ययो वेतसो मद्ध्य आसां ॥ तस्मिन्त्सुपर्णो
मधुकृत् कुलायी भजन्नास्ते मधु देवताभ्यः । तस्यां स ते हरयः सप्त तीरे () स्वधां दुहाना
अमृतस्य धारां ॥ 41

(प्रतिष्ठायै - सहस्रवीर्या - परमं - विराट् - सप्त - तीरे - चत्वारि च) (A9)

TS 4.2.10.1

आदित्यं गर्भं पयसा समञ्जन्त्सुहस्रस्य प्रतिमां विश्वरूपं । परि वृद्धिं हरसा माऽभि मृक्षः
शतायुषं कृणुहि चीयमानः ॥ इमं मा हिंसीद्विषादं पशूनां सहसाक्ष मेध आ चीयमानः ।
मयुमारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तनुवो नि षीद ॥ वातस्य धाजिं वरुणस्य नाभिमश्वं
जज्ञानं सरिरस्य मद्ध्यै । शिशुं नदीनां हरिमद्रिबुद्धमग्ने मा हिंसीः - [] 42

TS 4.2.10.2

परमे व्योमन् ॥ इमं मा हिंसीरेकशफं पशूनां कनिकृदं वाजिनं वाजिनेषु । गौरमारण्यमनु ते
दिशामि तेन चिन्वानस्तनुवो नि षीद ॥ अजस्रमिन्दुमरुषं भुरण्युमग्निमीडे पूर्वचित्तौ नमोभिः । स
पर्वभिरऋतुशः कल्पमानो गां मा हिंसीरदितिं विराजं ॥ इमं समुद्रं शतधारमुथ-सं व्यच्यमानं
भुवनस्य मद्ध्यै । घृतं दुहानामदितिं जनायाग्ने मा - [] 43

TS 4.2.10.3

हिंसीः परमे व्योमन् । गव्यमारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तनुवो नि षीद ॥ वरून्त्रिं

त्वष्टुर्वरुणस्य नाभिमविं जज्ञानां रजसुः परस्मात् । महीं साहस्रीमसुरस्य मायामग्रे मा हिंसीः
परमे व्योमन् ॥ इमामूर्णायुं वरुणस्य मायां त्वचं पशूनां द्विपदां चतुष्पदां । त्वष्टुः प्रजानां प्रथमं
जनित्रमग्रे मा हिंसीः परमे व्योमन् । उष्ट्रमारुण्यमनु - [] 44

TS 4.2.10.4

ते दिशामि तेन चिन्वानस्तनुवो नि षीद ॥ यो अग्निरग्रेस्त-पसोऽधि जातः शोचात् पृथिव्या उत
वां दिवस्परि । येन प्रजा विश्वकर्मा व्यानट् तमग्रे हेडुः परि ते वृणक्तु ॥ अजा ह्यग्रेरजनिष्ट गर्भाथ
सा वा अपश्यज्जनितामग्रे । तया रोहमायुक्षुप मेद्व्यासस्तया देवा देवतामग्र आयन् । शरभ-
()-मारुण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तनुवो निषीद ॥ 45

(अग्रे मा हिंसी - रग्रे मोष्ट्रमा - रण्यमनु - शरभन् - नव च) (A10)

TS 4.2.11.1

इन्द्राग्नी रोचना दिवः परि वाजेषु भूषथः । तद्वां चेति प्रवीर्य ॥ शथंद्-वृत्रमुत संनोति वाजमिन्द्रा यो
अग्नी सहुरी सपर्यात् । इरज्यन्ता वसव्यस्य भूरेः सहस्तमा सहसा वाजयन्ता ॥ प्र चरषणिभ्यः
पृतना हवेषु प्र पृथिव्या रिरिचाथे दिवश्च । प्र सिन्धुभ्यः प्रगिरिभ्यो महित्वा प्रेन्द्राग्नी विश्वा
भुवनाऽत्यन्या ॥ मरुतो यस्य हि - [] 46

TS 4.2.11.2

क्षये पाथा दिवो विमहसः । स सुंगोपातमो जनः ॥ यज्ञिर्वा यज्ञाहसो विप्रस्य वा मतीनां ।
मरुतः शृणुता हव ॥ श्रियसे कं भानुभिः सं मिमिक्षिरे ते रश्मिभिस्त ऋक्भिः सुखादयः । ते
वाशीमन्त इष्मिणो अभीरवो विद्रे प्रियस्य मारुतस्य धाम्नः ॥ अवं ते हेडु > 1, उदुत्तमं > 2
॥ कया नश्चित्र आ भुवदूती सदा वृधः सखा । कया शचिष्ठया वृता ॥ 47

TS 4.2.11.3

को अ॒द्य यु॒ङ्क्ते धु॒रि गा ऋ॒तस्य॑ शिमी॑वतो भ॒मिनो॑ दु॒र॒ह्णा॒यून् । आ॒सन्नि॑षून् ह॒श्स्वसो॑ मयो॒भून् ।
य ए॑षां भृ॒त्यामृ॑णध॒थ स जी॑वात् ॥ अ॒ग्रे नया॑ > 3, ऽऽदे॒वाना॑ > 4, श॒न्नो भव॑न्तु > 5,
वाजे॑वाजे > 6 । अ॒प्स्व॒ग्रे सधि॑ष्टव॒ सौष॑धी॒रनु॑ रु॒द्रय॑से । गर्भे॑ स॒ञ्जाय॑से पुनः ॥ वृषा॑ सोम द्यु॒मा॑
अ॒सि वृषा॑ दे॒व वृष॑व्रतः । वृषा॒ धर्मा॑णि दधिषे ॥ इ॒मं मे () वरु॑ण > 7, तत्त्वा॑ यामि > 8, त्वं
नो अ॒ग्रे > 9, स त्वं नो अ॒ग्रे > 10 ॥ 48

(हि - वृ॒ता - म॒ - एका॑दश च) (A11)

praSna korvai with starting padams of 1 to 11 anuvAkams :-

(विष्णोः॑ क्रमो॒ऽसि - दि॒वस्प॑ - र्यन्न॑प॒ते - ऽपे॑तु - स॒मितं॑ - या॒ जाता॑ - मा नो॑ हि॒सी - दु॒भ्य॑स्थाद्
- ध्रु॒वा - ऽस्या॑दि॒त्यङ्ग॑र्भ - मि॒न्द्रा॑ग्नी रोच॒ - नैका॑दश)

korvai with starting padams of 1, 11, 21 series of pa jCAtis :-

(विष्णो॑ - रस्मिन् ह॒व्ये - ति॑ त्वा॒ऽहं - धी॒तिभि॑ - र॒होत्रा॑ - अ॒ष्टाच॑त्वारि॒ंशत्)

first and last padam of SEcOnd praSnam of 4th kANDam

(विष्णोः॑ क्रमो॒ऽसि - त्वन्नो॑ अ॒ग्रे स त्वन्नो॑ अ॒ग्रे)

॥ हरिः॑ ॐ ॥ ॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.2.1 appendix

4.2.11.2 -अव ते हेडु > 1, उदुत्तमं >2

अव ते हेडो वरुण नमोभिरव यज्ञेभिरीमहे हविर्भिः ।

क्षयन्नस्मभ्यमसुर प्रचेतो राजन्नेना(ग्म)सि शिश्रथः कृतानि ॥

उदुत्तमं वरुण पाशमस्मदवाऽधमं विमध्यमः श्रथाय ।

अथा वयमादित्य व्रते तवाऽनागसो अदितये स्याम ॥

(appearing in TS 1.5.11.3)

4.2.11.3 - अग्ने नया > 3, ऽऽदेवानाः >4

अग्ने नयं सुपथां राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।

युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठां ते नम उक्तिं विधेम ॥

आ देवानामपि पन्थामगन्म यच्छक्रवांम तदनु प्रवोदुं ।

अग्नि विद्वान्त्स यंजाथ सेदु होता सो अध्वरान्त्स स ऋतून् कल्पयाति ॥ (appearing in TS 1.1.14.3 अन्द् 4)

4.2.11.3 - शन्नो भवन्तु > 5, वाजेवाजे >6

मितद्रवः सहस्रसा मेधसाता सनिष्यवः ।

महो ये रत्नः समिथेषु जग्निरे शन्नो भवन्तु वाजिनो हवेषु ॥

वाजेवाजे ऽवत वाजिनो नो धनेषु विप्रा अमृता ऋतज्ञाः ॥

(appearing in TS 1.7.8.2)

4.2.11.3 - इमं मे वरुण > 7, तत्त्वां यामि >8

इमं मे वरुण श्रुधी हवमद्या च मृडय । त्वामवस्युरा चंके ॥

तत्त्वा॑ यामि॒ ब्रह्म॑णा॒ वन्द॑मान॒स्तदा॒ शो॑स्ते॒ यज॑मानो ह॒विर्भिः॑ ।

अहे॑डमानो वरु॒णेह॒ बो॒ध्युरु॑श॒स॒ मा न॒ आयुः॑ प्रमो॒षीः॑ ॥ (appearing in TS 2.1.11.6)

4.2.11.3 - त्वं नो॑ अ॒ग्ने > 9, स त्वं नो॑ अ॒ग्ने > 10

त्वं नो॑ अ॒ग्ने वरु॑णस्य वि॒द्वान् दे॒वस्य॒ हेडो॑ऽव॒ यासि॑ सी॒ष्ठाः ।

यजि॑ष्ठो वह्नि॑ तमः॒ शोशु॑चानो॒ विश्वा॒ द्वेषा॑ऽसि॒ प्रमु॑मु॒ग्ध्यस्मत् ॥

स त्वं नो॑ अ॒ग्ने ऽव॒मो भ॑वो॒ती नेदि॑ष्ठो अ॒स्या उ॒षसो॑ व्यु॒ष्टौ ।

अव॑ यक्ष्व नो॒ वरु॑ण॒ ररा॑णो वी॒हि मृ॑डी॒कः सु॒हवो॑ न ए॒धि ॥

(appearing in TS- 2.5.12.3 अ॒न्द् 4)

4.3 चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः - चितिवर्णनं

TS 4.3.1.1

अ॒पां त्वे॒म॒न्थ॒ सा॒द॒या॒म्य॒पां त्वो॒द्ग॒न्थ॒ सा॒द॒या॒म्य॒पां त्वा॒ भस्म॑न्थ॒ सा॒द॒या॒म्य॒पां त्वा॒ ज्योति॑षि सा॒द॒या॒म्य॒पां
त्वा॒ऽय॑ने सा॒द॒या॒म्य॒र्ण॒वे स॒द॑ने सी॒द॒ समु॑द्रे स॒द॑ने सी॒द॒ स॒ल॒िले स॒द॑ने सी॒दा॒पां क्ष॑ये सी॒दा॒पाः स॒धि॑षि
सी॒दा॒पां त्वा॒ स॒द॑ने सा॒द॒या॒म्य॒पां त्वा॒ स॒ध॒स्थे सा॒द॒या॒म्य॒पां त्वा॒ पु॒री॒षे सा॒द॒या॒म्य॒पां त्वा॒ यो॒नौ (
) सा॒द॒या॒म्य॒पां त्वा॒ पा॒थ॑सि सा॒द॒या॒मि गा॒य॒त्री छ॒न्द॑-स्त्रि॒ष्टुप् छ॒न्दो॑ जग॑ती छ॒न्दो॑ऽनु॒ष्टुप् छ॒न्दः॑
प॒ङ्क्ति॑श्छ॒न्दः॑ ॥ 1

(यो॒नौ - पञ्च॑दश च) (A1)

TS 4.3.2.1

अ॒यं पु॒रो भु॒व॒स्तस्य॑ प्रा॒णो भौ॒वा॒य॒नो व॑स॒न्तः प्रा॑णा॒य॒नो गा॑य॒त्री वा॑स॒न्ती गा॑य॒त्रियै॑ गा॒य॒त्रं गा॑य॒त्रादु॑पाः
शु॒रु॑पाः शो॒स्त्रि॒वृत् त्रि॒वृ॒तो रथ॑न्त॒रः र॑थ॒न्त॒राद्-व॑सि॒ष्ठ ऋ॑षिः प्र॒जाप॑ति गृही॒तया॒ त्वया॑ प्रा॒णं गृ॑ह्णामि
प्र॒जाभ्यो॑ऽयं दक्षि॒णा वि॒श्वक॑र्मा तस्य॒ मनो॑ वैश्व॒कर्म॑णं ग्री॒ष्मो मा॑न॒सस्त्रि॒ष्टुग्रे॑ष्मी त्रि॒ष्टुभं ऐ॒डमै॑डा-
द॒न्त॒र्यामौ॑ ऽन्त॒र्यामा॑त् पञ्च॒दशः पञ्च॑द॒शाद्-बृ॒हद्-बृ॒हतो॑ भ॒रद्वा॑ज ऋ॑षिः प्र॒जाप॑ति गृही॒तया॒ त्वया॑
मनो॑ - [] 2

TS 4.3.2.2

गृ॒ह्णामि॑ प्र॒जाभ्यो॑ऽयं प॒श्चाद्-वि॒श्वव्य॑चा॒स्तस्य॑ चक्षु॑र्वै॒श्वव्य॑च॒सं व॑रु॒षाणि॑ चाक्षु॒षाणि॑ जग॑ती वा॒रु॒षी
जग॑त्या॒ ऋक्ष॑म॒मृक्ष॑माच्छु॒क्रः शु॒क्राथ॑ स॒प्तद॑शः स॒प्तद॑शाद्-वै॒रूपं॑ वै॒रूपाद्-वि॒श्वामि॑त्र ऋ॑षिः प्र॒जाप॑ति
गृही॒तया॒ त्वया॑ चक्षु॑र्गृह्णामि प्र॒जाभ्य॑ इ॒दमु॑त्त॒राथ॑ सु॒व॒स्तस्य॑ श्रो॒त्रः सौ॒वः श॒रच्छ्रौ॒त्र्यनु॑ष्टुप्-छा॒रघ्न॑नु॒ष्टुभः
स्वा॒रः स्वा॒रान्म॑न्थी म॒न्थिनं॑ ए॒कवि॑श ए॒कवि॑शाद् वै॒राजं॑ वै॒राजा॑ज्ज॒मद॑ग्निरु॒ ऋ॑षिः प्र॒जाप॑ति
गृही॒तया॒ - [] 3

TS 4.3.2.3

त्वया श्रोत्रं गृह्णामि प्रजाभ्यं इयमुपरि मतिस्तस्यै वाङ्मती हेमन्तो वाच्यायुनः पङ्क्तिरहेमन्ती
पुत्तयै निधनवन्निधनवत आग्रयण आग्रयणात् त्रिणवत्रयस्त्रिंशौ त्रिणवत्रयस्त्रिंशाभ्यां शाकररैवते
शाकररैवताभ्यां विश्वकर्मर्षिः प्रजापति गृहीतया त्वया वाचं गृह्णामि प्रजाभ्यः ॥ 4

(त्वया मनो-जमदग्निर्ऋषिः प्रजापतिगृहीतया-त्रिंशच्च) (A2)

TS 4.3.3.1

प्राची दिशां वेसन्त ऋतूनामग्निदेवता ब्रह्म द्रविणं त्रिवृथ स्तोमः स उ पञ्चदशवर्तनि-रुयविर्ययः
कृतमयांनां पुरोवातो वातः सानग ऋषिर्दक्षिणा दिशां ग्रीष्म ऋतूनामिन्द्रो देवता क्षत्रं द्रविणं
पञ्चदशः स्तोमः स उ सप्तदश वर्तनि-दित्यवाड्-वयस्त्रेताऽयांनां दक्षिणाद्वातो वातः सनातन ऋषिः
प्रतीची दिशां वरुषा ऋतूनां विश्वे देवा देवता विड्- [] 5

TS 4.3.3.2

द्रविणं सप्तदश स्तोमः स उ वेकविंशवर्तनि-स्त्रिवृथसो वयो द्वापरोऽयांनां पश्चाद्वातो वातोऽहभून्
ऋषिरुदीची दिशां शरद्-ऋतूनां मित्रावरुणौ देवता पुष्टं द्रविणमेकविंशः स्तोमः स उ त्रिणवर्तनि-
स्तुर्यवाड् वयं आस्कन्दोऽयांनामुत्तराद्-वातो वातः प्रत्न ऋषिरूर्द्धा दिशां हेमन्तशिशिरावृत्तूनां
बृहस्पतिर्देवता वर्चो द्रविणं त्रिणव स्तोमः स उ त्रयस्त्रिंशवर्तनिः षष्ठवाद्यो () ऽभिभूरयांनां
विष्वग्वातो वातः सुपर्ण ऋषिः पितरः पितामहाः परेऽवरे ते नः पान्तु ते नोऽवन्त्वस्मिन् ब्रह्मन्स्मिन्
क्षत्रेऽस्या-माशिष्यस्यां पुरोध्यामस्मिन् कर्मन्स्यां देवहूत्यां ॥ 6

(विट् - षष्ठवाद् वयो - ऽष्टाविंशतिश्च) (A3)

TS 4.3.4.1

ध्रुवक्षिति - ध्रुवयोनि-ध्रुवाऽसिं ध्रुवां योनिमा सीद साद्ग्या । उख्यस्य केतुं प्रथमं पुरस्तादश्विनाऽद्ध्यू सादयतामिह त्वां ॥ स्वे दक्षे दक्षपितेह सीद देवत्रा पृथिवी बृहती रराणा । स्वासस्था तनुवा सं विशस्व पितेवैधि सूनव आ सुशेवाऽश्विनाऽद्ध्यू सादयतामिह त्वां ॥ कुलायिनी वसुमती वयोधा रयिं नो वर्द्ध बहुलः सुवीरं । 7

TS 4.3.4.2

अपामंतिं दुर्मतिं बाधमाना रायस्पोषे यज्ञपतिमाभजन्ती सुवर्द्धेहि यजमानाय पोषमश्विनाऽद्ध्यू सादयतामिह त्वां ॥ अग्नेः पुरीषमसि देवयानी तां त्वा विश्वे अभि गृणन्तु देवाः । स्तोमं पृष्ठा घृतवतीह सीद प्रजावदस्मे द्रविणा ऽऽयजस्वाश्विनाऽद्ध्यू सादयतामिह त्वां ॥ दिवो मूर्द्धाऽसिं पृथिव्या नाभिर्विष्टंभनी दिशामधिपत्नी भुवनानां । 8

TS 4.3.4.3

ऊर्मिर्द्रुप्सो अपामंसि विश्वकर्मा तु ऋषिरश्विनाऽद्ध्यू सादयतामिह त्वां ॥ सजूरः ऋतुभिः सजूर्विधाभिः सजूर्वसुभिः सजूरुद्रैः सजूरादित्यैः सजूर्विश्वेदेवैः सजूदेवैः सजूदेवैर्वयो-नाधैरग्नये त्वा वैश्वानरायाश्विनाऽद्ध्यू सादयतामिह त्वां ॥ प्राणं मे पाह्यपानं मे पाहि व्यानं मे पाहि चक्षुर्म उर्व्या () वि भाहि श्रोत्रं मे श्लोकयाप-स्पिन्वौषधीर्जिन्व द्विपात् पाहि चतुष्पादव दिवो वृष्टिमेरय ॥ 9

(सुवीरं - भुवनाना - मुर्व्या - सप्तदश च) (A4)

TS 4.3.5.1

त्र्यविर्वयस्त्रिष्टुप् छन्दो दित्यवाद् वयो विराट् छन्दः पञ्चाविर्वयो गायत्री छन्दस्त्रिवत्सो वयं उष्णिहा छन्दस्तुर्यवाद् वयोऽनुष्टुप् छन्दः षष्ठवाद् वयो बृहती छन्द उक्षा वयः सतोबृहती छन्द ऋषभो वयः ककुच्छन्दो धेनुर्वयो जगती छन्दोऽनुङ्गान् वयः पङ्क्तिश्छन्दो बस्तो वयो विवलं छन्दो

वृष्णिर्वयो विशालं छन्दः पुरुषो वयं () स्तन्द्रं छन्दो व्याघ्रो वयोऽनाधृष्टं छन्दः सिंहो वयं
 श्रुदि श्रुन्दो विष्टभ्रुं वयोऽधिपति श्रुन्दः क्षत्रं वयो मयन्दं छन्दो विश्वकर्मा वयः परमेष्ठी
 छन्दो मूर्द्धा वयः प्रजापति श्रुन्दः ॥ 10

(पुरुषो वयः - षड् विशतिश्च) (A5)

TS 4.3.6.1

इन्द्राग्नी अव्यथमानामिष्टकां दृष्टं युवं । पृष्ठेन द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं च वि बाधतां ॥
 विश्वकर्मा त्वा सादयत्वन्तरिक्षस्य पृष्ठे व्यचस्वतीं प्रथस्वतीं भास्वतीं सूरिमतीमा या द्यां भास्या
 पृथिवीमोर्वन्तरिक्ष-मन्तरिक्षं यच्छान्तरिक्षं दृष्टान्तरिक्षं मा हिंसी विश्वस्मै प्राणायोपानाय व्यानायोदानाय
 प्रतिष्ठायै चरित्राय वायुस्त्वाऽभि पातु मृह्या स्वस्त्या छर्दिषा - [] 11

TS 4.3.6.2

शन्तमेन तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्-ध्रुवा सीद ॥ राज्यसि प्राची दिग्-विराडसि दक्षिणा दिक् सम्राडसि
 प्रतीची दिक्-स्वराडस्युदीची दिग्धिपत्यसि बृहती दिगायुर्मे पाहि प्राणं मे पाह्यपानं मे पाहि व्यानं
 मे पाहि चक्षुर्मे पाहि श्रोत्रं मे पाहि मनो मे जिन्व वाचं मे पिन्वा () ऽऽत्मानं मे पाहि ज्योतिर्मे
 यच्छ ॥ 12

(छर्दिषा - पिन्व - षट्) (A6)

TS 4.3.7.1

मा छन्दः प्रमा छन्दः प्रतिमा छन्दोऽस्त्रीवि श्रुन्दः पङ्क्ति श्रुन्द उष्णिहा छन्दो बृहती छन्दोऽनुष्टुप्
 छन्दो विराट् छन्दो गायत्री छन्द-स्त्रिष्टुप् छन्दो जगती छन्दः पृथिवी छन्दो ऽन्तरिक्षं छन्दो द्यौ
 श्रुन्दः समा श्रुन्दो नक्षत्राणि छन्दो मन श्रुन्दो वाक् छन्दः कृषि श्रुन्दो हिरण्यं छन्दो गौ

श्रुन्दो ऽजा छन्दो ऽश्व श्रुन्दः ॥ अग्निदेवता - [] 13

TS 4.3.7.2

वातो देवता सूर्यो देवता चन्द्रमा देवता वसवो देवता रुद्रा देवता ऽऽदित्या देवता विश्वे देवा देवता
मरुतो देवता बृहस्पति देवतेन्द्रो देवता वरुणो देवता मूर्धाऽसि राड् ध्रुवाऽसि धरुणा यन्त्र्यसि
यमित्रीषे त्वोर्जे त्वा कृष्यै त्वा क्षेमाय त्वा यन्त्री राड् ध्रुवाऽसि धरणी ध्र्यसि धरित्र्यायुषे त्वा ()
वर्चसे त्वौजसे त्वा बलाय त्वा ॥ 14

(देवता - ऽऽयुषे त्वा - षट् च) (A7)

TS 4.3.8.1

आशुस्त्रिवृद्भान्तः पञ्चदशो व्योम सप्तदशः प्रतूर्तिरष्टादश स्तपो नवदशो ऽभिवर्तः सविशो धरुण
एकविशो वचो द्वाविशः संभरणस्त्रयोविशो योनिश्चतुर्विशो गर्भाः पञ्चविशो ओजस्त्रिणवः
ऋतुरेकत्रिंशः प्रतिष्ठा त्रयस्त्रिंशो ब्रह्मस्य विष्टपं चतुस्त्रिंशो नाकः षट्त्रिंशो विंवर्तोऽष्टाचत्वारिंशो
धृत्रश्चतुष्टोमः ॥ 15

(आशुः - सप्तत्रिंशत्) (A8)

TS 4.3.9.1

अग्नेर्भागोऽसि दीक्षाया आधिपत्यं ब्रह्म स्पृतं त्रिवृथ स्तोम इन्द्रस्य भागोऽसि विष्णोराधिपत्यं क्षत्रं
स्पृतं पञ्चदशः स्तोमो नृचक्षसां भागोऽसि धातुराधिपत्यं जनित्रं स्पृतं सप्तदशः स्तोमो मित्रस्य
भागोऽसि वरुणस्याऽऽधिपत्यं दिवो वृष्टिर्वाताः स्पृता एकविशः स्तोमोऽदित्यै भागोऽसि पूष्ण
आधिपत्यमोजः स्पृतं त्रिणवः स्तोमो वसूनां भागोऽसि- [] 16

TS 4.3.9.2

रुद्राणामाधिपत्यं चतुष्पाथ स्पृतं चतुर्विंशः स्तोमं आदित्यानां भागोऽसि मरुतामाधिपत्यं गर्भोः
 स्पृताः पञ्चविंशः स्तोमो देवस्य सवितुर्भागोऽसि बृहस्पतेराधिपत्यं समीचीर्दिशः स्पृताश्चतुष्टोमः
 स्तोमो यावानां भागोऽस्ययावानामाधिपत्यं प्रजाः स्पृताश्चतुश्चत्वारिंशः स्तोमं ऋभूणां भागोऽसि
 विश्वेषां देवानामाधिपत्यं भूतं निशान्तं स्पृतं त्रयस्त्रिंशः स्तोमः ॥ 17

(वसूनां भागोऽसि - षट्त्वारिंशच्च) (A9)

TS 4.3.10.1

एकयाऽस्तुवत प्रजा अंधीयन्त प्रजापतिरधिपतिरासीत् तिसृभिरस्तुवत् ब्रह्मासृज्यत् ब्रह्मणस्पति-
 रधिपतिरासीत् पञ्चभिरस्तुवत् भूतान्यसृज्यन्त भूतानां पतिरधिपतिरासीत् सप्तभिरस्तुवत् सप्तरूपयोऽसृज्यन्त
 धाता-धिपतिरासीत् नवभिरस्तुवत् पितरोऽसृज्यन्ताऽदितिरधिपत्यासीत् देकादशभिर्-रस्तुवत् त्रयोदशभिर्-
 ऽस्तुवत् त्रयोदशभिर्-रस्तुवत् मासा असृज्यन्त सँवत्सरोऽधिपति- [] 18

TS 4.3.10.2

-रासीत् पञ्चदशभिर्-रस्तुवत् क्षत्रमसृज्यतेन्द्रोऽधिपतिरासीत् सप्तदशभिर्-रस्तुवत् पशवोऽसृज्यन्त बृहस्पतिरधिपति-
 रासीत् नवदशभिर्-रस्तुवत् शूद्रार्यावसृज्येतामहोरात्रे अधिपत्नी आस्तामेकंविंशत्याऽस्तुवत् तैकशफाः
 पशवोऽसृज्यन्त वरुणोऽधिपतिरासीत् त्रयोविंशत्याऽस्तुवत् क्षुद्राः पशवोऽसृज्यन्त पूषा अधिपतिरासीत्
 पञ्चविंशत्याऽस्तुवत् ऽऽरण्याः पशवोऽसृज्यन्त वायुरधिपतिरासीत् सप्तविंशत्याऽस्तुवत् द्यावापृथिवी
 व्यै- [] 19

TS 4.3.10.3

-ताँवसवो रुद्रा आदित्या अनु व्यायन् तेषामाधिपत्यमासीत् नवविंशत्याऽस्तुवत् वनस्पतयोऽसृज्यन्त
 सोमो अधिपतिरासीत् देकत्रिंशताऽस्तुवत् प्रजा असृज्यन्त यावानां चायावानां चाऽधिपत्यमासीत्

त्रयस्त्रिंशता ऽस्तुवत भूतान्यशाम्यन् प्रजापतिः परमेष्ठ्यधिपतिरासीत् ॥ 20

(संवत्सरोऽधिपति- वि - पञ्चत्रिंशच्च) (A10)

TS 4.3.11.1

इयमेव सा या प्रथमा व्यौच्छदन्तरस्यां चरति प्रविष्टा । वधूर्जजान नवगज्जनित्री त्रय एनां महिमानः सचन्ते ॥ छन्दस्वती उषसा पेपिशाने समानं योनिमनु सञ्चरन्ती । सूर्यपत्नी वि चरतः प्रजान्ती केतुं कृण्वाने अजर भूरिरेतसा ॥ ऋतस्य पन्थामनु तिस्र आऽगुह्यो घर्मासो अनु ज्योतिषाऽऽगुः । प्रजामेका रक्षत्यूर्जमेका -[] 21

TS 4.3.11.2

व्रतमेका रक्षति देवयूनां ॥ चतुष्टोमो अभवद्या तुरीयां यज्ञस्य पक्षावृषयो भवन्ती । गायत्रीं त्रिष्टुभं जंगतीमनुष्टुभं बृहदुर्कं युञ्जानाः सुवराऽभरन्निदं ॥ पञ्चभिर्द्धाता वि दधाविदं यत् तासां स्वसृरजनयत् पञ्चपञ्च । तासामु यन्ति प्रयवेण पञ्च नाना रूपाणि ऋतवो वसानाः ॥ त्रिंशथ स्वसार उपयन्ति निष्कृतं समानं केतुं प्रतिमुञ्चमानाः । 22

TS 4.3.11.3

ऋतूस्तन्वते कवयः प्रजान्तीर्मद्व्येछन्दसः परि यन्ति भास्वतीः ॥ ज्योतिष्मती प्रति मुञ्चते नभो रात्री देवी सूर्यस्य व्रतानि । वि पश्यन्ति पशवो जायमाना नानारूपा मातुरस्या उपस्थे ॥ एकाष्टका तपसा तप्यमाना जजान गर्भं महिमान्मिन्द्रं । तेन दस्यून् व्यसहन्त देवा हन्ताऽसुराणामभवच्छचीभिः ॥ अनानुजामनुजां मामकर्त सत्यं वदन्त्यन्विच्छ एतत् । भूयास -[] 23

TS 4.3.11.4

मस्य सुमतौ यथा यूयमन्या वो अन्यामति मा प्र युक्त ॥ अभून्मम सुमतौ विश्ववेदा आष्ट

प्रतिष्ठामविदुद्धि गा॒धं । भूयास॑मस्य सु॒म॒तौ यथा॑ यू॒यम॒न्या वो॑ अ॒न्याम॒ति मा प्रयु॑क्त ॥ पञ्च
व्यु॒ष्टीर॒नु पञ्च॑ दो॒हा गां पञ्च॑ना॒म्रीमृ॒तवोऽनु॑ पञ्च । पञ्च॑ दि॒शः पञ्च॑द॒शेन॑ कृ॒ताः संमा॑नमू॒र्द्धीर॒भि
लो॒कमे॑कं ॥ 24

TS 4.3.11.5

ऋ॒तस्य॑ गर्भः प्रथ॒मा व्यू॒ष्यपा॑मेका॒ महि॑मानं बिभर्ति । सूर्य॑स्यैका॒ चर॑ति निष्कृ॒तेषु॑ घ॒र्मस्यै॑का॒
सवि॑तैकां नि यच्छति ॥ या प्रथ॒मा व्यौच्छ॑थ सा धे॒नुर॑भवद्य॒मे । सा नः॑ प॒र्यस्व॑ती धु॒क्ष्वोत्तरा॑मु॒त्तराऽ
समा॑ ॥ शु॒क्ररू॒षभा॑ नभ॑सा॒ ज्योति॑षा ऽऽ*गा॑द्-वि॒श्वरू॑पा श॒बली॑र॒ग्निके॑तुः । सु॒मान॑मर्थ॑स्वप॒स्यमा॑ना
बिभ्र॑ती ज॒राम॑जर उ॒ष आऽगाः॑ ॥ ऋ॒तूनां॑ प॒त्नी () प्रथ॑मेयमाऽगा॒दह्ना॑ ने॒त्री ज॑नि॒त्री प्र॒जानां॑ ।
एका॑ स॒ती बहु॑धोषो व्युच्छ॒स्यजी॑र्णा त्वं ज॑रयसि सर्व॑म॒न्यत् ॥ 25

(ऊर्जमेका - प्रतिमुञ्चमाना - भूयास - मेक - पत्ये कान्न विंशतिश्च) (A11)

TS 4.3.12.1

अग्ने॑ जा॒तान् प्रणु॑दा नः स॒प॒त्नान् प्रत्य॑जा॒ताञ्जा॑तवेदो नुदस्व । अ॒स्मे दी॑दिहि सु॒मना॑ अहे॒डन् तव॑
स्याऽ॒ शर्म॑न् त्रि॒वरू॑थ उ॒द्भित् ॥ सह॑सा जा॒तान् प्रणु॑दानः स॒प॒त्नान् प्रत्य॑जा॒ताञ्जा॑तवेदो नुदस्व ।
अधि॑ नो ब्रूहि सु॒मन॑स्यमा॒नो व॒यः स्या॑म प्रणु॑दा नः स॒प॒त्नान् ॥ च॒तुश्च॑त्वारि॒शः स्तोमो॑ वर्चो
द्र॒विणः॑ षोड॒शः स्तोम॑ ओजो॒ द्रवि॑णं पृथि॒व्याः पुरी॑षम॒स्य- [] 26

TS 4.3.12.2

-फ॒सो नाम॑ । ए॒व श्छ॑न्दो वरि॒व श्छ॑न्दः श॒भू श्छ॑न्दः परि॒भू श्छ॑न्दः आ॒च्छच्छ॑न्दो म॒न श्छ॑न्दो
व्य॒च श्छ॑न्दः सि॒न्धु श्छ॑न्दः स॒मु॒द्रं छ॑न्दः स॒लि॒लं छ॑न्दः स॒यच्छ॑न्दो वि॒यच्छ॑न्दो बृ॒हच्छ॑न्दो
रथ॑न्त॒रं छ॑न्दो नि॒का॒य श्छ॑न्दो वि॒व॒ध श्छ॑न्दो गि॒र श्छ॑न्दो भ॒ज श्छ॑न्दः स॒ष्टुप् छ॑न्दो ऽनु॒ष्टुप् छ॑न्दः

ककुच्छन्दं स्त्रिककुच्छन्दः काव्यं छन्दो - ऽङ्कुपं छन्दः - [] 27

TS 4.3.12.3

पदपङ्क्तिं श्छन्दो ऽक्षरपङ्क्तिं श्छन्दो विष्टारपङ्क्तिं श्छन्दः क्षुरो भृज्वाञ्छन्दः प्रच्छच्छन्दः पक्ष श्छन्दु
एव श्छन्दो वरिव श्छन्दो वय श्छन्दो वयस्कृच्छन्दो विशालं छन्दो विष्पद्वा श्छन्दं श्छदि श्छन्दो
दूरोहणं छन्दस्तन्द्रं छन्दो ऽङ्काङ्गं छन्दः ॥ 28

(अस्य - ङ्कुपञ्छन्द - स्त्रयस्त्रिंशच्च) (A12)

TS 4.3.13.1

अग्निर्वृत्राणि जङ्घनद् द्रविणस्युर्विपुन्यया । समिद्धः शुक्र आहुतः ॥ त्वं सोमासि सत्पतिस्त्व
राजोत वृत्रहा । त्वं भद्रो असि क्रतुः ॥ भद्रा ते अग्ने स्वनीक सृष्टंग्घोरस्य सतो विषुणस्य चारुः
। न यत् ते शोचिस्तमसा वरन्त न ध्वस्मानस्तनुवि रेप आ धुः ॥ भद्रं ते अग्ने सहसिन्ननीकमुपाक
आ रोचते सूर्यस्य । 29

TS 4.3.13.2

रुशद्-दृशे ददृशे नक्तया चिदरूक्षितं दृश आ रूपे अन्नं ॥ सैनाऽनीकेन सुविदत्रो अस्मे यष्टा
देवाः आयजिष्ठः स्वस्ति । अदब्धो गोपा उत नः परस्पा अग्ने द्युमदुत रेवद् दिदीहि ॥ स्वस्ति
नो दिवो अग्ने पृथिव्या विश्वायुर्द्धेहि यजथाय देव । यथ सीमहि दिविजात प्रशस्तं तदस्मासु द्रविणं
धेहि चित्रं ॥ यथा होतर्मनुषो - [] 30

TS 4.3.13.3

देवताता यज्ञेभिः सूनो सहसो यजासि । एवा नो अद्य संमना समानानु-शन्नं उशतो यक्षि देवान्
॥ अग्निमीडे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजं । होतारं रत्नधातमं ॥ वृषां सोम द्युमाः असि वृषां देव

वृषव्रतः । वृषा धर्माणि दधिषे ॥ सान्तपना इदं हविर्मरुतस्तज्जुष्टन । युष्माकोती रिशादसः
॥ यो नो मर्तो वसवो दुरहणायुस्तिरः सत्यानि मरुतो - [] 31

TS 4.3.13.4

जिघांसात् । द्रुहः पाशं प्रति स मुंचीष्ट तपिष्ठेन तपसा हन्तना तं ॥ सँवथ्सरीणां मरुतः स्वर्का
उरुक्षयाः सगणा मानुषेषु । तैऽस्मत् पाशान् प्र मुञ्चन्त्वशंसः सान्तपना मदिरा मादयिष्णवः
॥ पिप्रीहि देवा उशतो यविष्ठ विद्वा ऋतूँरऋतुपते यजेह । ये दैव्या ऋत्विजस्तेभिर्ग्रे त्वं
होतृणामस्यायजिष्ठः ॥ अग्रे यदुद्य विशो अद्वरस्य होतः पावक - [] 32

TS 4.3.13.5

शोचे वेष्ट्वं हि यज्वा । ऋता यजासि महिना वि यद्भूरुहव्या वह यविष्ठ या ते अद्य ॥ अग्निना
रयिमश्नवत् पोषमेव दिवेदिवे । यशसं वीरवत्तमं ॥ गयस्फानो अमीवहा वसुवित् पुष्टिवर्द्धनः ।
सुमित्रः सोम नो भव ॥ गृहमेधास आ गत मरुतो माऽप भूतन । प्रमुञ्चन्तो नो अशंसः ॥
पूर्वीभिरुहि दंदाशिम शरद्धिर्मरुतो वयं । महोभि- [] 33

TS 4.3.13.6

-श्चरूषणीनां ॥ प्रबुद्धिया ईरते वो महांसि प्रणामानि प्रयज्यवस्तिरद्धं । सहस्रियं दम्यं भागमेतं
गृहमेधीयं मरुतो जुषद्धं ॥ उप यमेति युवतिः सुदक्षं दोषा वस्तोरु हविष्मती घृताची । उप
स्वेनमरमतिर्वसूयुः ॥ इमो अग्रे वीततमानि हव्या ऽजंसो वक्षि देवतातिमच्छं । प्रति न ईं
सुरभीणि वियन्तु ॥ क्रीडं वः शर्द्धो मारुतमनुर्वाणं रथेशुभं । 34

TS 4.3.13.7

कणा अभि प्र गायत ॥ अत्यासो न ये मरुतः स्वञ्चो यक्षदृशो न शुभयन्त मर्याः । ते हर्म्येष्ठाः

शि॒श॒वो॒ न शु॒भ्रा व॒त्स॒सो॒ न प्र॑क्री॒डिनः॑ पयो॒धाः ॥ प्रै॒षाम॑ज्मेषु वि॒थुरे॑वं रेजते भूमि॒र्यामेषु॑ यद्धं
यु॒ञ्जते॑ शु॒भे । ते क्री॒डयो॒ धुन॑यो॒ भ्राज॑दृष्टयः स्व॒यं म॑हित्वं प॒नय॑न्त धू॒तयः॑ ॥ उ॒प॒हृरे॑षु यदचि॒द्धं
य॒यि॒व॒य॒ इव॑ मरु॒तः केन॑ - [] 35

TS 4.3.13.8

चित् प॒था । श्रो॒त॑न्ति को॒शा उप॑ वो रथे॒ष्वा घृ॒तमु॑क्षता मधु॒वर्ण॑मर्चते ॥ अ॒ग्नि॑म॒ग्निः ह॒वीम॑भिः
सदा॑ हवन्त वि॒श॒पति॑ । ह॒व्य॒वाहं॑ पुरु॒प्रियं॑ ॥ त॒ः हि श॑श्वन्त ई॒डते॑ सु॒चा दे॒वं घृ॒तश्चु॒ता । अ॒ग्निः
ह॒व्याय॑ वोढ॒वे ॥ इन्द्रा॑ग्नी रो॒चना दि॒वः > 1, श॒थ॑दृ॒त्र > 2, मिन्द्रा॑वो वि॒श्वत॑स्परी > 3, न्द्रं नरो
> 4, वि॒श्वक॑र्मन्. ह॒विषा॑ वावृ॒धानो॑ > 5, वि॒श्वक॑र्मन्. ह॒विषा॑ वर्ध॒नेन॑ > 6 ॥ 36

(सूर्य॑स्य - मनु॑षो - मरु॒तः - पाव॑क - महो॑भी - रथे॒शुभ॑ - क्ले॒न - षड्च॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A13)

praSna korvai with starting padams of 1 to 13 anuvAkams :-

(अ॒पान्त्वे॑मं - न्न॒यं पु॒रो भु॒वः - प्रा॒ची - ध्रु॒वक्षि॑ति - रू॒यवि॑ - रिन्द्रा॑ग्नी - मा छन्द॑ - आ॒शुस्त्रि॑वृ -
द॒ग्नेर्भा॑गौ - ऽस्ये॑कं - ये॒यमे॒व सा या॑ - ऽग्ने॑ जा॒ता - न॒ग्निर्वृ॑त्राणि - त्रयो॑दश)

korvai with starting padams of 1, 11, 21 series of pa jCAtis :-

(अ॒पान्त्वे॑ - न्द्रा॑ग्नी - इ॒यमे॒व - दे॒वता॑ता - षट्त्रि॑ंशत्)

first and last padam of third praSnam of kANDam 4 :-

(अ॒पान्त्वे॑मन् - ह॒विषा॑ वर्ध॒नेन॑)

॥ हरिः॑ ॐ ॥ ॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.3.1 appendix

4.3.13.8-इन्द्रा॑ग्नी रोच॑ना दि॒वः > 1, श्रथ॑द्-वृ॒त्र > 2,
इन्द्रा॑ग्नी रोच॑ना दि॒वः परि॒ वाजे॑षु भूष॑थः । तद्वा॑ चेति॒ प्रवी॑र्यं ॥

श्रथ॑द्-वृ॒त्रमु॒त स॑नोति॒ वाज॑मिन्द्रा॒ यो अ॒ग्नी स॑हु॒री स॑प॒र्यात् ।
इ॒र॒ज्यन्ता॑ वस॒व्यस्य॑ भू॒रेः स॑ह॒स्तमा॑ स॑ह॒सा वाज॑यन्ता॑ ॥
(appearing in TS 4.2.11.1)

4.3.13.8 मिन्द्र॑वो वि॒श्वत॑स्परी > 3, न्द्रं नरो॑ > 4,
इन्द्र॑वो वि॒श्वत॑स्परी॒ हवा॑महे॒ जनै॑भ्यः । अ॒स्माक॑मस्तु॒ केवलः॑ ॥

इन्द्रं॑ नरो॑ ने॒मधि॑ता हवन्ते॒ यत्पा॑र्या॒ युन॑जते॒ धिय॑स्ताः ।
शूरो॑ नृषा॑ता॒ शव॑सश्चका॒न आ गो॑म॒ति व्र॑जे भ॑जा॒ त्वन्नः॑ ॥
(appearing in TS 1.6.12.1)

4.3.13.8 विश्व॑कर्मन् ह॒विषा॑ वावृ॒धानो॑ > 5,
विश्व॑कर्मन् ह॒विषा॑ वर्ध॒नेन॑ > 6
विश्व॑कर्मन् ह॒विषा॑ वावृ॒धानः स्व॑यं॒ यज॑स्व त॒नुवं जु॑षा॒णः ।
मुह्य॑न्त्व॒न्ये अ॒भितः॑ स॒पत्ना॑ इ॒हास्माकं॑ म॒घवा॑ सू॒रिर॑स्तु ॥

विश्व॑कर्मन् ह॒विषा॑ वर्ध॒नेन॑ त्रा॒तार॑मिन्द्र॑मकृ॒णोर॑व॒ध्यं ।
तस्मै॑ वि॒शः सम॑नमन्त॒ पूर्वी॑र॒यमु॒ग्रो वि॑ह॒व्यो यथा॑स॒त् ॥
(appearing in TS 4.6.2.6)

4.4 चतुर्थकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - पञ्चमचितिशेषनिरूपणं

TS 4.4.1.1

र॒श्मिर॑सि॒ क्षया॑य त्वा॒ क्षयं॑ जि॒न्व॒ प्रेति॑रसि॒ धर्मा॑य त्वा॒ धर्मं॑ जि॒न्वान्वि॑तिरसि॒ दिवे॑ त्वा॒ दिवं॑ जि॒न्व॒
स॒न्धिरे॑स्यन्त॒रिक्षा॑य त्वा॒ऽन्तरि॑क्षं जि॒न्व॒ प्रति॑धिर॑सि॒ पृथि॑व्यै त्वा॒ पृथि॑वीं जि॒न्व॒ विष्टु॑भो॑ऽसि॒ वृष्ट्यै॑ त्वा॒
वृष्टि॑ जि॒न्व॒ प्र॒वाऽस्य॑हे त्वा॒ऽहर्जि॑न्वानु॒ वाऽसि॒ रात्रि॑यै त्वा॒ रात्रि॑ जि॒न्वो॒ शिगा॑सि - [] 1

TS 4.4.1.2

वसु॑भ्यस्त्वा॒ वसू॑ञ्जि॒न्व॒ प्रके॑तो॑ऽसि॒ रु॒द्रेभ्य॑स्त्वा॒ रु॒द्राञ्जि॑न्व॒ सुदी॑तिर॑स्यादित्येभ्य॑स्त्वा॒ ऽऽदि॑त्याञ्जि॒न्वौजो॑ऽसि॒
पि॒तृभ्य॑स्त्वा॒ पि॒तृञ्जि॑न्व॒ तन्तु॑रसि॒ प्र॒जाभ्य॑स्त्वा॒ प्र॒जा जि॑न्व॒ पृ॒तना॑षाड॑सि॒ प॒शुभ्य॑स्त्वा॒ प॒शूञ्जि॑न्व॒
रे॒वदु॑स्योष॑धीभ्य॒-स्त्वौष॑धी-र्जि॒न्वाभि॑जिद॑सि॒ यु॒क्तग्रा॑वेन्द्रा॒य॒ त्वेन्द्रं॑ जि॒न्वाधि॑पतिरसि॒ प्रा॒णाय॑ - [] 2

TS 4.4.1.3

त्वा॒ प्रा॒णं जि॑न्व॒ यु॒न्ताऽस्य॑पा॒नाय॑ त्वा॒ऽपा॒नं जि॑न्व॒ स॒ऽसर्पो॑ऽसि॒ चक्षु॑षे त्वा॒ चक्षु॑र्जि॒न्व॒ वयो॑धा
अ॑सि॒ श्रोत्रा॑य त्वा॒ श्रोत्रं॑ जि॒न्व॒ त्रि॒वृद॑सि॒ प्र॒वृद॑सि॒ स॒ंवृद॑सि॒ वि॒वृद॑सि॒ स॒ऽरोहो॑ऽसि॒ नीरो॑हो॑ऽसि॒
प्र॒रोहो॑ऽस्यनु॒रोहो॑ऽसि॒ वसु॑को॑ऽसि॒ वेष॑श्रिरसि॒ वस्य॑ष्टिरसि ॥ 3

(उ॒शिगा॑सि - प्रा॒णाय॑ - त्रिच॑त्वारि॒ंशच्च) (A1)

TS 4.4.2.1

रा॒ज्यं॑सि॒ प्राची॑ दि॒ग्वस॑वस्ते दे॒वा अधि॑पतयो॒ऽग्निर्हे॑तीनां प्रति॒धृता॑ त्रि॒वृत् त्वा॒ स्तोमः॑ पृथि॒व्याः
श्र॑य॒त्वाज्य॑-मु॒क्थम॑व्यथयथ॒ स्तभ्ना॑तु रथन्त॒रः साम्॑ प्रति॒ष्ठित्यै॑ वि॒राड॑सि॒ दक्षि॑णा दि॒ग्युद्रा॑स्ते दे॒वा
अधि॑पतय॒ इन्द्रो॑ हेतीनां प्रति॒धृता॑ पञ्चदु॒शस्त्वा॒ स्तोमः॑ पृथि॒व्याः श्र॑यतु प्र-उ॒गमु॒क्थम॑व्यथयथ॒
स्तभ्ना॑तु बृ॒हथ॑ साम्॑ प्रति॒ष्ठित्यै॑ सु॒म्राड॑सि॒ प्र॒तीची॑ दि- [] 4

TS 4.4.2.2

गा॑दि॒त्यास्ते॑ दे॒वा अधि॑पतयः सोमो॑ हे॒तीनां॑ प्रति॒ध॒र्ता सप्त॑द॒शस्त्वा॑ स्तोमः॑ पृथि॒व्याः श्र॑यतु मरु॒त्वती॑यमु॒क्थ-
मव्य॑थयथ॒ स्तभ्ना॑तु वैरू॒पः साम्॑ प्रति॒ष्ठित्या॑यै स्वर॑ड॒स्युदी॑ची दिग् विश्वे॑ ते दे॒वा अधि॑पतयो वरु॑णो
हे॒तीनाम्॑ प्रति॒ध॒र्तेक॑वि॒शः स्त्वा॑ स्तोमः॑ पृथि॒व्याः श्र॑यतु निष्के॑व॒ल्य-मु॒क्थमव्य॑थयथ॒ स्तभ्ना॑तु वैरा॒जः
साम्॑ प्रति॒ष्ठित्या॑ अधि॑पत्यसि बृ॒हती॑ दि॒ङ्मरु॑तस्ते दे॒वा अधि॑पतयो - [] 5

TS 4.4.2.3

बृ॒हस्प॑तिर॒हेती॑नां प्रति॒ध॒र्ता त्रि॑णव॒त्रयस्त्रि॑शौ त्वा॑ स्तोमौ॑ पृथि॒व्याः श्र॑यतां वै॒श्वदे॒वाग्नि॑मारु॒ते उ॒क्थे
अव्य॑थयन्ती स्त॒भ्रीताः॑ शा॒क्रर॑रैव॒ते साम॑नी॒ प्रति॒ष्ठित्या॑ अ॒न्तरि॑क्षा॒यर्ष॑यस्त्वा प्रथ॑म॒जा दे॒वेषु॑ दि॒वो
मात्र॑या वरि॒णा प्र॑थन्तु वि॒ध॒र्ता चा॒यमधि॑पतिश्च॒ ते त्वा॑ सर्वे॑ स॒विदा॑ना नाक॑स्य पृ॒ष्ठे सु॑व॒र्गे लो॒के
यज॑मानं च सादयन्तु ॥ 6

(प्र॒तीची॑ दि॒ङ् - म॒रुत॑स्ते दे॒वा अधि॑पतय - श्व॒त्वारि॑श॒च्च) (A2)

TS 4.4.3.1

अ॒यं पु॒रो हरि॑केशः॒ सूर्य॑रश्मि॒स्तस्य॑ रथ॒गृथ्सश्च॑ रथौ॒जाश्च॑ से॒नानि॑ ग्रा॒म॒ण्यौ पु॒ञ्जि॒कस्थ॑ला च॒ कृत॑स्थ॒ला
चौ॒प्सर॑सौ यातु॒धानां॑ हे॒ती रक्षा॑सि॒ प्रहे॑ति र॒यं दक्षि॑णा वि॒श्व क॑र्मा॒ तस्य॑ रथ॒स्वनश्च॑ रथे॒चित्रश्च॑ से॒नानि॑
ग्रा॒म॒ण्यौ मे॒नुका॑ च॒ सह॑ज॒न्या चौ॒प्सर॑सौ द॒ङ्णवः॑ प॒शवो॑ हे॒तिः पौरु॑षेयो व॒धः प्रहे॑ति र॒यं प॒श्चाद्
वि॒श्वव्य॑चा॒ स्तस्य॑ रथे॒ प्रोत॑श्चा॒संम॑रथश्च॒ से॒नानि॑ ग्रा॒म॒ण्यौ प्र॒म्लोच॑न्ती चा - [] 7

TS 4.4.3.2

नु॒म्लोच॑न्ती-चा॒प्सर॑सौ स॒र्पा हे॒ति व्या॑घ्राः प्रहे॑ति र॒यं मु॑त्त॒राथ॑ संय॑द्- व॒सुस्त॑स्य॒ सेन॑जिच्च॒ सु॒षेण॑श्च॒
से॒नानि॑ ग्रा॒म॒ण्यौ वि॒श्वाची॑ च घृ॒ताची॑ चा॒प्सर॑सा॒ वापो॑ हे॒ति वा॑तः प्रहे॑ति र॒यमु॑पर्य॒ वाग्व॑-सु॒स्तस्य॑

ताक्ष्य-श्चारिष्ट-नेमिश्च सेनानि ग्रामण्यां वुर्वशी च पूर्वचित्तिश्चा-प्सरसौ विद्युद्धेतिर-वस्फूर्जन् प्रहेति स्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं - [] 8

TS 4.4.3.3

द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जंभे दधाम्यायोस्त्वा सदेने सादयाम्यवत श्छायायां नमः समुद्राय नमः समुद्रस्य चक्षसे परमेष्ठी त्वा सादयतु दिवः पृष्ठे व्यचस्वतीं प्रथस्वतीं विभूमतीं प्रभूमतीं परिभूमतीं दिवं यच्छ दिवं दृष्टुं दिवं मा हिंसीर्विश्वस्मै प्राणायानाय व्यानायोदानाय प्रतिष्ठायै चरित्राय सूर्यस्त्वाऽभि पातु मद्या स्वस्त्या () छर्दिषा शन्तमेन तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्-ध्रुवा सीद ॥ प्रोथदश्चो न यवसे अविष्यन् यदा महः सवरेणाद् व्यस्थौत् । आदस्य वातो अनु वाति शोचिरधं स्म ते व्रजनं कृष्णमस्ति ॥ 9

(प्रम्लोचन्ती च - यः - स्वस्त्या - ऽष्टाविंशतिश्च) (A3)

TS 4.4.4.1

अग्निर्मूर्द्धा दिवः ककुत् पतिः पृथिव्या अयं । अपाः रेतांसि जिन्वति ॥ त्वामग्ने पुष्करादद्वयथर्वा निरमन्थत । मूर्द्धो विश्वस्य वाघतः ॥ अयमग्निः संहस्त्रिणो वाजस्य शतिनस्पतिः । मूर्द्धा कवी रयीणां ॥ भुवो यज्ञस्य रजसश्च नेता यत्रा नियुद्धिः सचसे शिवाभिः । दिवि मूर्द्धानं दधिषे सुवरूपां जिह्वामग्ने चकृषे हव्यवाहं ॥ अबौद्धयग्निः समिधा जनानां - [] 10

TS 4.4.4.2

प्रति धेनुमिवा यतीमुषासं । यद्वा इव प्रव्या मुज्जिहानाः प्र भानवः सिस्रते नाकमच्छं ॥ अवोचाम कवये मेद्व्याय वचो वन्दारु वृषभाय वृष्णे । गर्विष्ठिरो नमसा स्तोममग्नौ दिवीव रुक्ममुर्व्यञ्चमश्रेत् ॥ जनस्य गोपा अजनिष्ट जागृविग्निः सुदक्षः सुविताय नव्यसे । घृतप्रतीको बृहता दिविस्पृशां द्युमद्वि भाति भरतेभ्यः शुचिः ॥ त्वामग्ने अङ्गिरसो - [] 11

TS 4.4.4.3

गुहां हितमन्वं-विन्दञ्छिश्चियाणं वनेवने । स जायसे मथ्यमानः सहो महत् त्वामाहुः सहसस्पुत्रमङ्गिरः ॥ यस्स्य केतुं प्रथमं पुरोहितमग्निं नरस्त्रिषधस्थे समिन्धते । इन्द्रेण देवैः स्रथः स बरुहिषि सीदन्नि होता यजथाय सुक्रतुः ॥ त्वां चित्रश्रवस्तम हवन्ते विक्षु जन्तवः । शोचिष्केशं पुरुप्रियाग्ने हव्याय वोढवे ॥ सखायः सैवः सम्यञ्चमिषः - [] 12

TS 4.4.4.4

स्तोमं चाग्र्यै । वरुषिष्ठाय क्षितीनामूर्जो नप्त्रे सहस्वते ॥ सस्मिद्युवसे वृषन्नग्रे विश्वान्यर्य आ । इडस्पदे समिद्धयसे स नो वसून्या भर ॥ एना वो अग्निं नमसोर्जो नपातमा हुवे । प्रियं चेतिष्ठमरतिः स्वद्धुरं विश्वस्य दूतममृतं ॥ स योजते अरुषो विश्वभोजसा स दुद्रवथ स्वाहुतः । सुब्रह्मा यज्ञः सुशमी - [] 13

TS 4.4.4.5

वसूनां देवः राधो जनानां ॥ उदस्य शोचिरस्थादा-जुह्वानस्य मीढुषः । उद्धमासो अरुषासो दिविस्पृशः समग्निमिन्धते नरः ॥ अग्रे वाजस्य गोमत ईशानः सहसो यहो । अस्मे धेहि जातवेदो महि श्रवः ॥ स इधानो वसुष्कवि-रग्निरीडेन्यो गिरा । रेवदुस्मभ्यं पुर्वणीक दीदिहि ॥ क्षपो राजच्युत त्मनाऽग्रे वस्तोरुतोषसः । स तिग्मजंभ - [] 14

TS 4.4.4.6

रक्षसो दह प्रति ॥ आ ते अग्र इधीमहि द्युमन्तं देवाजरं । यद्ध स्या ते पनीयसी समिद्-दीदयति द्यवीषः स्तोतृभ्य आ भर ॥ आ ते अग्र ऋचा हविः शुक्रस्य ज्योतिषस्पते । सुश्चन्द्र दस्म विशपते हव्यवाट् तुभ्यः हूयत् इषः स्तोतृभ्य आ भर ॥ उभे सुश्चन्द्र सर्पिषो दवी श्रीणीष आसनि । उतो न उत् पुपूर्या- [] 15

TS 4.4.4.7

उक्थेषु शवसस्पत् इषः स्तोतृभ्य आ भर ॥ अग्ने तमद्याश्वं न स्तोमैः क्रतुं न भद्रः हविस्पृशं
। ऋद्ध्यामां त ओहैः ॥ अधा ह्यग्ने क्रतौर्भद्रस्य दक्षस्य साधोः । रथीरः ऋतस्य बृहतो बभूथ
॥ आभिष्टे अद्य गीर्भिर्गृणन्तोऽग्ने दाशेम । प्र ते दिवो न स्तनयन्ति शुष्माः ॥ एभिर्नो अर्केर्भवां
नो अर्वाङ् - [] 16

TS 4.4.4.8

सुवर्न ज्योतिः । अग्ने विश्वेभिः सुमना अनीकैः ॥ अग्निः होतारं मन्ये दास्वन्तं वसोः सुनुः
सहसो जातवेदसं । विप्रं न जातवेदसं । य ऊर्द्ध्यां स्वद्धरो देवो देवाच्यां कृपा । घृतस्य
विभ्राष्टिमनु शुक्रशोचिष आजुह्वानस्य सर्पिषः ॥ अग्ने त्वं नो अन्तमः । उत त्राता शिवो भव
वरूथ्यः ॥ तं त्वा शोचिष्ठ दीदिवः । सुम्नाय नूनमीमहे सखिभ्यः ॥ वसुर्गृविर्वसुश्रवाः () ।
अच्छा नक्षि द्युमत्तमो रयिं दाः ॥ 17

(जनांना - मङ्गिरस - इषः - सुशमी - तिग्मजंभ - पुपूर्या - अर्वाङ् - वसुश्रवाः - पञ्च
च) (A4)

TS 4.4.5.1

इन्द्राग्निभ्यां त्वा सयुजा युजा युनज्म्या घाराभ्यां तेजसा वर्चसो कथेभिः स्तोमेभिः श्छन्दोभी रय्यै
पोषाय सजातानां मद्ध्यमस्थेयाय मया त्वा सयुजा युजा युनज्म्यां दुला नितन्ति रभ्रयन्ती
मेघयन्ती वरूषयन्ती चुपुणीका नामासि प्रजापतिना त्वा विश्वाभिर्द्वाभिरुप दधामि पृथिव्युदपुरमन्त्रेन
विष्टा मनुष्यास्ते गोप्तारो ऽग्निर्वियन्तोऽस्यां तामहं प्र पद्ये सा - [] 18

TS 4.4.5.2

मे शर्म च वर्म चास्त्वधिं द्यौरन्तरिक्षं ब्रह्मणा विष्टा मरुतस्ते गोप्तारो वायुर्वियत्तोऽस्यां तामहं प्र
पद्ये सा मे शर्म च वर्म चास्तु द्यौरपराजिताऽमृतेन विष्टाऽऽदित्यास्ते गोप्तारः सूर्यो वियत्तोऽस्यां
तामहं प्र पद्ये सा मे शर्म च वर्म चास्तु ॥ 19

(सा - ऽष्टाचत्वारिंशच्च) (A5)

TS 4.4.6.1

बृहस्पतिस्त्वा सादयतु पृथिव्याः पृष्ठे ज्योतिष्मतीं विश्वस्मै प्राणायापानाय विश्वं ज्योतिर्यच्छा-
ग्निस्तेऽधिपति विश्वकर्मा त्वा सादयत्वन्तरिक्षस्य पृष्ठे ज्योतिष्मतीं विश्वस्मै प्राणायापानाय विश्वं
ज्योतिर्यच्छ वायुस्तेऽधिपतिः प्रजापतिस्त्वा सादयतु दिवः पृष्ठे ज्योतिष्मतीं विश्वस्मै प्राणायापानाय
विश्वं ज्योतिर्यच्छ परमेष्ठी तेऽधिपतिः पुरोवातुसनिरस्य भ्रसनिरसि विद्युत्सनि - [] 20

TS 4.4.6.2

-रसि स्तनयित्नुसनिरसि वृष्टिसनिरस्य-ग्रेर्यान्यसि देवानामग्रे यान्यसि वायोर्यान्यसि देवानां वायोयान्यस्यन्तरिक्षस्य
यान्यसि देवानां- मन्तरिक्षयान्यस्य-न्तरिक्षमस्यन्तरिक्षाय त्वा सलिलाय त्वा सर्णाकाय त्वा सतीकाय
त्वा केताय त्वा प्रचेतसे त्वा विवस्वते त्वा दिवस्त्वा ज्योतिष आदित्येभ्यस्त्वर्चे त्वा रुचे त्वा द्युते
त्वा () भासे त्वा ज्योतिषे त्वा यशोदां त्वा यशसि तेजोदां त्वा तेजसि पयोदां त्वा पयसि वर्चोदां
त्वा वर्चसि द्रविणोदां त्वा द्रविणे सादयामि तेनर्षिणा तेन ब्रह्मणा तया देवतयाऽङ्गिरस्वद् ध्रुवा
सीद ॥ 21

(विद्युत्सनि - द्युते त्वै - कान्न त्रिंशच्च) (A6)

TS 4.4.7.1

भूयस्कृदसि वरिवस्कृदसि प्राच्यस्यूद्धाऽस्यन्तरिक्षसदस्यन्तरिक्षे सीदा-फ्सुषदसि श्येनसदसि गृद्धसदसि

सुपर्णसदसि नाकसदसि पृथिव्यास्त्वा द्रविणे सादयाम्यन्तरिक्षस्य त्वा द्रविणे सादयामि दिवस्त्वा
द्रविणे सादयामि दिशां त्वा द्रविणे सादयामि द्रविणोदां त्वा द्रविणे सादयामि प्राणं मे पाह्य-पानं
मे पाहि व्यानं मे - [] 22

TS 4.4.7.2

पाह्यायुर्मे पाहि विश्वायुर्मे पाहि सर्वायुर्मे पाह्यग्रे यत् ते परः हन्ताम् तावेहि सः रभावहै पाञ्च
जन्येष्वप्येद्व्यग्रे यावा अयावा एवा ऊमाः सन्दः सगरः सुमेकः ॥ 23

(व्यानं मे-द्वात्रिंशच्च) (A7)

TS 4.4.8.1

अग्निना विश्वाषाट् सूर्येण स्वराट् क्रत्वा शचीपतिरः ऋषभेण त्वष्टा यज्ञेन मघवान् दक्षिणया सुवर्गो
मन्युना वृत्रहा सौहार्देन तनूधा अन्नेन गयः पृथिव्याऽसन्नो दृग्भिरन्नादो वंषद्वारेणर्द्धः साम्ना तनूपा
विराजा ज्योतिष्मान् ब्रह्मणा सोमपा गोभिर्यज्ञं दाधार क्षत्रेण मनुष्यान्-नश्वेन च रथेन च वज्रयुतुभिः
प्रभुः सैवत्सरेण परिभू स्तपसाऽनाधृष्टः सूर्यः सन् तनूभिः ॥ 24

(अग्नि - रैकान्न पञ्चाशत्) (A8)

TS 4.4.9.1

प्रजापतिर्मनसा ऽन्धोऽच्छेतो धाता दीक्षायाः सविता भृत्यां पूषा सोमक्रयण्यां वरुण उपेन्द्रो
ऽसुरः क्रीयमाणो मित्रः क्रीतः शिपिविष्ट आसादितो नरंधिषः प्रोह्यमाणो ऽधिपतिरागतः प्रजापतिः
प्रणीयमानो ऽग्निराग्नीद्धे बृहस्पतिराग्नीद्धात् प्रणीयमान् इन्द्रो हविर्द्वाने ऽदितिरासादितो विष्णुरुपावहियमाणो
ऽथर्वोपोतो यमोऽभिषुतो ऽपूतपा आधूयमानो वायुः पूयमानो मित्रः क्षीरश्रीर्मन्थी संक्तुश्रीर्वैश्वदेव
उन्नीतो रुद्र () आहुतो वायुरावृत्तो नृचक्षाः प्रतिख्यातो भक्ष आगतः पितृणां नाराशंसो ऽसुरात्तः

सिन्धुर-वभृथमवप्रयन्थ संमुद्रो ऽवंगतः सलिलः प्रप्लुतः सुवरुद्वचं गतः ॥ 25

(रुद्र - एकविंशतिश्च) (A9)

TS 4.4.10.1

कृत्तिका नक्षत्र-मग्निदेवताऽग्रे रुचः स्थ प्रजापतेर्द्वातुः सोमस्यर्चे त्वा रुचे त्वा द्युते त्वा भासे त्वा
ज्योतिषे त्वा रोहिणी नक्षत्रं प्रजापतिदेवता मृगशीर्षं नक्षत्रं सोमो देवता ऽऽर्द्रा नक्षत्रं रुद्रो
देवता पुनर्वसू नक्षत्रमदितिदेवता- तिष्यो नक्षत्रं बृहस्पतिदेवता ऽऽश्लेषा नक्षत्रं सर्पा देवता मघा
नक्षत्रं पितरो देवता फल्गुनी नक्षत्र - [] 26

TS 4.4.10.2

-मर्यमा देवता फल्गुनी नक्षत्रं भगो देवता हस्तो नक्षत्रं सविता देवता चित्रा नक्षत्रमिन्द्रो
देवता स्वाती नक्षत्रं वायुदेवता विशाखे नक्षत्रमिन्द्राग्नी देवता ऽनूराधा नक्षत्रं मित्रो देवता रोहिणी
नक्षत्रमिन्द्रो देवता विचृतौ नक्षत्रं पितरो देवता ऽषाढा नक्षत्रमापो देवता ऽषाढा नक्षत्रं विश्वे देवा
देवता श्रोणा नक्षत्रं विष्णुदेवता श्रविष्ठा नक्षत्रं वसवो - [] 27

TS 4.4.10.3

देवता शतभिषङ् नक्षत्रमिन्द्रो देवता प्रोष्ठपदा नक्षत्रमज एकपाद् देवता प्रोष्ठपदा नक्षत्रमहिर्बुद्धियो
देवता रेवती नक्षत्रं पूषा देवता ऽश्वयुजौ नक्षत्रमश्विनौ देवता ऽपभरणी नक्षत्रं यमो देवता, पूर्णा
पश्चाद् >1, यत् ते देवा अदधुः >2 ॥ 28

(फल्गुनी नक्षत्रं - वसव - स्रयस्त्रिंशच्च) (A10)

TS 4.4.11.1

मधुश्च माधवश्च वास॑न्तिकावृतू शुक्रश्च शुचि॑श्च ग्रैष्मा॑वृतू नभश्च नभ॑स्यश्च वार॑षिकावृतू इ॒षश्चो॒र्जश्च॑
शा॒रदा॑वृतू सह॑श्च सह॑स्यश्च हैम॑न्तिकावृतू तप॑श्च तप॑स्यश्च शै॒शिरा॑वृतू अ॒ग्रेर॑न्तः श्ले॒षोऽसि॑ कल्पे॑तां
द्यावा॑पृथि॒वी कल्प॑न्ता॒माप॑ ओष॑धीः कल्प॑न्ता॒मग्न॑यः पृथ॑ङ्म ज्यैष्ठ॑यं स॒व्रता॑- [] 29

TS 4.4.11.2

येऽग्न॑यः सम॑नसोऽन्तरा॑ द्यावा॑पृथि॒वी शै॒शिरा॑वृतू अ॒भि कल्प॑माना॒ इन्द्र॑मिव दे॒वा अ॒भि सँवि॑शन्तु
सँय॑च्च प्रचे॑ताश्चा॒ग्नेः सोम॑स्य॒ सूर्य॑स्यो॒ग्रा च॑ भी॒मा च॑ पित॑रूणां॒ यम॑स्येन्द्र॑स्य ध्रु॒वा च॑ पृथि॒वी च॑
दे॒वस्य॑ सवि॒तुर्म॑रुतां॒ वरु॑णस्य ध॒र्त्री च॑ धरि॑त्री च मि॒त्रावरु॑णयो मि॒त्रस्य॑ धा॒तुः प्राची॑ च प्र॒तीची॑ च
वसू॑नां॒ रु॒द्राणां॑ - [] 30

TS 4.4.11.3

-मादि॑त्यानां॒ ते तेऽधि॑पतय॒स्तेभ्यो॑ नम॒स्ते नो॑ मृडयन्तु ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो॒ द्वेष्टि॑ तं॒ वो ज॑भे द॒धामि॑
स॒हस्र॑स्य प्र॒मा अ॑सि स॒हस्र॑स्य प्र॒तिमा॑ अ॒सि स॒हस्र॑स्य वि॒मा अ॑सि स॒हस्र॑स्यो॒न्मा अ॑सि सा॒हस्रो॑ऽसि
स॒हस्रा॑य त्वे॒मा मे॑ अ॒ग्न इष्ट॑का धे॒नवः॑ स॒न्त्वेका॑ च श॒तं च॑ स॒हस्रं॑ चा॒युतं॑ च - [] 31

TS 4.4.11.4

नियु॑तं च प्र॒युतं॑ चा॒र्बुदं॑ च न्य॒र्बुदं॑ च स॒मुद्रश्च॑ म॒द्भ्यं चान्त॑श्च परा॒र्द्धश्चे॒मा मे॑ अ॒ग्न इष्ट॑का धे॒नवः॑ सन्तु
ष॒ष्टिः स॒हस्र॑म॒युत॑-म॒क्षीय॑माणा ऋ॒त॒स्था स्थ॑र्ता॒वृधो॑ घृ॒तश्चु॒तो मधु॑श्चु॒त ऊ॒र्ज॑स्वतीः स्वधा॒विनी॑स्ता मे॒
अ॒ग्न इष्ट॑का धे॒नवः॑ सन्तु वि॒राजो॑ नाम॑ का॒मदु॑घा॒ अ॒मुत्रा॑मु॒ष्मिन् लो॑के ॥ 32

(स॒व्रता॑ - रु॒द्राणां॑ - म॒युतं॑ - पञ्च॑चत्वारि॒ंशच्च॑) (A11)

TS 4.4.12.1

स॒मिद्-दि॒शामा॑शया॒ नः सु॒र्विन्म॑धो॒रतो॑ माध॑वः पा॒त्वस्मा॑न् । अ॒ग्निदे॑वो दु॒ष्टरी॑तुरदा॒भ्य इ॒दं क्ष॑त्रः

रक्षतु पात्वस्मान् ॥ रथन्तरः सामभिः पात्वस्मान् गायत्री छन्दसां विश्वरूपा । त्रिवृन्नो विष्टया
स्तोमो अहाः समुद्रो वात इदमोजः पिपर्तु ॥ उग्रा दिशामभि-भूतिर्वयोधाः शुचिः शुके अहन्योजसीना
। इन्द्राधिपतिः पिपृतादतो नो महि - [] 33

TS 4.4.12.2

क्षत्रं विश्वतो धारयेदं ॥ बृहत् साम क्षत्रभृद्-वृद्ध वृष्णियं त्रिष्टुभौजः शुभित मुग्रवीरं । इन्द्र
स्तोमेन पञ्चदशेन मद्भ्यमिदं वातेन सगरेण रक्ष ॥ प्राची दिशाः सहयशा यशस्वती विश्वे देवाः
प्रावृषा ऽह्नाः सुवर्वती । इदं क्षत्रं दुष्टरमस्त्वोजो ऽनाधृष्टः सहस्रियः सहस्वत् ॥ वैरूपे सामन्निह
तच्छकेम जगत्त्यैनं विक्ष्वा वेशयामः । विश्वे देवाः सप्तदशेन - [] 34

TS 4.4.12.3

वर्च इदं क्षत्रं सलिलवातमुग्रं ॥ धृत्री दिशां क्षत्रमिदं दाधारोपस्थाऽऽशानां मित्रवदस्त्वोजः ।
मित्रावरुणा शरदाऽह्नां चिकित्नु अस्मै राष्ट्राय महि शर्म यच्छतं ॥ वैराजे सामन्नाधि मे मनीषाऽनुष्टुभा
संभृतं वीर्यं सहः । इदं क्षत्रं मित्रवदार्द्रदानु मित्रावरुणा रक्षत-माधिपत्यैः ॥ सम्राड् दिशाः
सहस्रांम्री सहस्वत्यृतुरहेमन्तो विष्टया नः पिपर्तु । अवस्युवाता - [] 35

TS 4.4.12.4

बृहतीर्तु शक्ररीरिमं यज्ञम्वन्तु नो घृताचीः ॥ सुवर्वती सुदुघा नः पयस्वती दिशां देव्यवतु नो घृताची
। त्वं गोपाः पुरणतोत पश्चाद् बृहस्पते याम्या युङ्ग्ध वाचं ॥ ऊर्द्धा दिशाः रन्तिराशौषधीनाः
संवत्सरेण सविता नो अह्ना । रेवथ सामातिच्छन्दा उ छन्दोऽजात शत्रुः स्योना नो अस्तु ॥
स्तोमत्रयस्त्रिंशो भुवनस्य पत्नि विवस्वद्वाते अभि नो - [] 36

TS 4.4.12.5

गृणाहि । घृतवती सवितराधिपत्यैः पयस्वती रन्तिराशा नो अस्तु ॥ ध्रुवा दिशां विष्णुपत्न्यघोराऽस्येशाना

सहस्रो॑ या म॒नोता॑ । बृह॒स्पति॑ मा॒तृरि॒श्वो॒त वा॒युः स॒न्धुवा॑ना वा॒ता अ॒भि नो॑ गृणन्तु ॥ वि॒ष्टभ॑ँ
दि॒वो ध॒रुणः॑ पृ॒थिव्या॑ अ॒स्येशा॑ना जग॒तो वि॒ष्णुप॑त्नी । वि॒श्वव्य॑चा इ॒षय॑न्ती सुभू॒तिः शि॒वा नो॑
अ॒स्त्वदि॑तिरु॒पस्थै॑ ॥ वै॒श्वान॒रो न॑ ऊ॒त्या > 3, पृ॒ष्ठो दि॒व्य > 4, नु॑ नो () ऽद्यानु॑मति > 5, रन्वि॑दनु॒मते॑
त्वं > 6, कया॑ नश्चि॒त्र आभु॑वत् > 7, को अ॒द्य यु॒ङ्क्ते > 8 ॥ 37

(महि॑ - सप्तदु॒शेना॑ - ऽव॒स्युवा॑ता - अ॒भि नो॑ - ऽनु॑ न - श्वतु॑र्दश च) (A12)

praSna korvai with starting padams of 1 to 12 anuvAkams :-

(र॒श्मिर॑सि - रा॒ज्यस्य॑ - यं पु॒रो हरि॑केशो - ऽग्नि॑र्मूर्द्ध - न्द्रा॒ग्निभ्या॑ - बृह॒स्पति॑ - भू॒यस्कृ॑द - स्य॒ग्निना॑
वि॒श्वा॒षाट् - प्र॒जाप॑ति॒र्मन॑सा - कृ॒त्तिका॑ - मधु॑श्च - स॒मिदि॑शां - द्वा॒दश॑)

korvai with starting padams of 1, 11, 21 series of pa jCAtis :-

(र॒श्मिर॑सि - प्र॒ति धे॒नु- म॑सि स्तनयि॒त्नुस॑नि॒र - स्या॑दि॒त्याना॑ - स॒प्तत्रि॑ंशत्)

first and last padam of fourth praSnam of kANDam 4 :-

(र॒श्मिर॑सि - को अ॒द्य यु॒ङ्क्ते)

॥ हरिः॑ ॐ ॥ ॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.4.1 appendix

4.4.10.3 - पूर्णा प॒श्चाद् > 1 यत् ते दे॒वा अद॑धुः > 2
पूर्णा प॒श्चादु॑त् पूर्णा पु॒रस्ता॑दुन्म॑ध्यतः पौ॒र्णमा॑सी जि॒गाय ।
तस्या॑न् दे॒वा अधि॑ स॒वस॑न्त उत्त॒मे नाक॑ इ॒ह मा॑दयन्तां ॥

यत्ते दे॒वा अद॑धु भा॒गधे॒यम॑वा॒स्ये स॒वस॑न्तो म॒हित्वा ।
सानो॑ यु॒ज्ञं पि॑पृहि वि॒श्ववारे॑ रु॒यिं नो॑ धेहि सु॒भगे सु॒वीरं॑ ॥
(appearing in TS 3.5.1.1)

4.4.12.5 - वै॒श्वान॒रो न॑ ऊ॒त्या > 3, पृ॒ष्ठो दि॒व्य > 4
वै॒श्वान॒रो न॑ ऊ॒त्याऽऽ प्र या॑तु परा॒वतः॑ । अ॒ग्निरु॒क्थेन॑ वा॒हसा॑ ॥

पृ॒ष्ठो दि॒वि पृ॒ष्ठो अ॒ग्निः पृ॑थि॒व्यां पृ॒ष्ठो वि॒श्वा ओष॑धी॒रा वि॑वेश ।
वै॒श्वान॒रः स॒हसा॑ पृ॒ष्ठो अ॒ग्निः स॒नो दि॒वा स रि॒षः पा॑तु न॒क्तं ॥
(appearing in TS 1.5.11.1)

4.4.12.5 - नु॑ नो॒ द्यानु॑मति॒ > 5, र॒न्विद॑नुमते॒ त्वं > 6
अनु॑ नो॒ऽद्याऽनु॑मतिर्य॒ज्ञं दे॒वेषु॑
म॒न्यतां॑ । अ॒ग्निश्च॑ ह॒व्यवा॑ह॒नो भ॑व॒तां द॒ाशु॑षे म॒यः ॥

अ॒न्विद॑नुमते॒ त्वं म॒न्यासै॑ शञ्च॒नः कृ॑धि ।
ऋ॒त्वे द॑क्षा॒य नो॑ हि॒नु प्र॑ण॒ आयू॑षि तारि॒षः ॥
(appearing in TS 3.3.11.4)

4.4.12.5 - क॒या न॑श्चि॒त्र आ॑भु॒वत् > 7, को अ॒द्य यु॑ङ्ग > 8

कया॑ नश्चि॒त्र आभु॑वदू॒ती सु॒दा वृ॑धः सखा॑ । कया॒ शचि॑ष्ठया वृ॒ता ॥

को अ॒द्य यु॑ङ्क्ते धु॒रि गा ऋ॑तस्य॒ शिमी॑वतो भ॒मिनो॑ दु॒र॒ह्णा॒यून् ।
आ॒सन्नि॑षून्, ह॒थ्स्वसो॑ मयो॒भून्, य ए॑षां भृ॒त्यामृ॑णध॒थ् स जी॑वात् ॥

(appearing in TS 4.2.11.3)

= = = = =

4.5 चतुर्थकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः - होमविधिनिरूपणं

TS 4.5.1.1

नमस्ते रुद्र म॒न्यव॑ उ॒तोत॑ इ॒षवे॑ नमः । नमस्ते अस्तु ध॒न्वने॑ बा॒हुभ्या॑मु॒त ते॑ नमः ॥ या त॒ इषुः॑
शि॒वत॑मा शि॒वं ब॒भूव॑ ते ध॒नुः । शि॒वा श॑र॒व्या या॑ तव॒ तया॑ नो रुद्र मृ॒डय ॥ या ते॑ रुद्र शि॒वा
त॒नूर॑घो॒रा ऽपा॑पकाशिनी । तया॑ नस्त॒नुवा॑ श॒न्तम॑या गि॒रिश॑न्ताभि चा॒कशी॑हि ॥ यामिषु॑ गि॒रिश॑न्त
हस्ते - [] 1

TS 4.5.1.2

बिभृ॒ष्यस्त॑वे । शि॒वां गि॑रि॒त्र तां॑ कुरु॒ मा हि॑सीः पुरु॑षं जग॑त् ॥ शि॒वेन॒ वच॑सा त्वा गि॒रि॒शाच्छा॑
वदाम॑सि । यथा॑ नः॒ सर्व॑मि॒ज्जग॑दय॒क्ष्मः सु॑मना॒ अस॑त् ॥ अ॒द्वय॑वोच॒दधि॑व॒क्ता प्र॑थ॒मो दै॒व्यो भि॑षक्
। अ॒हीश्च॑ सर्वा॑न् ज॒भंय॑न्थ॒ सर्वा॑श्च यातु धा॒न्यः ॥ अ॒सौ यस्ता॑म्रो अ॒रुण॑ उ॒त ब॒भ्रुः सु॑म॒ङ्गलः
। ये चे॒माः रु॒द्रा अ॒भितो॑ दि॒क्षु - [] 2

TS 4.5.1.3

श्रि॒ताः स॑हस्र॒शो ऽवै॑षाः हे॒ड ई॑महे ॥ अ॒सौ यो॑ ऽव॒सर्प॑ति नील॑ग्री॒वो वि॒लोहि॑तः । उ॒तैनं॑ गो॒पा
अ॒दृश॑न्-न॒दृश॑न्-नुद॒हायैः॑ । उ॒तैनं॑ वि॒श्वा भू॑तानि स दृ॒ष्टो मृ॑डयाति नः ॥ नमो॑ अस्तु नील॑ग्री॒वाय
सह॑स्रा॒क्षाय॑ मी॒ढुषे॑ । अथो॒ ये अ॑स्य॒ सत्वा॑नोऽहं तेभ्यो॑ ऽक॒रन्न॑मः ॥ प्रमु॑च॒ धन्व॑न॒स्त्व मु॑भयो॒-
रा॒र्त्नियो॒ज्या । याश्च॑ ते हस्त॒ इष॑वः - [] 3

TS 4.5.1.4

परा॒ ता भ॑गवो वप ॥ अ॒व॒तत्य॑ धनु॒स्त्वः सह॑स्राक्ष॒ शते॑षुधे । नि॒शीर्य॑ श॒ल्यानां॑ मु॒खा शि॒वो
नः सु॑मना॑ भव ॥ वि॒ज्यं ध॑नुः क॒पर्दि॑नो वि॒शल्यो॑ बा॒णवाः॑ उ॒त । अ॒ने॒शन्न॑स्ये॒षव आ॑भुर॑स्य
नि॒षङ्ग॑थिः ॥ या ते॑ हे॒ति-मी॑ढुष्ट॒म ह॑स्ते ब॒भूव॑ ते ध॒नुः । तया॑ऽस्मान् वि॒श्वत॑ स्त्वम॑य॒क्ष्मया॑

परि॑भुज ॥ नम॑स्ते अ॒स्त्वायु॑धा॒या-ना॑त॒ताय॑ धृ॒ष्णवै॑ । उ॒भाभ्या॑ () सु॒त ते॒ नमो॑ बा॒हुभ्या॑ तव॒
धन्व॑ने ॥ परि॑ ते धन्व॑नो हे॒तिर॒स्मान्-वृ॑णक्तु वि॒श्वतः॑ । अथो॒ य इ॑षुधिस्तवा॒रे अ॒स्म-न्नि॑धेहि॒ तं ॥ 4

(हस्ते - दि॒क्ष्वि - ष॑व - उ॒भाभ्या॑ - द्वावि॑ंशतिश्च) (A1)

TS 4.5.2.1

नमो॑ हिर॑ण्य बा॒हवे॑ से॒नान्ये॑ दि॒शांच॑ प॒तये॑ नमो॑ नमो॑ वृ॒क्षेभ्यो॑ हरि॑केशेभ्यः प॒शूनां॑ प॒तये॑ नमो॑
नमः॑ स॒स्पिञ्ज॑राय॒ त्विषी॑मते प॒थीनां॑ प॒तये॑ नमो॑ नमो॑ ब॒भ्रु॒शाय॑ वि॒व्याधि॑ने-ऽन्ना॑नां प॒तये॑ नमो॑ नमो॑
हरि॑केशा॒यो-प॒वीति॑ने पु॒ष्टानां॑ प॒तये॑ नमो॑ नमो॑ भ॒वस्य॑ हे॒त्यै जग॑तां प॒तये॑ नमो॑ नमो॑ रु॒द्राया॑-त॒तावि॑ने
क्षे॒त्राणां॑ प॒तये॑ नमो॑ नमः॑ सू॒ताया॑-ह॑न्त्याय॒ वना॑नां प॒तये॑ नमो॑ नमो॑ - [] 5

TS 4.5.2.2

रोहि॑ताय॒ स्थ॒पत॑ये वृ॒क्षाणां॑ प॒तये॑ नमो॑ नमो॑ म॒न्त्रिणे॑ वा॒णिजा॑य॒ कक्षा॑णां प॒तये॑ नमो॑ नमो॑ भुव॑न्तये
वा॒रि॒वस्कृ॑ता-यौष॑धीनां प॒तये॑ नमो॑ नमः॑ उ॒च्चै-र्घो॑षाया॒ क्र॒न्दय॑ते प॒त्तीनां॑ प॒तये॑ नमो॑ नमः॑ कृ॒थस्त्र॑वी॒ताय॑
धा॒वते॑ स॒त्त्वेनां॑ प॒तये॑ नमः॑ ॥ 6

(वना॑नां प॒तये॑ नमो॑ नमः॑ - एका॒न्नत्रि॑ंशच्च) (A2)

TS 4.5.3.1

नमः॑ स॒हमा॑नाय॒ निव्या॑धि॒न आ॒व्या॑धि॒नीनां॑ प॒तये॑ नमो॑ नमः॑ ककु॑भाय॒ निष॑ङ्गि॒णै स्ते॒नानां॑ प॒तये॑ नमो॑
नमो॑ निष॑ङ्गि॒ण इ॑षुधि॒मते॑ तस्के॒राणां॑ प॒तये॑ नमो॑ नमो॑ व॒ञ्चते॑ परि॒वञ्च॑ते स्ता॒यूनां॑ प॒तये॑ नमो॑ नमो॑
नि॒चेर॑वे॒ परि॒च॒राया॑र॒ण्यानां॑ प॒तये॑ नमो॑ नमः॑ सृ॒कावि॑भ्यो॒ जिघा॑स्स॒द्भ्यो मु॑ष्ण॒तां प॒तये॑ नमो॑ नमो॑
ऽसि॑म॒द्भ्यो न॑क्तं चर॑द्भ्यः प्र॒कृन्ता॑नां प॒तये॑ नमो॑ नमः॑ उ॒ष्णी॒षिणे॑ गि॒रिच॑राय॒ कुलु॑ञ्चानां प॒तये॑ नमो॑
नमः॑ - [] 7

TS 4.5.3.2

इषु॑म॒द्भ्यो॑ ध॒न्वावि॒भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑ नम॑ आ॒तन्वा॒नेभ्यः॑ प्र॒ति॒द॒धाने॑भ्यश्च वो॒ नमो॑ नम॑ आ॒यच्छ॑द्भ्यो॑
 वि॒सृज॑द्भ्यश्च वो॒ नमो॑ नमो॒ऽस्य॑द्भ्यो॑ वि॒द्भ्य॑द्भ्यश्च वो॒ नमो॑ नम॑ आ॒सी॒नेभ्यः॑ श॒या॒नेभ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
 नमः॑ स्व॒प॒द्भ्यो॑ जाग्र॑द्भ्यश्च वो॒ नमो॑ नम॒स्तिष्ठ॑द्भ्यो॑ धा॒व॒द्भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑ नमः॑ स॒भाभ्यः॑ स॒भाप॑तिभ्यश्च
 वो॒ नमो॑ नमो॑ अ॒श्वेभ्यो॑ ऽश्व॑पतिभ्य () श्च वो॒ नमः॑ ॥ 8

(कुलुञ्चानां पतये नमो नमो - ऽश्वपतिभ्य - स्त्रीणि च) (A3)

TS 4.5.4.1

नम॑ आ॒व्या॒धिनी॑भ्यो वि॒वि॒द्भ्य॑न्तीभ्यश्च वो॒ नमो॑ नम॑ उ॒ग॒णाभ्य॑-स्तृ॒ह॒तीभ्यश्च॑ वो॒ नमो॑ नमो॑ गृ॒थ्से॑भ्यो॑
 गृ॒थ्स॑पतिभ्यश्च वो॒ नमो॑ नमो॑ व्रा॒त॑ेभ्यो॑ व्रा॒त॑पतिभ्यश्च वो॒ नमो॑ नमो॑ ग॒णेभ्यो॑ ग॒ण॑पतिभ्यश्च वो॒ नमो॑
 नमो॑ वि॒रू॒पेभ्यो॑ वि॒श्वरू॑पेभ्यश्च वो॒ नमो॑ नमो॑ म॒ह॒द्भ्यः॑ क्षु॒ल्ल॒केभ्यश्च॑ वो॒ नमो॑ नमो॑ र॒थिभ्यो॑-ऽर॒थेभ्यश्च॑
 वो॒ नमो॑ नमो॑ र॒थेभ्यो॑ - [] 9

TS 4.5.4.2

र॒थ॑पतिभ्यश्च वो॒ नमो॑ नमः॑ से॒ना॑भ्यः से॒ना॒निभ्यश्च॑ वो॒ नमो॑ नमः॑ क्ष॒त्तृ॒भ्यः॑ सं॒ग्र॒ही॒तृ॒भ्यश्च॑ वो॒
 नमो॑ नम॒स्तक्ष॑भ्यो र॒थ॒का॒रेभ्यश्च॑ वो॒ नमो॑ नमः॑ कु॒ला॒लेभ्यः॑ क॒र्मा॒रेभ्यश्च॑ वो॒ नमो॑ नमः॑ पु॒ञ्जि॒ष्टेभ्यो॑
 नि॒षा॒देभ्यश्च॑ वो॒ नमो॑ नम॑ इ॒षु॒कृ॒द्भ्यो॑ ध॒न्व॒कृ॒द्भ्यश्च॑ वो॒ नमो॑ नमो॑ मृ॒ग॒यु॒भ्यः॑ श्व॒निभ्यश्च॑ वो॒ नमो॑
 नमः॑ श्व॒भ्यः॑ श्व॒प॑तिभ्यश्च () वो॒ नमः॑ ॥ 10

(रथेभ्यः - श्वपतिभ्यश्च - द्वे च) (A4)

TS 4.5.5.1

नमो भुवाय च रुद्राय च नमः शर्वाय च पशुपतये च नमो नीलग्रीवाय च शितिकण्ठाय च नमः
 कपर्दिने च व्युप्तकेशाय च नमः सहस्राक्षाय च शतधन्वने च नमो गिरिशाय च शिपिविष्टाय च
 नमो मीढुष्टमाय चेषुमते च नमो ह्रस्वाय च वामनाय च नमो बृहते च वरूणीयसे च नमो वृद्धाय
 च सँवृद्धने च-[] 11

TS 4.5.5.2

नमो अग्रियाय च प्रथमाय च नम आशवे चाजिराय च नमः शीघ्रियाय च शीभ्याय च नम
 ऊर्म्याय चावस्वन्याय च नमः स्रोतस्याय च द्वीप्याय च ॥ 12

(सँवृद्धने च - पञ्चविंशतिश्च) (A5)

TS 4.5.6.1

नमो ज्येष्ठाय च कनिष्ठाय च नमः पूर्वजाय चापरजाय च नमो मद्ध्यमाय चापगल्भाय च नमो
 जघन्याय च बुद्धियाय च नमः सोभ्याय च प्रतिसुर्याय च नमो याम्याय च क्षेम्याय च नम
 उर्वर्याय च खल्याय च नमः श्लोक्याय चावसान्याय च नमो वन्याय च कक्ष्याय च नमः श्रवाय
 च प्रतिश्रवाय च-[] 13

TS 4.5.6.2

नम आशुषेणाय चाशुरंथाय च नमः शूराय चावभिन्दते च नमो वर्मिणे च वरूथिने च नमो
 बिल्मिने च कवचिने च नमः श्रुताय च श्रुतसेनाय च ॥ 14

(प्रतिश्रवाय च - पञ्चविंशतिश्च) (A6)

TS 4.5.7.1

नमो॑ दु॒न्दु॒भ्या॑य चा॒ह॒न॒न्या॑य च॒ नमो॑ धृ॒ष्ण॒वे च॑ प्र॒मृ॒शाय॑ च॒ नमो॑ दू॒ताय॑ च॒ प्र॒हि॒ताय॑ च॒ नमो॑ नि॒ष॒ङ्गि॑णे
चे॒षु॒धि॒मते॑ च॒ नमः॑ स्ती॒क्ष्णेष॑वे चा॒यु॒धि॒ने च॑ नमः॑ स्वा॒यु॒धाय॑ च सु॒ध॒न्व॒ने च॑ नमः॑ सु॒त्याय॑ च॒ प॒थ्याय॑
च॒ नमः॑ का॒ट्या॑य च॒ नी॒प्याय॑ च॒ नमः॑ सू॒द्याय॑ च॒ सर॒स्याय॑ च॒ नमो॑ ना॒द्याय॑ च॒ वै॒श॒न्ताय॑ च॒ - [] 15

TS 4.5.7.2

नमः॑ कू॒प्याय॑ चा॒व॒ट्या॑य च॒ नमो॑ व॒र्ष्या॑य चा॒व॒र्ष्या॑य च॒ नमो॑ मे॒घ्या॑य च॒ वि॒द्यु॒त्याय॑ च॒ नमः॑ ई॒द्वि॒त्याय॑
चा॒त॒प्याय॑ च॒ नमो॑ वा॒त्याय॑ च॒ रे॒ष्मि॒त्याय॑ च॒ नमो॑ वा॒स्त॒व्या॑य च॒ वा॒स्तु॒पाय॑ च॒ ॥ 16

(वै॒श॒न्ताय॑ च - त्रि॒ंशच्च॑) (A7)

TS 4.5.8.1

नमः॑ सो॒माय॑ च॒ रु॒द्राय॑ च॒ नमः॑ स्ता॒म्राय॑ चा॒रु॒णाय॑ च॒ नमः॑ श॒ङ्गाय॑ च॒ प॒शु॒प॒तये॑ च॒ नमः॑ उ॒ग्राय॑ च॒
भी॒माय॑ च॒ नमो॑ अ॒ग्रे॒व॒धाय॑ च॒ दू॒रे॒व॒धाय॑ च॒ नमो॑ ह॒न्त्रे च॑ ह॒नी॒य॒से च॑ नमो॑ वृ॒क्षे॒भ्यो ह॑रि॒केशे॒भ्यो
नमः॑ स्ता॒राय॑ नमः॑ श॒भ॒वे च॑ म॒यो॒भवे॑ च॒ नमः॑ श॒ङ्क॒राय॑ च॒ म॒य॒स्क॒राय॑ च॒ नमः॑ शि॒वाय॑ च॒ शि॒व॒त॒राय॑
च॒ - [] 17

TS 4.5.8.2

नमः॑ स्ती॒र्थ्याय॑ च॒ कू॒ल्याय॑ च॒ नमः॑ पा॒र्या॑य चा॒वा॒र्या॑य च॒ नमः॑ प्र॒त॒र॒णाय॑ चो॒त्त॒र॒णाय॑ च॒ नमः॑ आ॒ता॒र्या॑य
चा॒ला॒द्याय॑ च॒ नमः॑ श॒ष्या॑य च॒ फे॒न्या॑य च॒ नमः॑ सि॒क॒त्याय॑ च॒ प्र॒वा॒ह्याय॑ च॒ ॥ 18

(शि॒व॒त॒राय॑ च - त्रि॒ंशच्च॑) (A8)

TS 4.5.9.1

नमः॑ इ॒रि॒ण्याय॑ च॒ प्र॒प॒थ्या॑य च॒ नमः॑ कि॒ं॒शि॒लाय॑ च॒ क्ष॒य॒णाय॑ च॒ नमः॑ क॒प॒र्दि॒ने च॑ पु॒ल॒स्त॒ये च॑

नमो गोष्ठ्याय च गृह्याय च नमस्तल्प्याय च गेह्याय च नमः काट्याय च गह्वरेष्ठाय च नमो
हृदय्याय च निवेष्ट्याय च नमः पाशुव्याय च रजस्याय च नमः शुष्क्याय च हरित्याय च नमो
लोप्याय चोलप्याय च- [] 19

TS 4.5.9.2

नम ऊर्व्याय च सूर्याय च नमः पुण्याय च पर्णश्रद्धाय च नमोऽपगुरमाणाय चाभिघ्नते च नम
आक्खिदुते च प्रक्खिदुते च नमो वः किरिकेभ्यो देवानां हृदयेभ्यो नमो विक्षीणकेभ्यो नमो
विचिन्वत्केभ्यो नम आनिर् हृतेभ्यो नम आमीवत्केभ्यः ॥ 20

(उलप्याय च - त्रयस्त्रिंशच्च) (A9)

TS 4.5.10.1

द्रापे अन्धसस्पते दरिद्रन्नीललोहित । एषां पुरुषाणामेषां पशूनां मा भे माऽरो मो एषां किञ्चनाममत्
॥ या ते रुद्र शिवा तनूः शिवा विश्वाहभेषजी । शिवा रुद्रस्य भेषजी तया नो मृड जीवसे ॥
इमा रुद्राय तवसे कपर्दिने क्षयद्वीराय प्रभंरामहे मतिं । यथा नः शमसद् द्विपदे चतुष्पदे विश्वं
पुष्टं ग्रामे अस्मि - [] 21

TS 4.5.10.2

न्ननातुरं ॥ मृडा नो रुद्रो तनो मयस्कृधि क्षयद्वीराय नमसा विधेम ते । यच्छं च योश्च मनुरायजे
पिता तदश्याम तव रुद्र प्रणीतौ ॥ मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न
उक्षितं । मा नो वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नस्तनुवो - [] 22

TS 4.5.10.3

रुद्र रीरिषः ॥ मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः । वीरान् मानो

रुद्र भामितो वंधीर्, हविष्मन्तो नमसा विधेम ते ॥ आरात्ते गोघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्रमस्मे
ते अस्तु । रक्षां च नो अधि च देव ब्रूहधां च नः शर्म यच्छ द्विबर्हाः ॥ स्तुहि - [] 23

TS 4.5.10.4

श्रुतं गन्तुं स दुर्गं युवानं मृगं न भीम-मुपहृत्तु-मुग्रं । मृडा जरित्रे रुद्र स्तवानो अन्यन्ते अस्मन्नवपन्तु
सेनाः ॥ परिणो रुद्रस्य हेति वृणक्तु परित्वेषस्य दुर्मतिरघायोः । अव स्थिरा मुघवद्भ्य-स्तनुष्व
मीढ्वस्तोकाय तनयाय मृडय ॥ मीढ्वष्टम शिवंतम शिवो नः सुमनां भव । परमे वृक्ष आयुधं निधाय
कृत्तिं वसान आचर पिनाकं - [] 24

TS 4.5.10.5

बिभ्रदागहि ॥ विकिरिदु विलोहित नमस्ते अस्तु भगवः । यास्ते सहस्रं हेतयोऽन्य-मस्मन्नि वपन्तु
ताः ॥ सहस्राणि सहस्रधा बाहुवोस्तव हेतयः । तासामीशानो भगवः पराचीना मुखा कृधि ॥ 25

(अस्मिन्-स्तनुवः-स्तुहि-पिनाक-मेकान्नत्रिंशच्च) (A10)

TS 4.5.11.1

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्यां । तेषां सहस्रयोजने ऽवधन्वानि तन्मसि ॥ अस्मिन्-
महृत्यर्णवे-ऽन्तरिक्षे भुवा अधि ॥ नीलग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः क्षमाचराः ॥ नीलग्रीवाः
शितिकण्ठा दिवः रुद्रा उपश्रिताः ॥ ये वृक्षेषु सस्पिञ्जरा नीलग्रीवा विलोहिताः ॥ ये भूताना-
मधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः ॥ ये अन्नेषु विविद्धयन्ति पात्रेषु पिबन्तो जनान् ॥ ये पृथां
पथिरक्षय ऐलबृदा यव्युधः ॥ ये तीर्थानि - [] 26

TS 4.5.11.2

प्रचरन्ति सृकावन्तो निषङ्गिणः ॥ य एतावन्तश्च भूयांसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे ॥ तेषां

सहस्रयोजने ऽवधन्वानि तन्मसि ॥ नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येऽन्तरिक्षे ये दिवि येषामन्नं वातो
 वरुषमिषं वस्तेभ्यो दश प्राची दर्शदक्षिणा दशप्रतीची दर्शोदीची दर्शोर्द्धा-स्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु
 ते यं द्विष्मो यश्च () नो द्वेष्टि तं वो जंभे दधामि ॥ 27

(तीर्थानि - यश्च - षट् च) (A11)

praSna korvai with starting padams of 1 to 11 anuvAkams :-

(नमस्ते रुद्र - नमो हिरण्यबाहवे - नमः सहमानाय - नमो आव्याधिनीभ्यो - नमो भुवाय - नमो
 ज्येष्ठाय - नमो दुन्दुभ्याय - नमः सोमाय - नमो इरिण्याय - द्रापे - सहस्रा - ण्येकादश)

korvai with starting padams of 1, 11, 21 series of pa jAAtis :-

(नमस्ते रुद्र - नमो भुवाय - द्रापे - सप्तविंशतिः)

first and last padam of fifth praSnam of kANDam 4 :-

(नमस्ते रुद्र - तं वो जंभे दधामि)

॥ हरिः ॐ ॥ ॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.6 चतुर्थकाण्डे षष्ठः प्रश्नः - परिषेचन-संस्काराभिधानं

TS 4.6.1.1

अश्मन्मूर्जं पर्वते शिश्रियाणां वाते पर्जन्ये वरुणस्य शुष्मे । अद्भ्य ओषधीभ्यो वनस्पतिभ्योऽधि
संभृतां तां न इषमूर्जं धत्त मरुतः सः रराणाः ॥ अश्मस्ते क्षुद्रमुं ते शुगृच्छतु यं द्विष्मः
॥ समुद्रस्य त्वाऽ*वाक्याऽग्ने परि व्ययामसि । पावको अस्मभ्यः शिवो भव ॥ हिमस्य त्वा
जरायुणाऽग्ने परि व्ययामसि । पावको अस्मभ्यः शिवो भव ॥ उप - [] 1

TS 4.6.1.2

-ज्मन्नुप वेतसेऽवत्तरं नदीष्व । अग्ने पित्तमपामसि ॥ मण्डूकि ताभिरा गहि सेमं नो यज्ञं ।
पावकवर्णः शिवं कृधि ॥ पावक आ चितयन्त्या कृपा । क्षामन् रुच उषसो न भानुना ॥
तूर्वन् न यामन्नेतशस्य नू रण आ यो घृणे । न ततृषाणो अजरः ॥ अग्ने पावक रोचिषा मन्द्रया
देव जिह्या ॥ आ देवान् - [] 2

TS 4.6.1.3

वक्षि यक्षि च ॥ स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवाः इहाऽऽ वह । उप यज्ञः हविश्च नः ॥ अपामिदं
न्ययनः समुद्रस्य निवेशनं । अन्यं ते अस्मत् तपन्तु हेतयः पावको अस्मभ्यः शिवो भव ॥
नमस्ते हरसे शोचिषे नमस्ते अस्त्वर्चिषे । अन्यं ते अस्मत् तपन्तु हेतयः पावको अस्मभ्यः
शिवो भव ॥ नृषदे वड - [] 3

TS 4.6.1.4

-फ्सुषदे वड वनसदे वड बरहिषदे वट् सुवर्विदे वट् ॥ ये देवा देवानां यज्ञिया यज्ञियानाः
संवथ सरीणमुप भागमासते । अहुतादो हविषो यज्ञे अस्मिन् स्वयं जुहुद्धं मधुनो घृतस्य ॥ ये
देवा देवेष्वधि देवत्वमायन् ये ब्रह्मणः पुर एतारो अस्य । येभ्यो नर्ते पर्वते धाम किं च न ते

दिवो न पृथिव्या अधि स्रुषु ॥ प्राणदा - [] 4

TS 4.6.1.5

अपानदा व्यानदाश्चक्षुर्दा वर्चोदा वरिवोदाः । अन्यं ते अस्मत् तपन्तु हेतयः पावको अस्मभ्यः
शिवो भव ॥ अग्निस्तिग्मेन शोचिषा यस्सुद्विश्वं न्यत्रिणं । अग्निर्नो वसते रुयिं ॥ सैनाऽनीकेन
सुविदत्रो अस्मे यष्टा देवाः आयजिष्ठः स्वस्ति । अदब्धो गोपा उत नः परस्पा अग्ने द्युमदुत
रेवददिदीहि ॥ 5

(उप-देवान्-वट्-प्राणदा-श्चतुश्चत्वारिंशच्च) (A1)

TS 4.6.2.1

य इमा विश्वा भुवनानि जुह्वद्विषिरुहोता निषसादा पिता नः । स आशिषा द्रविणमिच्छमानः
परमच्छदो वर आ विवेश ॥ विश्वकर्मा मनसा यद्विहाया धाता विधाता परमोत सन्दक् ।
तेषामिष्टानि समिषा मदन्ति यत्र सप्तर्षीन् पुर एकमाहुः ॥ यो नः पिता जनिता यो विधाता यो
नः सतो अभ्या सज्जान ॥ 6

TS 4.6.2.2

यो देवानां नामधा एक एव तः संप्रशं भुवना यन्त्यन्या ॥ त आऽयजन्तु द्रविणः समस्मा ऋषयः
पूर्वे जरितारो न भूना । असूर्ता सूर्ता रजसो विमाने ये भूतानि समकृण्वन्निमानि ॥ न तं विदाथ
य इदं जजानान्यद् युष्माकमन्तरं भवाति । नीहारेण प्रावृता जल्प्या चासुतृप उक्थ शासंश्चरन्ति
॥ पुरो दिवा पुर एना - [] 7

TS 4.6.2.3

पृथिव्या पुरो देवेभिरसुरैर्गुहा यत् । कः स्विद्गर्भं प्रथमं दद्व आपो यत्र देवाः समगच्छन्तु विश्वे ॥

तमिद्गर्भं प्रथमं दद्व आपो यत्र देवाः समगच्छन्तु विश्वे । अजस्य नाभावद्वयेक-मर्पितं यस्मिन्निदं विश्वं भुवनमधि श्रितं ॥ विश्वकर्मा ह्यजनिष्ट देव आदिद्-गन्धर्वो अभवद् द्वितीयः । तृतीयः पिता जनिताुषधीना - [] 8

TS 4.6.2.4

-मपां गर्भं व्यदधात् पुरुत्रा ॥ चक्षुषः पिता मनसा हि धीरो घृतमेने अजन्नन्नमाने । यदेदन्ता अदद्वहन्त पूर्व आदिद् द्यावापृथिवी अप्रथेतां ॥ विश्वतश्चक्षुरुत विश्वतोमुखो विश्वतोहस्त उत विश्वतस्पात् । सं बाहुभ्यां नमति सं पतत्रै द्यावापृथिवी जनयन् देव एकः ॥ किं स्विदासी-दधिष्ठान-मारभणं कतमथ स्वित् किमासीत् । यदी भूमिं जनयन् - [] 9

TS 4.6.2.5

विश्वकर्मा वि द्यामौणान् महिना विश्वचक्षाः ॥ किं स्विद्वनं क उ स वृक्ष आसीद्यतो द्यावापृथिवी निष्टतक्षुः । मनीषिणो मनसा पृच्छतेदु तद्यद्व्यतिष्ठद् भुवनानि धारयन् ॥ या ते धामानि परमाणि याऽवमा या मद्भ्यमा विश्वकर्मन्नुतेमा । शिक्षा सखिभ्यो हविषि स्वधावः स्वयं यजस्व तनुवं जुषाणः ॥ वाचस्पति विश्वकर्माणमृतये - [] 10

TS 4.6.2.6

मनोयुजं वाजे अद्या हुवेम । स नो नेदिष्ठा हवनानि जोषते विश्वशंभूरवसे साधुकर्मा ॥ विश्वकर्मन् हविषा वावृधानः स्वयं यजस्व तनुवं जुषाणः । मुह्यन्त्वन्ये अभितः सपत्ना इहास्माकं मघवां सूरिरस्तु ॥ विश्वकर्मन् हविषा वर्द्धनेन त्रातारमिन्द्र-मकृणोरवद्वयं । तस्मै विशः समनमन्त पूर्वीर्यमुग्रो विह्व्यो यथाऽसत् ॥ समुद्राय वयुनाय सिन्धूनां पतये नमः () । नदीनां सर्वासां पित्रे जुहुता विश्वकर्मणे विश्वाऽहामर्त्यं हविः ॥ 11

(जजानै - नौ - षधीनां - भूमिं जनय - नृतये - नमो - नव च) (A2)

TS 4.6.3.1

उदे॑नमु॒त्तरां॑ न॒याग्रे॑ घृतेनाऽऽहु॒त । रा॒यस्पोषे॑ण॒ सः सृ॑ज प्र॒जया॑ च॒ धने॑न च ॥ इन्द्रे॑मं प्र॒त॒रां कृ॑धि
सजा॒ताना॑-मसद्वृ॒शी । समे॑नं॒ वर्च॑सा सृज दे॒वेभ्यो॑ भाग॒धा अ॑सत् ॥ यस्य॑ कु॒र्मो ह॒विर्गृ॑हे तम॑ग्रे
वर्द्ध॑या त्वं । तस्मि॑ दे॒वा अधि॑ ब्रवन्न॒यं च॒ ब्रह्म॑ण॒स्पतिः॑ ॥ उदु॑ त्वा वि॒श्वे दे॒वा - [] 12

TS 4.6.3.2

अग्रे॑ भर॑न्तु चि॒त्तिभिः॑ । स नो॑ भव शि॒वत॑मः सु॒प्रती॑को वि॒भाव॑सुः ॥ पञ्च दि॒शो दै॒वीर्य॑श्म॒वन्तु
दे॒वीरपा॑म॒तिं दु॒र्मतिं॑ बाध॑मानाः । रा॒यस्पोषे॑ य॒ज्ञप॑ति-मा॒भज॑न्तीः ॥ रा॒यस्पोषे॑ अधि॑ य॒ज्ञो अ॑स्था॒थ
समि॑द्धे अ॒ग्नावधि॑ माम॒हानः॑ । उ॒क्थ॑प॒त्र ई॒ड्यो गृ॑भी॒तस्त॑प्तं घ॒र्मं प॑रिगृह्णा॒यज॑न्त ॥ ऊ॒र्जा यद्-
य॒श्मश॑मन्त दे॒वा दै॒व्याय॑ ध॒त्रे जो॑ष्ट्रे । दे॒वश्रीः॑ श्रीम॑णाः श॒तप॑याः - [] 13

TS 4.6.3.3

प॒रिगृ॑ह्य दे॒वा य॒श्माय॑न् ॥ सू॒र्यर॑श्मि॒रु॒ह॒रि॑केशः पु॒रस्ता॑थ सवि॒ता ज्योति॑रु॒दयाः॑ अज॑स्रं । तस्य॑
पू॒षा प्र॑स॒वं या॑ति दे॒वः स॒पश्य॑न् वि॒श्वा भु॑व॒नानि॑ गो॒पाः ॥ दे॒वा दे॒वेभ्यो॑ अ॒द्भ्यन्तो॑ अ॒स्थुर्वी॑तः
श॒मि॒त्रे श॑मि॒ता य॒जद्व्यै॑ । तुरी॒यो य॒ज्ञो यत्र॑ ह॒व्यमे॑ति॒ ततः॑ पा॒वका॑ आ॒शिषो॑ नो जुष॑न्तां ॥ वि॒मानं
ए॒ष दि॒वो म॒द्व्यं आ॑स्त आप॒प्रि॒वान् रो॑द॒सी अ॒न्तरि॑क्षं । स वि॒श्वाची॑र॒भि - [] 14

TS 4.6.3.4

च॑ष्टे घृ॒ताची॑रन्त॒रा पूर्॒वम॑प॒रं च॑ के॒तुं ॥ उ॒क्षा सं॑मु॒द्रो अ॑रु॒णः सु॑प॒र्णः पूर्॒वस्य॑ योनिं पि॒तुरा॑ वि॒वेश ।
म॒द्व्ये दि॒वो नि॑हि॒तः पृ॒श्चिर॑श्मा॒ वि च॑क्र॒मे रज॑सः पा॒त्यन्तौ॑ ॥ इन्द्रं॑ वि॒श्वा अ॒वीवृ॑धन्थ॒ समु॑द्रव्य॒चसं॑
गि॒रः । र॒थीत॑मः र॒थीनां॑ वा॒जा॒नाः स॑त्प॒तिं पति॑ ॥ सु॒मृहू॑र्य॒ज्ञो दे॒वाः आ च॑ वक्ष॒द्यक्ष॑दु॒ग्निर्दे॒वो
दे॒वाः आ च॑ वक्ष॒त् ॥ वा॒जस्य॑ () मा प्र॒सुवे॑नो॒द्-ग्रा॑भे॒णो-द॑ग्रभी॒त् । अथा॑ स॒पत्नाः॑ इन्द्रो॑ मे

निग्राभेणाधराऽ अकः ॥ उद्भाभं च निग्राभं च ब्रह्म देवा अवीवृधन् । अथा सपत्नानिन्द्राग्नी मे विषूचीनान् व्यस्यतां ॥ 15

(देवाः - शतपया - अभि - वाजस्य - षड्विंशतिश्च) (A3)

TS 4.6.4.1

आशुः शिशानो वृषभो न युद्धमो घनाघनः क्षोभेण-श्चरूषणीनां । संक्रन्दनोऽनिमिष एक वीरः शतऽ सेना अजयथ साकमिन्द्रः ॥ संक्रन्दनेना निमिषेण जिष्णुना युत्कारेण दुश्च्यवनेन धृष्णुना । तदिन्द्रेण जयत तथ सहद्धं युधो नर इषुहस्तेन वृष्णा ॥ स इषुहस्तैः स निषंगिभिर्वशी सऽस्रष्टा स युध इन्द्रो गुणेन । सऽसृष्टजिथ सोमपा बाहुशङ्खयूद्धधन्वा प्रतिहिताभिरस्तां ॥ बृहस्पते परि दीया- [] 16

TS 4.6.4.2

रथेन रक्षोहा ऽमित्राऽ अप बाधमानः । प्रभञ्जन्थ सेनाः प्रमृणो युधा जयन्तस्माकं-मेद्वयविता रथानां ॥ गोत्रभिदं गोविदं वज्रबाहुं जयन्तमज्मं प्रमृणन्त-मोजसा । इमऽ संजाता अनुवीर-यद्धमिन्द्रऽ सखायोऽनु सऽ रभद्धं ॥ बलविज्ञायः-स्थविरः प्रवीरः सहस्वान् वाजी सहमान उग्रः । अभिर्वीरो अभिसत्वा सहोजा जैत्रमिन्द्र रथमार्तिष्ठ गोवित् ॥ अभि गोत्राणि सहसा गाहमानोऽदायो- [] 17

TS 4.6.4.3

वीरः शतमन्युरिन्द्रः । दुश्च्यवनः पृतनाषाड युद्धयो-स्माकऽ सेना अवतु प्र युथ्सु ॥ इन्द्र आसां- नेता बृहस्पतिर्दक्षिणा यज्ञः पुर एतु सोमः । देवसेनानां-मभिभञ्जतीनां जयन्तीनां मरुतो युन्त्वग्रे ॥ इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य राज्ञ आदित्यानां मरुताऽ शङ्ख उग्रं । महामनसां भुवनच्यवानां घोषो देवानां जयता मुदस्थात् ॥ अस्माक-मिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयन्तु । 18

TS 4.6.4.4

अ॒स्माकं॑ वी॒रा उत्त॑रे भवन्त्व॒स्मानु॑ दे॒वा अव॑ता ह॒वेषु॑ ॥ उ॒द्धर॑ष॒य म॒घव॑न्ना-यु॒धा-न्यु॑थ्स॒त्वंनां॑
मा॒म॒का॒नां॒ महा॑सि । उ॒द्धृ॒त्रह॑न् वा॒जिनां॑ वा॒जिना॑न्यु॒द्-र॒थानां॑ ज॒य॒तामे॒तु घोषः॑ ॥ उप॒ प्रेत॑ ज॒य॒ता
नरः॑स्थि॒रा वः॑ सन्तु बा॒हवः॑ । इन्द्रो॑ वः शर्म॑ यच्छ॒ त्वना॑-धृ॒ष्या यथा॑स॒थ ॥ अ॒व॒सृष्टा॑ परा॑ प॒त
शर॑व्ये ब्रह्म॑ स॒शिता॑ । गच्छा॒मित्रा॑न् प्र- [] 19

TS 4.6.4.5

विंश॑ मैषां॑ कञ्चनोच्छिषः ॥ म॒र्माणि॑ ते॒ वर्म॑भिश्छादयामि॒ सोम॑स्त्वा॒ राजा॑ ऽमृते॒नाभि॑-व॒स्तां ।
उ॒रोर्वरी॑यो वरि॑वस्ते अस्तु॒ जय॑न्तं॒ त्वाम॑नु॒ मद॑न्तु दे॒वाः ॥ यत्र॑ बा॒णाः संप॑त॒न्ति कु॑मा॒रा विंशि॑खा
इ॒व । इन्द्रो॑ न॒स्तत्र॑ वृ॒त्रहा॑ वि॒श्वाहा॑ शर्म॑ यच्छतु ॥ 20

(दी॒या - ऽदा॒यो - ज॒य॑न्त्व - मि॒त्रा॒न् प्र - च॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A4)

TS 4.6.5.1

प्राची॑मनु॒ प्रदि॑शं॒ प्रेहि॑ वि॒द्वान॒ग्रेर॑ग्रे पु॒रो अ॑ग्नि॒र्भवे॑ह । वि॒श्वा आ॑शा दी॒द्यानो॑ वि भा॒ह्यूर्जं॑ नो धेहि॒ द्विप॑दे
चतु॑ष्पदे ॥ क्रम॑द्धम॒ग्निना॑ नाक॒मुख्य॑ ह॒स्तेषु॑ बिभ्र॑तः । दि॒वः पृ॒ष्ठः सु॒वर्ग॑त्वा मि॒श्रा दे॒वेभि॑राद्धं
॥ पृ॒थि॒व्या अ॒हमु॑दन्त॒रिक्ष॑-माऽरु॑ह-मन्त॒रिक्षा॑द् दि॒वमाऽरु॑हं । दि॒वो नाक॑स्य पृ॒ष्ठाथ॑ सु॒व॒ज्योति॑रगा-
[] 21

TS 4.6.5.2

म॒हं ॥ सु॒व॒र्य॑न्तो॒ नापै॑क्षन्त॒ आ द्या॑ रो॒हन्ति॑ रोद॒सी । य॒ज्ञं ये॑ वि॒श्वतो॑धारः॒ सु॒वि॒द्वांसो॑ वि॒तेनि॑रे
॥ अ॒ग्रे प्रेहि॑ प्रथ॒मो दे॒वय॑तां चक्षु॑र्दे॒वाना॑मु॒त म॒र्त्यानां॑ । इ॒यंक्ष॑माणा॒ भृगु॑भिः स॒जोषाः॑ सु॒व॒र्य॑न्तु
यज॑मानाः स्व॒स्ति ॥ नक्तो॑षासा॒ सम॑नसा॒ विरू॑पे धा॒पये॑ते शि॒शुमे॑कः॒ समी॑ची । द्या॒वा क्षा॑मां
रु॒क्मो अ॒न्तर्वि॑ भा॒ति दे॒वा अ॒ग्निं धा॑रयन् द्रवि॒णोदाः॑ ॥ अ॒ग्रे सह॑स्राक्ष - [] 22

TS 4.6.5.3

शतमूर्द्धञ्छतं ते प्राणाः सहस्रमपानाः । त्वं साहस्रस्य राय ईशिषे तस्मै ते विधेम वाजाय स्वाहा ॥ सुपर्णोऽसि गुरुत्मान् पृथिव्याः सीद पृष्ठे पृथिव्याः सीद भासाऽन्तरिक्षमा पृण ज्योतिषा दिवमुत्तमान् तेजसा दिश उद् दृह ॥ आजुह्वानः सुप्रतीकः पुरस्तादग्रे स्वां योनिमा सीद साध्या । अस्मिन्ध-सधस्थे अद्ध्युत्तरस्मिन् विश्वे देवा - [] 23

TS 4.6.5.4

यजमानश्च सीदत ॥ प्रेद्धो अग्रे दीदिहि पुरो नोऽजस्रया सूर्या यविष्ठ । त्वां शश्वन्त उपं यन्ति वाजाः ॥ विधेम ते परमे जन्मन्त्रग्रे विधेम स्तोमैरवरे सधस्थे । यस्माद्-योनेरुदारिथा यजे तं प्रत्वे हवींषि जुहुरे समिद्धे ॥ तां सवितुर्वरेण्यस्य चित्रामाऽहं वृणे सुमतिं विश्वजन्यां । यामस्य कण्वो अदुहत् प्रपीनाः सहस्रधारां - [] 24

TS 4.6.5.5

पयसा महीं गां ॥ सप्त ते अग्रे समिधः सप्त जिह्वाः सप्तरूपयः सप्त धाम प्रियाणि । सप्त होत्राः सप्तधा त्वां यजन्ति सप्त योनीरा पृणस्वा घृतेन ॥ ईदृङ् चाँन्यादृङ् चैतादृङ् च प्रतिदृङ् च मितश्च संमितश्च सभराः ॥ शुक्रज्योतिश्च चित्रज्योतिश्च सत्यज्योतिश्च ज्योतिष्माश्च सत्यश्चर्तपाश्चात्यःहाः ॥ 25

TS 4.6.5.6

ऋतजिच्च सत्यजिच्च सेनजिच्च सुषेणश्चान्त्यमित्रश्च दूरेअमित्रश्च गुणः ॥ ऋतश्च सत्यश्च ध्रुवश्च ध्रुणश्च धर्ता च विधर्ता च विधारयः ॥ ईदृक्षांस एतादृक्षांस ऊ षुणः सदृक्षांसः प्रतिसदृक्षास एतन । मितासश्च संमितासश्च न ऊतये सभरसो मरुतो यज्ञे अस्मिन्निन्द्रं दैवीर्विशो मरुतोऽनुवर्तमानो () यथेन्द्रं दैवीर्विशो मरुतोऽनुवर्तमान एवमिमं यजमानं दैवीश्च विशो मानुषीश्चानुवर्तमानो भवन्तु ॥ 26

(अगा॑ - सह॒स्राक्ष॑ - दे॒वाः - सह॒स्रधा॑रा - म॒त्यश्हा॑ - अनु॒वर्त्मानः॑ - षोड॑श च) (A5)

TS 4.6.6.1

जी॒मूत॑स्येव भवति॒ प्रती॑कं॒ यद्व॑र्मी याति॑ सम॒दा॑मुप॒स्थे । अना॑वि॒द्वया॑ तनु॒वां ज॑य॒ त्वश् स॒ त्वा॒ वर्म॑णो
महि॒मा पि॑प॒र्तु ॥ धन्व॑ना॒ गा धन्व॑नाऽऽजिं ज॑येम॒ धन्व॑ना ती॒व्राः सम॑दो॒ जये॑म । धनुः॑ शत्रो॒रप॑का॒मं
कृ॑णोति॒ धन्व॑ना॒ सर्वाः॑ प्र॒दिशो॑ जयेम ॥ व॒क्ष्यन्ती॑वे॒दा ग॑नी॒गन्ति॑ कर्णं॑ प्रि॒यश् स॒खायं॑ परिष॒स्वजा॑ना
। योषे॑व शि॒ङ्गे वि॒त॒ताऽधि॑ धन्व॒न् - [] 27

TS 4.6.6.2

ज्या॒ इय॑श् सम॑ने पा॒रय॑न्ती ॥ ते आ॒चर॑न्ती॒ सम॑ने॒व योषां॑ मा॒तेव॑ पु॒त्रं बि॑भृतामु॒पस्थे॑ । अप॒ शत्रू॑न्
वि॒द्वया॑ताश् सँवि॒दाने॑ आ॒त्नी इ॒मे वि॑ष्फुरन्ती॒ अ॒मित्रा॑न् ॥ ब॒ह्वीनां॑ पि॒ता ब॒हुर॑स्य पु॒त्रश्चि॒श्वा कृ॑णोति
सम॑नाऽव॒गत्य॑ । इ॒षुधिः॑ स॒ङ्गाः पृ॒तना॑श्च॒ सर्वाः॑ पृ॒ष्ठे नि॒न॒द्धो ज॑यति॒ प्रसू॑तः ॥ रथे॑ तिष्ठन् नयति
वा॒जिनः॑ पु॒रो यत्र॑यत्र का॒मय॑ते सुषा॒रथिः॑ । अ॒भीशू॑नां महि॒मानं॑ - [] 28

TS 4.6.6.3

पना॑यत॒ मनः॑ प॒श्चादनु॑ यच्छन्ति॒ रश्म॑यः ॥ ती॒व्रान् घोषा॑न् कृ॒ण्वते॑ वृष॑पाण॒योऽश्वा॒ रथे॑भिः स॒ह
वा॒जय॑न्तः । अ॒व॒क्राम॑न्तः प्रप॑दै॒रमि॒त्रा॑न् क्षि॒णन्ति॑ शत्रू॒श्चर॑न्प॒व्यय॑न्तः ॥ र॒थवा॑हनश् ह॒विर॑स्य
नाम॑ यत्राऽऽ*यु॒धं नि॒हित॑मस्य॒ वर्म॑ । तत्रा॑ रथ॒मुप॑ श॒ग्मश् स॑देम वि॒श्वाहा॑ व॒यश् सु॑मन॒स्यमा॑नाः
॥ स्वा॒दुष॑श् स॒दः पि॒तरो॑ वयो॒धाः कृ॑च्छ्रे॒श्रितः॑ श॒क्तीव॑न्तो गभी॒राः । चि॒त्रसे॑ना इ॒षुब॑ला॒ अमृ॑द्धाः
स॒तोवी॑रा उ॒रवो॑ व्रातसा॒हाः ॥ ब्राह्म॑णासः - [] 29

TS 4.6.6.4

पि॒तरः॑ सोम्या॑सः शि॒वे नो॒ द्यावा॑पृथि॒वी अ॑ने॒हसा॑ । पू॒षा नः॑ पातु दु॒रिता॑द॒तावृ॑धो रक्षा॒ मार्कि॑र्नो

अ॒घश॑स ई॒शत ॥ सु॒प॒र्णं॑ व॒स्ते मृ॒गो अ॑स्या॒ दन्तो॑ गो॒भिः सन्न॑द्धा पतति॒ प्रसू॑ता । यत्रा॒ नरः॑ सं
च॒ वि च॒ द्रव॑न्ति॒ तत्रा॑स्मभ्य॒मिष॑वः शर्म॑ य॒सन्न ॥ ऋ॒जीते॑ परि॒ वृडि॑ग्ध॒ नोऽश्मा॑ भवतु नस्त॒नूः
। सोमो॑ अधि॒ ब्रवी॑तु नोऽदि॑तिः - [] 30

TS 4.6.6.5

शर्म॑ यच्छतु ॥ आ ज॑ङ्घन्ति॒ सान्वे॑षां ज॒घना॑ उ॒प जिघ्न॑ते । अ॒श्वाज॑नि॒ प्रचे॑त॒सोऽश्वा॑न्थ॒ सम॑थ्सुं
चोदय ॥ अ॒हि॒रिव॑ भो॒गैः पर्ये॑ति बा॒हुं ज्याया॑ हेति॒ परि॑बाध॒मानः॑ । ह॒स्त॒घ्नो वि॒श्वा वृ॒युना॑नि वि॒द्वान्
पुमा॑न् पुमा॑सं॒ परि॑ पातु वि॒श्वतः॑ ॥ वन॑स्पते वी॒ङ्ग॒ज्ञो हि भू॒या अ॒स्मथ् स॑खा प्र॒तर॑णः सु॒वीरः॑ ।
गो॒भिः सन्न॑द्धो असि वी॒डय॑स्वाऽऽस्था॒ता ते जय॑तु जेत्वा॑नि ॥ दि॒वः पृ॒थि॒व्याः पर्यो॑- [] 31

TS 4.6.6.6

-ज॒ उद्-भृ॑तं वन॒स्पति॑भ्यः पर्या॒भृतः॑ सहः । अ॒पामो॑ज्मानं॒ परि॑ गो॒भिरावृ॑तमिन्द्र॒स्य वज्र॑ ह॒विषा॑
रथं॑ यज ॥ इन्द्र॑स्य वज्रो म॒रुता॑मनीकं मि॒त्रस्य॑ गर्भो वरु॑णस्य नाभिः । सेमां नो ह॒व्यदा॑तिं
जुषा॑णो देव॒ रथ॑ प्रति॒ ह॒व्या गृ॑भाय ॥ उ॒प श्वास॑य पृथि॒वीमु॑त द्यां पु॒रुत्रा॑ ते मनु॒तां वि॑ष्टि॒तं जग॑त्
। स दु॑न्दु॒भे स॒जूरि॑न्द्रेण दे॒वैर्दू॒रा- [] 32

TS 4.6.6.7

द्वी॒यो अप॑सेध॒ शत्रू॑न् ॥ आ क्र॑न्दय॒ बल॑मोजो न॒ आ धा॑ निष्ट॒निहि॑ दुरि॒ता बाध॑मानः । अप॑
प्रोथ॒ दुन्दु॑भे दु॒च्छुना॑ इत॒ इन्द्र॑स्य मु॒ष्टिर॑सि वी॒डय॑स्व ॥ आऽमूर॑ज प्र॒त्याव॑र्तये॒माः के॑तुमद् दु॒न्दुभि॑
वा॒वदी॑ति । सम॑श्च॒पर्णाश्च॑रन्ति नो नरो॒ऽस्माक॑मिन्द्र॒ रथि॑नो जयन्तु ॥ 33

(धन्वन् - महिमानं - ब्राह्मणासो - ऽदितिः - पृथिव्याः परि - दूरा - देकचत्वारिंशच्च) (A6)

TS 4.6.7.1

यदक्रन्दः प्रथमं जायमान उद्यन्थः समुद्रादुत वा पुरीषात् । श्येनस्य पक्षा हरिणस्य बाहू उपस्तुत्यं
महिं जातं ते अर्वन् ॥ यमेन दत्तं त्रित एनमायुनगिन्द्र एणं प्रथमो अद्ध्यतिष्ठत् । गन्धर्वो अस्य
रशनाम-गृष्णाथ सूर्यदध्वं वसवो निरंतष्ट ॥ असिं यमो अस्यादित्यो अर्वन्नसिं त्रितो गुह्येन व्रतेन
। असि सोमेन समया विपृक्त - [] 34

TS 4.6.7.2

आहुस्ते त्रीणि दिवि बन्धनानि ॥ त्रीणि त आहुर्दिवि बन्धनानि त्रीण्यप्सु त्रीण्यन्तः समुद्रे । उतेवं
मे वरुणश्छन्थ स्यर्वन् यत्रा त आहुः परमं जनित्रं ॥ इमा ते वाजिन्नवमार्जनानीमा शफानाः
सन्तिर्निधानाः । अत्रा ते भद्रा रशना अपश्यमृतस्य या अभिरक्षन्ति गोपाः ॥ आत्मानं ते
मनसाऽऽरादजानामवो दिवा - [] 35

TS 4.6.7.3

पतयन्तं पतङ्गं । शिरो अपश्यं पृथिभिः सुगेभिररेणुभिर्जेहमानं पतत्रि ॥ अत्रा ते रूपमुत्तममपश्यं
जिगीषमाणमिष आ पदे गोः । यदा ते मर्तो अनु भोगमानुडादिद् ग्रसिष्ठ ओषधीरजीगः ॥ अनु
त्वा रथो अनु मर्यो अर्वन्ननु गावोऽनु भगः कनीनाः । अनु व्रातासस्तवं सुख्यमीयुरनु देवा ममिरे
वीर्यं - [] 36

TS 4.6.7.4

ते ॥ हिरण्यशृङ्गोऽयो अस्य पादा मनोजवा अवर् इन्द्र आसीत् । देवा इदस्य हविरद्यमायन् यो
अर्वन्तं प्रथमो अद्ध्यतिष्ठत् ॥ ईर्मान्तासः सिलिकमद्ध्यमासः सः शूरणासो दिव्यासो अत्याः ।
हसा इव श्रेणिशो यतन्ते यदाक्षिषुर्दिव्य-मज्ममश्वाः ॥ तव शरीरं पतयिष्वर्वन् तव चित्तं वातं
इव ध्रजीमान् । तव शृङ्गाणि विष्टिता पुरुत्राऽरण्येषु जभुराणा चरन्ति ॥ उप - [] 37

TS 4.6.7.5

प्रागाच्छसनं वाज्यर्वा देवद्रीचा मनसा दीद्व्यानः । अजः पुरो नीयते नाभिरस्यानु पश्चात् कवयो यन्ति रेभाः ॥ उप प्रागात् परमं यथ सुधस्थमर्वाः अच्छा पितरं मातरं च । अद्या देवान् जुष्टतमो हि गम्या अथाऽऽशास्ते दाशुषे वार्याणि ॥ 38

(विपृक्तो - दिवा - वीर्य - मुपै - कान्नचत्वारिंशच्च) (A7)

TS 4.6.8.1

मा नो मित्रो वरुणो अर्यमाऽऽयुरिन्द्र ऋभुक्षा मरुतः परिं ख्यन् । यद्वाजिनो देवजातस्य सप्तेः प्रवक्ष्यामो विदथे वीर्याणि ॥ यन्निर्णिजा रेक्णासा प्रावृतस्य रातिं गृभीतां मुखतो नयन्ति । सुप्राङ्जो मेम्यद् विश्वरूप इन्द्रापूष्णोः प्रियमप्येति पार्थः ॥ एष च्छागः पुरो अश्वेन वाजिनां पूष्णो भागो नीयते विश्वदैव्यः । अभिप्रियं यत् पुरोडाशमर्वता त्वष्टे - [] 39

TS 4.6.8.2

-देनः सौश्रवसायं जिन्वति ॥ यद्धविष्यमृतुशो देवयानं त्रिर्मानुषाः पर्यश्वं नयन्ति । अत्रां पूष्णः प्रथमो भाग एति यज्ञं देवेभ्यः प्रतिवेदयन्नजः ॥ होताऽद्धर्युरावया अग्निमिन्धो ग्रावग्राभ उत शःस्ता सुविप्रः । तेन यज्ञेन स्वरंकृतेन स्विष्टेन वक्षणा आ पृणद्धं ॥ यूपवस्का उत ये यूपवाहाश्चषालं ये अश्वयूपाय तक्षति । ये चार्वते पचनः सभरन्त्युतो - [] 40

TS 4.6.8.3

तेषां मभिगूर्तिर्न इन्वतु ॥ उप प्रागाथ सुमन्मेऽधायि मन्म देवानामाशा उप वीतपृष्ठः । अन्वेनं विप्रा ऋषयो मदन्ति देवानां पुष्टे चकृमा सुबन्धु ॥ यद्वाजिनो दामं सदानमर्वतो या शीरूषण्या रशना रज्जुरस्य । यद्वा घास्य प्रभृतमास्ये तृणः सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ॥ यदश्वस्य ऋविषो - [] 41

TS 4.6.8.4

मक्षिकाऽऽश्वं यद्वा स्वरौ स्वधितौ रिप्तमस्ति । यद्वस्तयोः शमितुर्यन्नखेषु सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ॥ यद्वद्वयमुदरस्यापवाति य आमस्य ऋविषो गन्धो अस्ति । सुकृता तच्छमितारः कृण्वन्तु मेधश्च शृतपाकं पचन्तु ॥ यत् ते गात्रादग्निना पच्यमानादभि शूलं निहतस्यावधावति । मा तद्भूम्यामा श्रिष ()-न्मा तृणेषु देवेभ्यस्तदुशद्भ्यो रातमस्तु ॥ 42

(इ - दुतो - ऋविषः - श्रिषथ - सप्त च) (A8)

TS 4.6.9.1

ये वाजिनं परिपश्यन्ति पक्वं य ईमाहुः सुरभिर्निरहरेति । ये चार्वतो माऽसभिक्षामुपासन्त उतो तेषामभिगूर्तिर्न इन्वतु ॥ यन्नीक्षणं माऽस्पचन्या उखाया या पात्राणि यूष्ण आसेचनानि । ऊष्मण्याऽपिधानां चरूणामङ्गाः सूनाः परि भूषन्त्यश्च ॥ निक्रमणं निषदनं विवर्तनं यच्च पङ्कीशमवतः । यच्च पपौ यच्च घासिं - [] 43

TS 4.6.9.2

जघास सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ॥ मा त्वाऽग्नि-र्द्धनयिद्-धूमगन्धिर्मोखा भ्राजन्त्यभि विक्तु जग्निः । इष्टं वीतमभिगूर्तं वर्षद्वृतं तं देवासः प्रति गृभ्णन्त्यश्च ॥ यदश्वाय वासं उपस्तृणन्त्यधीवासं या हिरण्यान्यस्मै । सन्दानमवन्तं पङ्कीशं प्रिया देवेष्वेवा यामयन्ति ॥ यत् ते सादे महसा शूकृतस्य पार्णिषा वा कशया - [] 44

TS 4.6.9.3

वा तुतोद । सुचेव ता हविषो अद्धरेषु सर्वा ता ते ब्रह्मणा सूदयामि ॥ चतुस्त्रिंशद्वाजिनो देवबन्धो-र्वङ्गी-रश्वस्य स्वधितिः समेति । अच्छिद्रा गात्रा वयुना कृणोत परुष्परुनुघुष्या वि शस्त ॥ एकस्त्वष्टुरश्वस्या विशस्ता द्वा यन्तारा भवतस्तथर्तुः । या ते गात्राणामृतुथा कृणोमि ताता

पिण्डानां प्र जुहोम्यग्नौ ॥ मा त्वा तपत् - [] 45

TS 4.6.9.4

प्रिय आत्माऽपियन्तं मा स्वधितिस्तनुव आ तिष्ठिपत् ते । मा ते गृद्धुरविशस्ताऽतिहाय छिद्रा
गात्राण्यसिना मिथू कः ॥ न वा उवेतन्म्रियसे न रिष्यसि देवा इदेषि पृथिभिः सुगेभिः । हरी
ते युञ्जा पृषती अभूतामुपास्थाद्वाजी धुरि रासंभस्य ॥ सुगव्यं नो वाजी स्वश्वियं पुंसः पुत्रा
उत विश्वापुष इयिं () । अनागास्त्वं नो अदितिः कृणोतु क्षत्रं नो अश्वो वनता हविष्मान् ॥ 46

(घासिं-कशया - तपद् - रयिं - नव च) (A9)

praSna korvai with starting padams of 1 to 9 anuvAkams :-

(अश्मन् - य इमो - देन - माशुः - प्राची - जीमूतस्य - यदक्रन्दो - मा नो मित्रो - ये वाजिनं - नव)

korvai with starting padams of 1, 11, 21 series of pa jCAtis :-

(अश्मन् - मनोयुजं - प्राचीमनु - शर्म यच्छतु - तेषामभिगूर्तिः - षट्त्वारिंशत्)

first and last padam of sixth Prasam of Kaandam 4 :-

(अश्मन् - हविष्मान्)

॥ हरिः ॐ ॥ ॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे षष्ठः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.7 चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः - वसोर्धारादिशिष्ट संस्काराभिधानं

TS 4.7.1.1

अग्नाविष्णू सृजोषसेमा वद्धन्तु वां गिरः । ध्युनैर्वाजेभिरा गतं ॥ वाजंश्च मे प्रसवश्च मे प्रयतिश्च मे
प्रसितिश्च मे धीतिश्च मे क्रतुश्च मे स्वरश्च मे श्लोकश्च मे श्रावश्च मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च मे सुवश्च
मे प्राणश्च मे ऽपान - [] 1

TS 4.7.1.2

-श्च मे व्यानश्च मे ऽसुश्च मे चित्तं च म आधीतं च मे वाक्च मे मनश्च मे चक्षुश्च मे श्रोत्रं च मे
दक्षश्च मे बलं च म ओजश्च मे सहश्च म आयुश्च मे जरा च म आत्मा च मे तनूश्च मे () शर्म
च मे वर्म च मे ऽङ्गानि च मे ऽस्थानि च मे परूश्चि च मे शरीराणि च मे ॥ 2

(अपान - स्तनूश्च मे - ऽष्टादश च) (A1)

TS 4.7.2.1

ज्यैष्ठ्यं च म आधिपत्यं च मे मन्युश्च मे भामश्च मे ऽमश्च मे ऽभश्च मे जेमा च मे महिमा च मे
वरिमा च मे प्रथिमा च मे वर्ष्मा च मे द्राघुया च मे वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे सत्यं च मे श्रद्धा च
मे जगच्च - [] 3

TS 4.7.2.2

-मे धनं च मे वशश्च मे त्विषिश्च मे क्रीडा च मे मोदश्च मे जातं च मे जनिष्यमाणं च मे सूक्तं च
मे सुकृतं च मे वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतं च मे भविष्यच्च मे सुगं च मे सुपथं च म ऋद्धं च म
ऋद्धिं () च मे कृत्तं च मे कृत्तिश्च मे मतिश्च मे सुमतिश्च मे ॥ 4

(जगच्च - द्वि - श्वतुर्दश च) (A2)

TS 4.7.3.1

शं च मे मयश्च मे प्रियं च मे ऽनुकामश्च मे कामश्च मे सौमनसश्च मे भद्रं च मे श्रेयश्च मे वस्यश्च मे यशश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे यन्ता च मे धर्ता च मेक्षेमश्च मे धृतिश्च मे विश्वं च - [] 5

TS 4.7.3.2

मे महश्च मे सविच्च मे ज्ञात्रं च मे सूश्च मे प्रसूश्च मे सीरं च मे लयश्च मे ऋतं च मे ऽमृतं च मे ऽयक्ष्मं च मे ऽनामयच्च मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं च मे ऽनमित्रं च मे ऽभयं च मे सुगं च मे शयनं () च मे सूषा च मे सुदिनं च मे ॥ 6

(विश्वं च - शयन - मष्टौ च) (A3)

TS 4.7.4.1

ऊर्क्च मे सूनृतां च मे पयश्च मे रसश्च मे घृतं च मे मधुं च मे सग्धिश्च मे सपीतिश्च मे कृषिश्च मे वृष्टिश्च मे जैत्रं च मे औद्भिद्यं च मे रयिश्च मे रायश्च मे पुष्टं च मे पुष्टिश्च मे विभु च - [] 7

TS 4.7.4.2

मे प्रभु च मे बहु च मे भूयश्च मे पूर्णं च मे पूर्णतरं च मे ऽक्षितिश्च मे कूयवाश्च मे ऽन्नं च मे ऽक्षुच्च मे व्रीहयश्च मे यवाश्च मे माषाश्च मे तिलाश्च मे मुद्गाश्च मे खल्वाश्च मे गोधूमाश्च मे मसुरा- () -श्च मे प्रियंगवश्च मे ऽणवश्च मे श्यामाकाश्च मे नीवाराश्च मे ॥ 8

(विभु च - मसुरा - श्वतुर्दश च) (A4)

TS 4.7.5.1

अ॒श्मां च मे॒ मृ॒त्ति॒का च मे॒ गि॒रय॑श्च मे॒ पर्व॑ताश्च मे॒ सि॒क॒ताश्च मे॒ वन॑स्पत॑यश्च मे॒ हि॒र॒ण्यं च॒ मे॒
ऽय॑श्च मे॒ सी॒सं च॒ मे॒ त्र॒पु॑श्च मे॒ श्या॒मं च॒ मे॒ लो॒हं च॒ मे॒ऽग्नि॑श्च म॒ आप॑श्च मे॒वी॒रु॒धश्च॒ म॒ ओष॑धयश्च
मे॒ कृ॒ष्ट॒प॒च्यं च॒ - [] 9

TS 4.7.5.2

मे॒ ऽकृ॒ष्ट॒प॒च्यं च॒ मे॒ ग्रा॒यांश्च॒ मे॒ प॒श॒वं आ॒र॒ण्याश्च॒ य॒ज्ञेन॑ क॒ल्प॒न्तां वि॒त्तं च॒ मे॒ वि॒त्ति॑श्च मे॒ भू॒तं च॒ मे॒
भू॒ति॑श्च मे॒ वसु॑ च॒ मे॒ वस॑तिश्च मे॒ कर्म॑ च॒ मे॒ शक्ति॑श्च मे॒ऽर्थ॑श्च म॒ ए॒मंश्च॒ म॒ इति॑श्च मे॒ गति॑श्च मे॒ ॥ 10

(कृष्टपच्यं चा - ऽष्टाचत्वारिंशच्च) (A5)

TS 4.7.6.1

अ॒ग्नि॑श्च म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ सोम॑श्च म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ सवि॑ता च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ सर॑स्वती च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ पू॒षा च॒
म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ बृ॒ह॒स्पति॑श्च म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ मि॒त्रश्च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ वरु॑णश्च म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ त्व॒ष्टा च॒ - [] 11

TS 4.7.6.2

म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ धा॒ता च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ विष्णु॑श्च म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ ऽश्वि॑नौ च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ म॒रु॒तश्च॒ म॒
इन्द्र॑श्च मे॒ वि॒श्वे च॒ मे॒ दे॒वा इन्द्र॑श्च मे॒ पृ॒थि॒वी च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ऽन्तरि॑क्षं च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ द्यौश्च॒ म॒ ()
इन्द्र॑श्च मे॒ दि॒शश्च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ मूर्धा॑ च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ प्र॒जाप॑तिश्च म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ ॥ 12

(त्वष्टा च - द्यौश्च म - एकविंशतिश्च) (A6)

TS 4.7.7.1

अ॒श्वि॑श्च मे॒ र॒श्मि॑श्च मे॒ ऽदो॑भ्यश्च मे॒ऽधि॑पतिश्च म॒उ॒पा॒श्वि॑श्च मे॒ ऽन्तर्या॑मश्च म॒ ऐ॒न्द्र॒वा॒य॒वश्च॒ मे॒
मै॒त्रा॒व॒रु॒णश्च॒ म॒ आ॒श्वि॒नश्च॒ मे॒ प्र॒ति॒प्र॒स्थान॑श्च मे॒ शु॒क्रश्च॒ मे॒ म॒न्थी च॒ म॒ आ॒ग्र॒य॒णश्च॒ मे॒ वै॒श्व॒दे॒वश्च॒ मे॒

ध्रुवश्च मे वैश्वानरश्च म ऋतुग्रहाश्च- [] 13

TS 4.7.7.2

मे ऽतिग्राह्याश्च म ऐन्द्राग्रश्च मे वैश्वदेवश्च मेमरुत्वतीयाश्च मे माहेन्द्रश्च म आदित्यश्च मे सावित्रश्च मेसारस्वतश्च मे पौष्णश्च मे पात्नीवतश्च मे हारियोजनश्च मे ॥ 14

(ऋतुग्रहाश्च - चतुस्त्रिंशच्च) (A7)

TS 4.7.8.1

इद्ध्मश्च मे ब्रूहिश्च मे वेदिश्च मे धिष्ण्याश्च मे सुचश्च मे चमसाश्च मे ग्रावाणश्च मे स्वरवश्च मउपरवाश्च मे ऽधिषवणे च मे द्रोणकलशश्च मे वायव्यानि च मे पूतभृच्च म आधवनीयश्च म आग्नीद्वं च मे हविर्द्वानं च मे गृहाश्च () मे सदश्च मे पुरोडाशाश्च मे पचताश्च मेऽवभृथश्च मे स्वगाकारश्च मे ॥ 15

(गृहाश्च - षोडश च) (A8)

TS 4.7.9.1

अग्निश्च मे घर्मश्च मेऽर्कश्च मे सूर्यश्च मे प्राणश्च मे ऽश्वमेधश्च मे पृथिवी च मे ऽदितिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्च मे शक्ररीरुङ्गुलंयो दिशश्च मे यज्ञेन कल्पन्ता- मृक्च मे सामं च मे स्तोमश्च मे यजुश्च मे दीक्षा () च मे तपश्च म ऋतुश्च मे व्रतं च मे ऽहोरात्रयो वृष्ट्या बृहद्रथन्तरे च मे यज्ञेन कल्पेतां ॥ 16

(दीक्षाऽ - षादश च) (A9)

TS 4.7.10.1

गर्भाश्च मे वृथ्साश्च मे त्र्यविंश्च मे त्र्यवी च मे दित्यवाट् च मे दित्यौही च मे पञ्चाविंश्च मे पञ्चावी
च मे त्रिवृथ्सश्च मे त्रिवृथ्सा च मे तुर्यवाट् च मे तुर्यौही च मे पष्ठवाच् च मे पष्ठौही च म उक्षा
च मे वृशा च म ऋषभश्च - [] 17

TS 4.7.10.2

मे वेहच्च मे ऽनुङ्गान् च मे धेनुश्च म आयुर्यज्ञेन कल्पतां प्राणो यज्ञेन कल्पता-मपानो यज्ञेन कल्पतां
व्यानो यज्ञेन कल्पतां चक्षु-र्यज्ञेन कल्पतां श्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां मनो यज्ञेन कल्पतां वाग् यज्ञेन
कल्पता-मात्मा यज्ञेन कल्पतां यज्ञो यज्ञेन कल्पतां ॥ 18

(ऋषभश्च - चत्वारिंशच्च) (A10)

TS 4.7.11.1

एकां च मे तिस्रश्च मे पञ्च च मे सप्त च मे नव च म एकादश च मे त्रयोदश च मे पञ्चदश च मे
सप्तदश च मे नवदश च म एकविंशतिश्च मे त्रयोविंशतिश्च मे पञ्चविंशतिश्च मे सप्तविंशतिश्च
मे नवविंशतिश्च म एकत्रिंशच्च मे त्रयस्त्रिंशच्च - [] 19

TS 4.7.11.2

मे चतस्रश्च मे ऽष्टौ च मे द्वादश च मे षोडश च मे विंशतिश्च मे चतुर्विंशतिश्च मे ऽष्टाविंशतिश्च
मे द्वात्रिंशच्च मे षट्-त्रिंशच्च मे चत्वारिंशच्च मे चतुश्चत्वारिंशच्च मे ऽष्टाचत्वारिंशच्च मे वाजंश्च
प्रसवश्चा-पिजश्च ऋतुश्च सुवंश्च मूर्द्धा च व्यश्जियश्चा- () -न्त्यायनश्चा- न्त्यश्च भौवनश्च भुवनश्चा-
धिपतिश्च ॥ 20

(त्रयस्त्रिंशच्च - व्यश्जिय - एकादश च) (A11)

TS 4.7.12.1

वाजो॑ नः स॒प्त प्र॒दिश॑श्चत॒स्रो वा परा॑वतः । वाजो॑ नो वि॒श्वेर्दे॒वैर्धन॑सातावि॒हाव॑तु ॥ वि॒श्वे अ॒द्य म॒रुतो॑ वि॒श्वं ऊ॒ती वि॒श्वे भव॑न्त्व॒ग्रयः॑ समि॒द्धाः । वि॒श्वे नो दे॒वा अव॑साऽऽ ग॑मन्तु वि॒श्वमस्तु॑ द्रवि॑णं वाजो॑ अ॒स्मे ॥ वाज॑स्य प्रस॒वं दे॒वा रथै॑र्याता हि॒र॒ण्ययैः॑ । अ॒ग्निरिन्द्रो॑ बृह॒स्पति॑र्म॒रुतः॑ सोम॑पीतये ॥ वाजे॑वाजे ऽवत वाजिनो नो धनेषु - [] 21

TS 4.7.12.2

विप्रा॑ अमृ॒ता ऋ॒तज्ञाः॑ । अ॒स्य म॒द्धः पि॒बत मा॒दय॑द्धं तृ॒प्ता या॑त प॒थिभि॑र्दे॒व्यानैः॑ ॥ वाजः॑ पुर॒स्तादु॑त म॒द्व्यतो॑ नो वाजो॑ दे॒वाः ऋ॒तुभिः॑ कल्पयाति । वाज॑स्य हि प्र॑स॒वो नन्न॑मीति वि॒श्वा आशा॑ वाज॑पति॒र्भवे॑यं ॥ पयः॑ पृथि॒व्यां पय॑ ओष॑धीषु पयो॑ दि॒व्यन्तरि॑क्षे पयो॑ धां । पय॑स्वतीः प्र॒दिशः॑ सन्तु॒ मह्यं॑ ॥ सं मा॑ सृजामि पय॑सा घृ॒तेन॑ सं मा॑ सृजाम्य॒प - [] 22

TS 4.7.12.3

ओष॑धीभिः । सोऽहं॑ वाज॑ः सनेयम॒ग्रे ॥ नक्तो॑षासा॒ सम॑नसा॒ विरू॑पे धा॒पये॑ते शिशु॑मेक॑ः समी॒ची । द्यावा॑ क्षामा॑ रु॒क्मो अ॒न्तर्वि॑ भा॒ति दे॒वा अ॒ग्निं धा॑रयन् द्रवि॑णो॒दाः ॥ स॒मुद्रो॑ऽसि नभ॑स्वाना॒र्द्रदा॑नुः श॒भूर्मयो॑भूर॒भि मा॑ वाहि॒ स्वाहा॑ मा॒रुतो॑ऽसि म॒रुता॑ ग॒णः श॒भूर्मयो॑भूर॒भि मा॑ वाहि॒ स्वाहा॑ऽव॒स्युर॑सि दु॒व॑स्वाच्छ॒भूर्मयो॑भूर॒भि मा॑ () वाहि॒ स्वाहा॑ ॥ 23

(धनै - ष्वपो - दुव॑स्वाच्छ॒भूर्मयो॑भूर॒भ मा॑ - द्वे च) (A12)

TS 4.7.13.1

अ॒ग्निं यु॑नज्मि शव॑सा घृ॒तेन॑ दि॒व्यः सु॑प॒र्णं व॑यसा बृह॑न्तं । तेन॑ व॒यं प॑तेम ब्र॒ह्मस्य॑ वि॒ष्टपः॑ सु॒वो रुहा॑णा अधि॒ नाकं॑ उ॒त्तमे॑ ॥ इ॒मौ ते॑ प॒क्षाव॑जरौ प॒तत्रि॑णो॒ याभ्याः॑ रक्षाः॑-स्यप॒हः-स्य॑ग्रे । ताभ्या॑ प॑तेम सु॒कृता॑मु लो॒कं यत्र॑ ष॒ण्यः प्र॑थम॒जा ये पु॑रा॒णाः ॥ चि॒द॑सि स॒मुद्रयो॑निरिन्दु॒र्दक्षः॑ इ॒येन॑ ऋ॒तावा॑

। हिरण्यपक्षः शकुनो भुरण्यु-र्महान्त् सधस्थे ध्रुव - [] 24

TS 4.7.13.2

आ निषंतः ॥ नमस्ते अस्तु मा मां हिंसीर्विश्वस्य मूर्द्धन्नधिं तिष्ठसि श्रितः । समुद्रे ते हृदय-
मन्तरायु-र्द्यावापृथिवी भुवनेष्वर्पिते ॥ उद्गो दंतोदधिं भिन्त दिवः पर्जन्यादुन्तरिक्षात् पृथिव्यास्ततो
नो वृष्ट्यावत । दिवो मूर्द्धाऽसि पृथिव्या नाभिरूर्गपामोषधीनां । विश्वायुः शर्म सप्रथा नमस्पथे ॥
येनर्षयस्तपसा स्रत - [] 25

TS 4.7.13.3

मासतेन्धाना अग्निः सुवराभरन्तः । तस्मिन्नहं नि दधे नाके अग्निमेतं यमाहुर्मनव स्तीर्णबर्हिषं
॥ तं पत्नीभिरनु गच्छेम देवाः पुत्रैर्भ्रातृभिरुत वा हिरण्यैः । नाकं गृह्णानाः संकृतस्य लोके
तृतीये पृष्ठे अधि रोचने दिवः ॥ आ वाचो मद्भ्य-मरुहद्-भुरण्युरय-मग्निः सत्पतिश्चेकितानः । पृष्ठे
पृथिव्या निहितो दविद्युतदधस्पदं कृणुते - [] 26

TS 4.7.13.4

ये पृतन्यवः ॥ अयमग्निर्वीरतमो वयोधाः सहस्रियो दीप्यतामप्रयुच्छन् । विभ्राजमानः सरिरस्य
मद्भ्य उप प्र यात दिव्यानि धाम ॥ सं प्र च्यवद्धमनु सं प्र याताग्ने पथो देवयानान् कृणुद्धं
। अस्मिन्त् सधस्थे अद्भ्युत्तरस्मिन् विश्वे देवा यजमानश्च सीदत ॥ येना सहस्रं वहसि येनाग्ने
सर्ववेदसं । तेनेमं यज्ञं नो वह देवयानो य - [] 27

TS 4.7.13.5

उत्तमः ॥ उद्-बुद्धयस्वाग्ने प्रति जागृह्येन मिष्टापूरते सः सृजेथामयं च । पुनः कृण्वस्त्वा पितरं
युवान-मन्वातासीत् त्वयि तन्तुमेतं ॥ अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः । तं
जानन्नश्न आ रोहार्था नो वर्द्धया रयिं ॥ 28

(ध्रुवः - सत्रं - कृणुते - यः - सप्तत्रिंशच्च) (A13)

TS 4.7.14.1

ममा॑ग्ने व॒र्चो वि॒ह्वेष्व॑स्तु व॒यं त्वे॒न्धा॑ना स्त॒नुवं॑ पु॒षेम । मह्यं॑ नमन्तां प्र॒दिश॑श्चत॑स्र स्त्वया-ऽद्वय॑क्षेण
पृ॒त॑ना जयेम ॥ मम॑ दे॒वा वि॒ह्वे सं॑न्तु सर्व॑ इन्द्रा॑वन्तो म॒रुतो॑ विष्णु॑र॒ग्निः । ममा॑न्तरि॑क्ष म॒रु
गो॒पम॑स्तु मह्यं॑ वा॒तः प॒वतां॑ कामे अ॒स्मिन् ॥ मयि॑ दे॒वा द्रवि॑ण मा॒यज॑न्तां मय्या॒ शीर॑स्तु मयि॑
दे॒वहू॑तिः । दै॒व्या हो॑ता॒रा व॑निषन्तु - [] 29

TS 4.7.14.2

पूर्वे॑ ऽरि॑ष्टाः स्याम त॒नुवा॑ सु॒वीराः ॥ मह्यं॑ यजन्तु मम॒ यानि॑ ह॒व्याऽऽकू॑तिः स॒त्या मन॑सो मे अस्तु
। ए॒नो मा॑निगां॑ क॒तम॑च्च॒नाहं॑ वि॒श्वे दे॒वासो॑ अधि॒वोच॑ ता मे ॥ दे॒वीः षडु॑र्वीरु॒रुणः॑ कृ॒णोत॑ वि॒श्वे दे॒वा
स इ॒ह वी॑रयद्धं । मा॒हा॑स्महि प्र॒जया॒ मा त॒नूभि॑र्मा रं॒धाम॑ द्विष॒ते सोम॑ राजन् ॥ अ॒ग्निर्म॑न्युं प्र॒तिनु॑दन्
पु॒रस्ता॑- [] 30

TS 4.7.14.3

द॒द॒ब्धो गो॒पाः परि॑पाहि न॒स्त्वं । प्र॒त्यञ्चो॑ यन्तु नि॒गुतः॑ पु॒नस्ते॑ ऽमैषां॑ चि॒त्तं प्र॒बुधा॑ वि॒नेश॑त् ॥
धा॒ता धा॑तृणां॑ भु॒व॑नस्य॒ यस्पति॑र् दे॒वः स॑वि॒तार॑मभि मा॒तिषा॑हं । इ॒मं य॒ज्ञ म॒श्विनो॒भा बृ॒हस्पति॑र् दे॒वाः
पा॑न्तु यज॑मानं न्य॒र्थात् ॥ उ॒रु॒व्यचा॑ नो म॒हिषः॑ शर्म॒ यः स॑दु॒स्मिन् ह॒वे पु॒रुहू॑तः पु॒रु॒क्षु । स
नः॑ प्र॒जायै॑ हर्यश्च मृ॒डये॑न्द्र मा - [] 31

TS 4.7.14.4

नो॑ री॒रिषो॑ मा परा॑ दाः ॥ ये नः॑ स॒पत्ना॑ अप॒ते भ॑वन्ति॒वन्द्रा॑-ग्नि॒भ्याम॑व॒ बाधा॑महे॒ तान् । वस॑वो
रु॒द्रा आ॑दि॒त्या उ॑परि॒ स्पृशं॑ मो॒ग्रं चे॒त्ता॒रम॑धि रा॒जम॑क्रन् ॥ अ॒र्वाञ्च॑ मि॒न्द्रं मु॑तो॒ हवाम॑हे॒ यो गो॑जिद्-

धेन॒-जिद॑श्च-जिद्यः । इ॒मन्नो॑ य॒ज्ञं वि॑ह॒वे जु॑षस्वा॒स्य कु॑र्मो हरि॒वो मे॒दिनं॑ त्वा ॥ 32

(व॒निष॑न्त॒ - पु॒रस्ता॑न् - मा - त्रिच॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A14)

TS 4.7.15.1

अ॒ग्नेर्म॑न्वे प्रथ॒मस्य॑ प्रचे॑तसो॒ यं पाञ्च॑जन्यं ब॒हवः॑ समि॒न्धतै॑ । विश्व॑स्यां वि॒शि प्र॑विवि॒शिवाः॑ संमीमहे
स नो॑ मुञ्च॒त्वः ह॑सः ॥ यस्ये॒दं प्रा॑णन्नि॒मिषद् यदे॑जति॒ यस्य॑ जा॒तं जन॑मानं च॒ केवलं॑ । स्तौम्य॒ग्निं
ना॒थितो॑ जोह॒वीमि॑ स नो॑ मुञ्च॒त्वः ह॑सः ॥ इन्द्र॑स्य म॒न्ये प्रथ॑मस्य प्रचे॑तसो वृ॒त्रघ्नः॑ स्तोमा॒ उप॑
मामु॒पागुः॑ । यो दा॒शुषः॑ सु॒कृतो॑ हव॒मुप॑ गन्ता॒ - [] 33

TS 4.7.15.2

स नो॑ मुञ्च॒त्वः ह॑सः ॥ यः सं॒ग्रामं॑ नय॑ति सँ॒वशी॑ यु॒धे यः पु॒ष्टानि॑ सः॒सृजति॑ त्रया॒णि । स्तौमीन्द्रं॑
ना॒थितो॑ जोह॒वीमि॑ स नो॑ मुञ्च॒त्वः ह॑सः ॥ म॒न्वे वा॑ मि॒त्रा वरु॑णा॒ तस्य॑ वि॒त्तः स॒त्यौज॑सा दृ॒हणा॑
यं नु॒देथे॑ । या रा॒जांनः॑ स॒रथं॑ या॒थ उ॒ग्रा ता॑ नो॑ मुञ्च॒त॒माग॑सः ॥ यो वा॑ रथं ऋ॒जुर॑श्मिः
स॒त्यध॑र्मा॒ मिथु॑ श्वर॑न्त॒-मुप॑याति॒ दूष॑यन् । स्तौमि॑ - [] 34

TS 4.7.15.3

मि॒त्रावरु॑णा ना॒थितो॑ जोह॒वीमि॑ तौ नो॑ मुञ्च॒त॒माग॑सः ॥ वा॒योः सं॒वितु॑ वि॒दथा॑नि म॒न्महे॑ यावा॑त्म॒न्वद्-
बि॒भृतो॑ यौ च॒ रक्ष॑तः । यौ विश्व॑स्य परि॒भू ब॑भूवतुस्तौ नो॑ मुञ्च॒त॒माग॑सः ॥ उप॑ श्रे॒ष्ठान आ॑शिषो
दे॒वयो॒र्द्धमे॑ अ॒स्थिर॑न् । स्तौमि॑ वा॒युः सं॒वितार॑ ना॒थितो॑ जोह॒वीमि॑ तौ नो॑ मुञ्च॒त॒माग॑सः ॥ र॒थीत॑मौ
रथी॒नाम॑ह॒ ऊ॒तये॑ शु॒भं ग॑मि॒ष्ठौ सु॒यमे॑भि॒रश्वैः॑ । ययो॑ - [] 35

TS 4.7.15.4

-वा॑ दे॒वौ दे॒वेष्व॑-नि॒शित॒-मो॒जस्तौ॑ नो॑ मुञ्च॒त॒माग॑सः ॥ य॒दया॑तं वे॒हतुः॑ सू॒र्याया॑-स्त्रि॒च॒क्रेण॑ सः

सदमिच्छमानौ ।स्तौमि देवा वश्विनौ नाथितो जोहवीमि तौ नो मुञ्चतुमागंसः ॥मरुतां मन्वे
अधिनो ब्रुवन्तु प्रेमां वाचं विश्वां मवन्तु विश्वे । आशून् हुवे सुयमानूतये ते नो मुञ्चन्त्वेनंसः
॥तिग्ममायुधं वीडितः सहस्वद् दिव्यः शर्द्धः - [] 36

TS 4.7.15.5

पृतनासु जिष्णु । स्तौमि देवान् मरुतो नाथितो जोहवीमि ते नो मुञ्चन्त्वेनंसः ॥ देवानां मन्वे अधि
नो ब्रुवन्तु प्रेमां वाचं विश्वांमवन्तु विश्वे । आशून् हुवे सुयमानूतये ते नो मुञ्चन्त्वेनंसः ॥ यदिदं
मांभिशोचति पौरुषेयेण दैव्येन ।स्तौमि विश्वान् देवान् नाथितो जोहवीमि ते नो मुञ्चन्त्वेनंसः
॥अनुनोऽद्यानुमति >1, रन्वि - [] 37

TS 4.7.15.6

देनुमते त्वं >2, वैश्वानरो न ऊत्या>3, पृष्टो दिवि>ये अप्रथेता-ममितेभि रोजोभि ये प्रतिष्ठे
अभंवातां वसूनां ।स्तौमि द्यावां पृथिवी नाथितो जोहवीमि ते नो मुञ्चतमः हंसः ॥उर्वी रोदसी
वरिवः कृणोतुं क्षेत्रस्य पत्नी अधि नो ब्रूयातं ।स्तौमि द्यावां पृथिवी नाथितो जोहवीमि ते नो
मुञ्चतमः हंसः ॥यत् ते वयं पुरुषत्रा यविष्ठा विद्वांसश्चकृमा कच्च ना - [] 38

TS 4.7.15.7

ऽऽ*गः । कृधी स्वस्माः अदितेरनागा व्येनांसि शिश्रथो विष्वगग्रे ॥यथा ह तद् वंसवो गौर्यं
चित् पदिषिता ममुञ्चता यजत्राः ।एवा त्वमस्मत् प्रमुञ्चा व्यःहः प्रातार्यग्रे प्रतरान्न आयुः ॥ 39

(गन्ता - दूषयन्थ स्तौमि - ययोः - शर्द्धोऽ - नुमतिरनु - चन - चतुस्त्रिंशच्च) (A15)

praSna korvai with starting padams of 1 to 15 anuvAkams :-

4.7 चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः - वसोर्धारादिशिष्ट संस्काराभिधानं <https://www.vedavms.in> 89

अ॒ग्ना॑विष्णू - ज्यैष्ठ॑यः - श॒श्वो - क्वा - ऽश्मा॑ चा - ग्नि॒श्चा- ऽशु॑ - श्वे॒ध्मश्चा॑ -ऽग्नि॒श्च घ॑र्मा -
गर्भा॑ - श्वै॒का च॑ - वा॒जो नो॑ - अ॒ग्निं यु॑नज्मि - ममा॑ऽग्ने - अ॒ग्नेर्मन्वे॑ - पञ्च॑दश ।

korvai with starting padams of 1, 11, 21 series of pa jCAtis :-

(अ॒ग्ना॑विष्णू - अ॒ग्निश्च॑ - वा॒जो नो॑ - अ॒द॒ब्धो गो॑पा - न॒व॒त्रिं॒शत्)

first and last padam of seventh praSnam of kANDam 4:-

(अ॒ग्ना॑विष्णू - प्र॒तरा॑न् आयुः॑)

॥ हरिः॑ ॐ ॥ ॥ कृष्ण॑ यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः समाप्तः ॥
॥ इति॑ चतुर्थं काण्डं ॥

4.7.1 appendix

4.7 चतुर्थकाण्डे सप्तमः प्रश्नः - वसोर्धारादिशिष्ट संस्काराभिधानं <https://www.vedavms.in> 90

4.7.15.5 - अनु॑नोऽद्यानु॑मति॑ >1, रन्विद॑नुमते॑ त्वं >2

अनु॑ नोऽद्याऽनु॑मतिर्यज्ञं दे॒वेषु॑

मन्यतां । अ॒ग्निश्च॑ हव्य॒वाह॑नो भव॑तां दा॒शुषे॑ मयः ॥

अन्विद॑नुमते॑ त्वं मन्या॑सै शञ्च॑नः कृधि ।

ऋत्वे॑ दक्षा॑य नो हिनु॑ प्रण॒ आयू॑ःषि तारिषः ॥

(appearing in TS 3.3.11.3 अन्द् 3.3.11.4)

4.7.15.6 - वै॒श्वान॒रो न॑ ऊ॒त्या >3, पृ॒ष्टो दि॒वि > 4

वै॒श्वान॒रो न॑ ऊ॒त्या SS प्र या॑तु परा॒वतः॑ । अ॒ग्निरु॒क्थेन॑ वाह॑सा ॥

पृ॒ष्टो दि॒वि पृ॒ष्टो अ॒ग्निः पृ॑थि॒व्यां पृ॒ष्टो वि॒श्वा ओष॑धी॒रा वि॑वेश ।

वै॒श्वान॒रः सह॑सा पृ॒ष्टो अ॒ग्निः स॒नो दि॒वा स रि॑षः पा॑तु नक्तं ॥

(appearing in TS 1.5.11.1 अन्द् 1.5.11.2)

=====